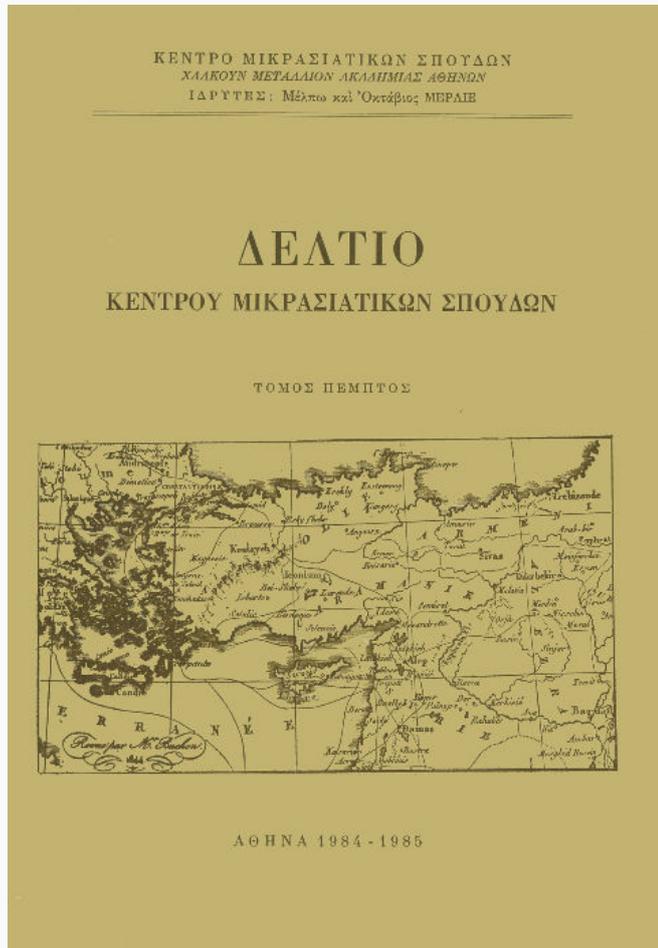

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 5 (1984)

Μιχαήλ Ι. Μουσαίος: Ο γάμος του Μαλώνη Αντιφάτου

Βάλτερ Πούχνερ

doi: [10.12681/deltiokms.213](https://doi.org/10.12681/deltiokms.213)

Copyright © 2015, Βάλτερ Πούχνερ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πούχνερ Β. (1984). Μιχαήλ Ι. Μουσαίος: Ο γάμος του Μαλώνη Αντιφάτου. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 5, 275–359. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.213>

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΣ: Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ.

Είσαγωγή

Ὁ Μιχαήλ Ι. Μουσαῖος (1829-1896) ἀπὸ τὸ Λιβίσι τῆς Λυκίας ἀνήκει στοὺς πρὸ γνωστοὺς καὶ προικισμένους λόγιους ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Μικρασίας¹. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ «καθυστερημένου Διαφωτισμοῦ»² ποὺ ἐκδηλώνεται κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα καὶ στοχεύει «στὸν προσανατολισμὸ τῆς συλλογικῆς συνείδησης τοῦ Ὁρθόδοξου χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ... τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὸ νεοελληνικὸ ἐθνικισμὸ. Το ἔσωτερικὸ περιεχόμενον τοῦ καθυστερημένου Διαφωτισμοῦ προσδιορίστηκε ἀπὸ τὶς ἀξίες τοῦ νεοελληνικοῦ μεγαλοϊδεατισμοῦ»³. Τὴν ἰδιαίτερη φιλοσοφία τοῦ ὀ επιφανῆς λόγιος τὴν ἀναπτύσσει στὴν εἰσαγωγή του στὸ λεξιλόγιον τῆς Λιβισιανῆς γλώσσας *Βατταρισμοί*⁴, γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν ὁποίων εἶχε δικαστεῖ (κι ἀθωωθεῖ) ἀπὸ τὶς τουρκικὲς ἀρχὲς τῆς πατρίδας του. Οἱ δύο κοντινὲς κωμοπόλεις τῆς Λυκίας, ἡ Μάκρη καὶ τὸ Λιβίσι, ἦταν ἀνέκαθεν ἀμιγῶς ἑλληνικὲς⁵.

Ὁ Μουσαῖος, ποὺ μιὰ παροιμιακὴ φράση τὸν ἀναφέρει ὡς «φῶς τοῦ Λιβισιοῦ»⁶, « δὲν ἦταν ἀπλὸς δάσκαλος, ἀλλὰ ἀνθρωπιστῆς καὶ ὁδηγός.

1. Κ. Μουσαίου-Μπουγιούκου, *Παραμῦθια τοῦ Λιβισιοῦ καὶ τῆς Μάκρης*, Ἀθήνα 1976 (Ἐκδόσεις Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν), σ. 310-313.

2. Π. Μ. Κιτρομηλίδης, «Ἡ ἐξοδος τῆς κεντρικῆς καὶ νότιας Μικρασίας: αἰτήματα τῆς ἔρευνας καὶ μεθοδολογικὲς προδιαγραφές», *Ἡ ἐξοδος*, τ. Β', Ἀθήνα 1982, σ. κγ'-μ', ἰδίως σ. λστ'.

3. Κιτρομηλίδης, ὀ.π., σ. λζ'.

4. Μ. Ι. Μουσαῖος, *Βατταρισμοί ἤτοι λεξιλόγιον τῆς Λειβησιανῆς διαλέκτου*, Ἀθήνα 1884, σ. ε'-κστ'.

5. Βλ. Δ. Α. Πετρόπουλος, *Εἰσαγωγή στὸν τόμο: Κ. Μουσαίου-Μπουγιούκου, Παροιμίαι τοῦ Λιβισιοῦ καὶ τῆς Μάκρης*, Ἀθήνα 1961 (Ἐκδόσεις Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν 14), σ. ια'-λα', ἰδίως σ. ιβ' κέ'. Κ. Γ. Λαμέρας, *Ἡ Μάκρη καὶ τὸ Λιβίσι*, Ἀθήνα 1964.

6. «Τὰ τρία καλά τοῦ Λιβισιοῦ: Ἡ δάσκαλος ἡ Μουσαῖος, τοῦ φῶς τοῦ Λιβισιοῦ. Ἡ καμπάνα τοῦ Ταξιάρχη. Κι ἡ Χριστουφῆς ἡ βγγιλιτζῆς». (Μουσαίου-Μπουγιούκου, *Παροιμίαι*, ὀ.π., σ. 166, ἀρ. 560).

“Όλη του τή ζωή τήν αφιέρωσε στο να βοηθάει με κάθε τρόπο τούς συμπατριώτες του, να τούς καθοδηγεί, να τούς διαφωτίζει για τήν έθνική τους προέλευση και τόν προγονικό τους πολιτισμό και να τούς αναπτρώνει τὸ φρόνημα στίς δύσκολες στιγμές τῆς ζωῆς κάτω ἀπό τήν τουρκική κυριαρχία»⁷. Ἰδιαίτερη μέριμνα στο πλαίσιο αὐτῆς τῆς διαφωτιστικῆς ἐκστρατείας ἀφιέρωσε στή γλώσσα, πού διασώζει ἀπό τή μιὰ στοιχεῖα τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ ἀλλ’ ἀπό τήν ἄλλη ἔχει διαβρωθεῖ ὡς ἓνα βαθμὸ ἀπό τὰ τουρκικά· βρίσκεται, κατὰ τήν ἔκφραση τοῦ ἴδιου τοῦ Μουσαίου, «ἐν μεγίστη παραθορᾷ καὶ ἀνάμικτος μετὰ πολλῶν τουρκικῶν λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν, σώζουσα ὁμως τούς χαρακτήρας τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ. Διατελῶν δὲ διδάσκαλος ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ ἀπὸ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἐτῶν, ἐπέστησα τήν προσοχήν μου εἰς τήν ἐγχώριον διάλεκτον, ὡς πρῶτιστον ὄργανον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἔκτοτε καταγίνομαι καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ διὰ γραφῆς εἰς τήν διόρθωσιν τῆς διαλέκτου ταύτης»⁸.

Μέρος αὐτῆς τῆς γλωσσικῆς προσπάθειας γιὰ τήν ἀπογραφή καὶ διόρθωση μιᾶς διαλέκτου ἀποτελεῖ, ἐκτός ἀπὸ τούς *Βατταρισμούς*⁹, καὶ τὸ προκείμενο θεατρικὸ ἔργο, πού βρίθει ἀπὸ τουρκικὲς παροιμίες καὶ ἐκφράσεις καὶ δίνει μιὰ πιστὴ εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου τῆς περιοχῆς. Ἀποτελεῖ, ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, ἓνα σημαντικό γλωσσολογικὸ μνημεῖο. Μόνον ἓνας σκηνικὸς χαρακτήρας τοῦ ἔργου, ὁ Προκόπιος, μιλάει τήν κοινὴ ἑλληνικὴ ἀρχαῖζουσα τῆς ἐποχῆς. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο ἐπωμίζεται ἄλλωστε καὶ ὅλη τὴν κριτικὴ πού ὁ συγγραφεὺς σκοπεύει νὰ ἀσκήσει μετὰ τὸ ἔργο ἐναντίον τοῦ κοτζαμπασισμοῦ καὶ τοῦ ἀμόρφωτου κλήρου. Γράφει ὁ Μουσαῖος στὴν εἰσαγωγή του: «Καθ’ ὅλον δὲ τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀνελίσσεται ὁ χαρακτήρ τῶν Κοτσαβασέων, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ διανοητικὴ ἀθλιότης καὶ γλωσσικὴ ἔνδεια τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν βωσάντων καὶ ἐκφυλισθέντων ἡμετέρων προγόνων, ἦτις καὶ μετὰ πάροδον ἡμίσεος αἰῶνος, καὶ ἐνῶ ἔχομεν ἦδη ὑπὲρ τούς 20 ἐπιστήμονας καὶ προήχθημεν διανοητικῶς καὶ ὑλικῶς δὲν ἐξέλιπε καθ’ ὅλοκληρίαν. Ἄν καὶ ὁ Κοτζαβασισμὸς ὁ πρό τινων ἐτῶν ἀντλῶν τὴν δύναμίν του παρά τῶν Τουρκῶν Τυραννίσκων καὶ γενόμενος ἀληθῆς μάλιστα καὶ ὀλετῆρ τῶν δούλων ὁμογενῶν δὲν ἔχει τὴν προτέραν ἰσχὴν ὑποχωρήσας εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους. Δὲν ἐξηροῦντο δὲ τῆς κατη-

7. Πετρόπουλος, ὁ.π., σ. ιζ’.

8. Βλ. σὲ γράμμα «Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου *Κοραῆ* εἰς Ἀθήνας», ὡς εἰσαγωγή στὸ *Γάμο τοῦ Ἀντιφάτου*. Γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα βλ. ἐπίσης Ν. Π. Ἀνδριώτης, *Τὸ Ἰδίωμα τοῦ Λιβισιοῦ τῆς Λυκίας*, Ἀθήνα 1961.

9. Βλ. σημ. 4.

γορίας ταύτης και οι άρχιερείς, οίτινες εκμεταλλεζόμενοι την παχυλήν άμάθειαν των χριστιανών των διώριζον επιτρόπους των λαϊκούς εκ της Κοτσαβασικής σπείρας, οίτινες ήγον και έφερον τά κοινοτικά κατά τó δοκοῦν αὐτοῖς άφορῶντες εἰς τó άργυρολογεῖν».

Άλλά τó έργο αὐτό, ή μάλλον ή πρώτη πράξη τού δράματος, γιατί συν-έχειά της δέν είχε βρεθεί, άξίζει νά δημοσιευτεῖ άκόμα και για έναν άλλο λόγο: για τή θεατρική του μορφή. Στοιχεία έλληνικής θεατρικής δραστηριότητας στη Μικρασία είχαμε μόνο από τήν περιοχή τού Πόντου¹⁰: *Ό Γάμος τού Άντιφάτου* άποτελεῖ μοναδικό δείγμα δραματικής δημιουργίας από τó χῶρο τής Λυκίας, έστω και άν δέν φαίνεται νά προοριζόταν για θεατρική παράσταση, παρά μάλλον για άπλό άνάγνωσμα. Η διαλογική μορφή έδωσε στο συγγραφέα περισσότερη ευχέρεια νά άποδώσει πιστά τó ντόπιο γλωσσικό ιδίωμα, όπως εκδηλώνεται άποκλειστικά στόν προφορικό λόγο.

Ό Μουσαῖος γράφει για τούς σκοπούς του και τήν ύπόθεση τού έργου: «Τήν δέ Κωμωδίαν *Ό γάμος τού Άντιφάτου* συνέταξα εἰς τó έγχώριον ιδίωμα, δια νά καταδειξω τás άσχημίας αὐτοῦ, και δια νά ψέξω τά βάρβαρα ήθη και έθιμα άν και προδύκαλεσα τó μῖσος και τήν χολήν τών κακεντρεχών κατά τó Γραφικόν “Μή έλεγγε κακούς, ίνα μη μισήσωσι Σε”, προτιμήσας τήν πικράν άλήθειαν τής επιπλάστου κολακειάς. Η κωμωδία αὐτή είναι διεσκευασμένη εἰς τρεῖς πράξεις, άν ή μὲν πρώτη καλεῖται “Η προξενεία” έν ή εκτίθενται πάντες οί τύποι τής διαπραγματεύσεως μνηστείας, ή δέ δευτέρα εκλήθη “Ό Θυμός” διότι ή Άντιφάταινα όργισθεῖσα άνευ εὐλόγου αιτίας ὤθησε τόν Άντιφάτην εἰς διάλυσιν τής μνηστείας, ή δέ τρίτη περιέχει τόν Κυρίως Γάμον, διότι ό Άντιφάτης άπειλούμενος υπό τών προεστών νά ζημιωθή ήναγκάσθη νά εκτελέση τού υἱού του τόν γάμον».

Τό έργο δέν στερεῖται από δραματουργικές άρετές: διαθέτει περιόδους ζωντανού διαλόγου, κωμικές καταστάσεις, φανερές ύποκρισίες, συγκρούσεις ιδεών και συμφερόντων, άκόμα και άριστοφανικές διαστάσεις κυρίως όσον άφορά τó κωμικό ζευγάρι τού Άντιφάτη και τής Άντιφάταινας. Άλλά δέν ξαντλειεται στίς συνταγές τού περιγραφικού ήθογραφισμοῦ τού 19ου αἰώνα. Στην προτελευταία σκηνή τής πράξης εκδηλώνεται, στο πρόσωπο τού άγορευτή ιερομονάχου Χατζή Προκόπιου, κι ένας έντονος διδακτισμός, σέ αντίδιαστολή με τόν «κοτσαβασισμό» τών έλληνικών άρχών τής πόλης (κοσμικών και εκκλησιαστικών). Ό Προκόπιος μιλάει κιόλας μιάν άλλη γλώσσα, τήν καθαρεύουσα. Κατά τή συνομιλία του με

10. Ο. Λαμψίδης, *Γύρω στο Ποντιακό Θέατρο. Υπόσταση και Ιστορία του (1922-1972)*, Άθήναι 1978 (Άρχειον Πόντου, Παράρτημα 10), σ. 87 κέ.

τοὺς ἄλλους σχολιάζει τὴν κατάσταση «κατ' ἰδίαν»: «Φεῦ τῆς ἀθλιότητος! (καθ' ἑαυτὸν) εἰς ποίαν οἰκτρὰν κατάστασιν κατήντησε τὸ ἐπάγγελμα τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τέχνη παππαδικὴ καὶ οὐδὲν πλέον! Καὶ τὸ χεῖριστον οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων τέρπονται εἰς τὴν ἀμάθειαν τῶν ἱερέων καὶ ἐμπαίζουσι αὐτούς. Ἐνῶ ὤφειλον νὰ θρηνώσι θρηνον Ἱερεμίου διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἔθνους. Ἴδου ἄνθρωποι ἐμπεπιστευμένοι τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Οὐαὶ τοῖς λαοῖς οἵτινες προσδοκῶσι τὸν ἠθικὸν καὶ θρησκευτικὸν των καταρτισμὸν ὑπὸ τοιούτων ἀθλίων. Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου! εἰς ποίαν ἀθλιότητος ἄβυσσον κατεβύθισε τὸ γένος τῶν χριστιανῶν ἡ ἐπάρατος δουλεία! Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις οἱ ἄθλιοι τοῖς ἀθλίοις! ἀθλιότης ἀθλιότητων τὰ πάντα ἀθλιότης!» Στὴ συνέχεια ὁ Προκόπιος τὰ βάζει ἀνοιχτὰ μὲ τοὺς παπᾶδες: «Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε γράμμα νεκρὸν, καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς τυφλοὶ ὁδηγοὶ τυφλῶν...». Κι ἄλλου: «(καθ' ἑαυτὸν) Ἴδου κατάστασις ἐπιτρόπου ἢ μᾶλλον χειρειπισκόπου σαρικοφόρου. Ὁ ἱερεὺς ἄνθρωπος ἀμαθής, ἀγνοεῖ τὰ πάντα. Μόνον ἀθλία ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἀπλοικότης του εἶναι τὰ προσόντα του. Ἐπαινεῖται δὲ διότι ἐκφωνεῖ διὰ λαρυγγισμῶν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀδιάφορον ὅτι δὲν γινώσκει ἢ ἀναγινώσκει. Ὁ ἐπίτροπος ἄνθρωπος ἐπ' ἴσης ἀγράμματος καὶ βάρβαρος κοτσαβάσης θεωρεῖ τὸν λειτουργὸν τοῦ ὑψίστου ὡς σκύβαλον...».

Ἄλλου ὁ Προκόπιος θίγει καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα: «Ἐπειδὴ ἀγνοεῖτε τὴν ἔθνικὴν σας γλῶσσαν, δανεῖζεσθε ξένην γλῶσσαν, ξένας ἰδέας καθὼς ὁ γυμνὸς πτωχὸς δανεῖζεται ἐμβαλλομένα ράκη νὰ καλύψῃ τὴν γύμνωσίν του, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δυστυχής. Ἐὰν ἐγνωρίζετε τὴν θέσιν σας, ἠθέλετε θρηνῆ τοῦ ἔθνους τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν ἰδικὴν σας. Ἐὰν ἤκμαζε τὸ ἔθνος οἱ ἀμαθεῖς δὲν ἠθέλου εἰσθε ἱερεῖς καὶ Ὑμεῖς ἠθέλετε γνωρίζει νὰ προσφέρητε πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν, ἀλλὰ νῦν γέγονεν ὁ Ἱερεὺς ὡς λαός». Τελικὰ συστήνει καὶ τὴν ἴδρυσιν σχολείου, γιὰ νὰ ἐκλείψουν οἱ ἀσυνεννοησίαι. «Ἄντι πάσης ἱστορίας θεωρῶ ἐπάναγκες νὰ σᾶς συμβουλευσω, ὡς προϊσταμένους τῆς Κοινότητος, νὰ φροντίσητε περὶ συστάσεως Σχολείου ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν. Ἡ ἀμάθειά μας εἶνε ἐλεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτος. Ἐγὼ τῇ ἀληθείᾳ μετανοῶ διότι ἐγκατέλειψα τὸ Ἅγιον Ὅρος, καὶ αἰσθάνομαι βαθεῖαν λύπην βλέπων τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς πατρίδος μου. Τοῦλάχιστον μακρὰν αὐτῆς διατρίβων δὲν ἐβλεπα τὴν ἀθλιότητα ταύτην καὶ δὲν ἠσθανόμην τὴν ἀλγηδόνα ἣν αἰσθάνεται σήμερον ἡ καρδιά μου βλέπωντας τὴν κτηνώδη κατάστασιν ἐν ἣ ἔρπει ἡ πατρίς μου. Πρὸ ὀλίγου ἢ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Παππασωτήρη σκηνῆ δὲν πηγάζει ἐκ τῆς ἀμαθείας; Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ συλλέξωμεν ἐξ ἀκανθῶν σταφύλην;»

Βέβαια, ἀπὸ τέτοιες σκηνές παρεξηγήσεων καὶ ἀσυνεννοησιῶν, ποὺ πηγάζουν ἐν μέρει ἀπὸ τῆ διαφορτικῆ γλώσσα, ἐν μέρει ἀπὸ διαφορὰ νοοτροπίας, ἀποτελεῖται κυρίως ἡ κωμικὴ πλευρὰ τοῦ ἔργου. Τὰ ὀλοένα

πιό έντονα κηρύγματα του Προκόπιου, που παίρνουν κάποια έκταση, βα-
ραίνουν το διάλογο σ' αυτή τη σκηνή, που τελειώνει με τον εξής μονό-
λογο του Προκόπιου: «*Τώρα πρώτην φοράν ἐγνώρισα τί θά εἴπῃ κοτζαβασι-
σμός. Ὅποια κατάστασις κτηνώδης! αὐτοὶ οἱ θεομαίικται εἶνε μάστιγες τῶν
ἀνά τὴν Ἀνατολὴν καὶ Τουρκίαν ἐν γένει χριστιανικῶν κοινοτήτων! εἶνε οἱ
προδόται καὶ λυμεῶνες τοῦ λαοῦ, ἐκμεταλλεῶμενοι τὴν ἀμάθειάν του καὶ τὴν
ἀγριότητα τῶν τυράννων. Παράσιτοι ἐρποντες ὡς κυνάρια ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν
ἀγάδων, γίνονται δῆμοι τῶν ὑποδεστέρων ὁμογενῶν των! Τρέμει αὐτοὺς ὁ
χυδαῖος ὄχλος, ἐπισείοντας τὴν μάστιγα τοῦ τυράννου, διότι ἐμπαίζουσι τοὺς
ἀπλοικοὺς καὶ ροφῶσιν ὡς βδέλαι τὸ αἷμα των ἐνασμενίζοντας νὰ τοὺς διατη-
ρῶσιν εἰς κτηνώδη ἀμάθειαν, διὰ νὰ διακωνίζηται ἡ ἀθλιότης αὐτῆ. Φαρισαῖοι
ὑποκριταί, κατεσθιόντες οἰκίας χηρῶν καὶ ὄρφανῶν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διακα-
τέχοντες διακριτικὰς θέσεις, καὶ πλατύνοντες τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν,
διὰ νὰ φαίνωνται πρόσχοντες ἢ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων ἐνῶ διανοητικῶς οὐ-
δόλως διαφέρουσι τῶν ἀρχομένων φενακίζουσι δὲ τοὺς ἀπλουστέρους μὲ τὴν
δύναμιν τοῦ ἀγᾶ, εἰς οὗ τὴν εὐνοίαν στηρίζονται ὡς ὄνοι φέροντες λεοντῆν.
Ἄρα γε δὲν θά ἔλθῃ μία ἡμέρα νὰ πνεύσῃ ἄνεμος σφοδρός, ὁ ἄνεμος τῆς προ-
όδου τῶν φώτων, νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν λεοντῆν καὶ νὰ φανῶσιν εἰς τὴν πρα-
γματικὴν των κατάστασιν. Κοτσαβασισμός! τέρας γηγενές ὅμοιον πρὸς τὸ μυ-
θολογούμενον ἐκεῖνον τυφῶνα! καὶ ὅμως φεῦ! Οἱ λαοὶ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύ-
δουσι, καὶ ὑποθάλλουσι τοὺς λυμεῶνας των».*

Ἡ δομὴ τοῦ ἔργου ἀκολουθεῖ τὴν παραδοσιακὴν διαδικασίαν τοῦ προξε-
νειοῦ: οἱ προξενήτρες ἔχουν δύο συναντήσεις μὲ τὴν Ἀντιφάταινα
(σκηνὴ πρώτη καὶ δεύτερη), ὁ προξενητὴς μὲ τὸν Ἀντιφάτη (σκηνὴ
τρίτη μὲ ἑκτενέστατες «ἠθογραφικὰς» παρεκβάσεις), μετὰ τὴ σκηνὴ τῆς
συνάντησης τῶν προεστῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν στὸ σπίτι τοῦ
Ἀντιφάτου (σκηνὴ κατὰ τὸ χειρόγραφο, μὲ ἑκτενεῖς παρεκβάσεις τοῦ
Προκόπιου), καὶ ἡ τελευταία σκηνὴ ὅπου οἱ προεστοὶ παραδίδουν τὰ
μνήστρα στὸ σπίτι τοῦ Διαματάρη (σκηνὴ 4η κατὰ τὸ χειρόγραφο). Οἱ
σκηνικοὶ τόποι ἐπομένως εἶναι δύο: τὸ σπίτι τοῦ Ἀντιφάτη (καὶ ἡ εἰσ-
οδὸς του) καὶ τὸ σπίτι τοῦ Διαματάρη. Οἱ διδασκαλίαι εἶναι ἀπλῆς κι
ἐντελῶς λειτουργικῆς.

Χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ προξενείου ἀναφέρω πῶς τὸ
ζευγάρι πού προξενεύουν ὁ Μαλώνης καὶ ἡ κόρη τοῦ Διαματάρη δὲν ἐν-
φανίζεται καθόλου στὴ σκηνή. Ἡ ὑπόθεση διαδραματίζεται, ὑποτιθεταί,
τὸ 1823, στὸ Λιβίσι, δηλαδὴ λίγο μετὰ τὸ ξέσπασμα τῆς ἑλληνικῆς Ἐπα-
νάστασης. Ἡ χρονολογικὴ αὐτὴ τοποθέτηση δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ τυ-
χαία ὡς πρὸς τὸ πατριωτικὸ μήνυμα τοῦ ἔργου.

Ὁ Γάμος τοῦ Μαλώνη Ἀντιφάτου τοῦ Μ. Ι. Μουσαίου ἀποτελεῖ ἓνα
ἀξιοπρόσεκτο ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις (γλωσσικὴ, λογοτεχνικὴ, θεατρολογι-

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

κή, ήθρογραφική και ιδεολογική) έργο, προερχόμενο από ένα χώρο του 'Ανατολικού 'Ελληνισμού, από τόν όποιο σπανίζουν κατά τά άλλα τά γραπτά μνημεία πνευματικής δημιουργικότητας. 'Αποτελεί επίσης άξιο-πρόσεκτο δείγμα έτεροχρονίας τών πνευματικών κινημάτων μέσα στο πλαίσιο τής ίδιας τής έθνικής λογοτεχνίας (δείγμα όψιμου διαφωτισμού στα τέλη του 19ου αιώνα) και άκόμα μιās θεατρικής αίσθησης από μιá περιοχή χωρίς παράδοση στα θεατρικά πράγματα.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

[ΠΡΟΛΟΓΟΣ]

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον
τοῦ Συλλόγου «Κοραή» εἰς Ἀθήνας

Κύριε Πρόεδρε,

Ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως οἱ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἕλληνες ἀπώλεσαν πολλαχοῦ καὶ μάλιστα ἐν τῇ Μεσογαίᾳ τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν, καὶ εἴτε διὰ τῆς βίας, εἴτε διὰ τὴν χρονίαν μετὰ τῶν Τούρκων ἐπιμιξίαν, εἴτε διὰ τὴν ἀραιώσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐξενίκησε τέλειον ἢ Τουρκικὴ γλῶσσα καὶ λησμονηθείσης τῆς ἑλληνικῆς, διατελοῦσι τουρκόφωνοι. Ἐὰν δέ που ἔμεινε γλωσσάριόν τι ἑλληνικόν, παρεμορφώθη ἐπὶ τοσοῦτον ἢ γλῶσσα καὶ ἐπληρώθη τοσοῦτων τουρκικῶν λέξεων καὶ ἰδιωμάτων, ὥστε εἶνε ἀκατάληπτος τοῖς ἀλλοδαποῖς ὁμογενέσιν, οἷον ἐν Χαλδίᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Σίλλῃ, ἐν Φερτεκίῳ, ἐν Πόντῳ καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἀκούονται τοιαῦτα μισοβάρβαρα ἑλληνικὰ Γλωσσάρια.

Ἐν Λειβησίῳ δέ, Κομποπόλει τῆς Λυκίας, παρὰ τῇ Μάκρῃ, παρέμεινεν ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἐν μεγίστῃ παραφθορᾷ καὶ ἀνάμικτος μετὰ πολλῶν τουρκικῶν λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν, σώζουσα ὅμως τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ. Διατελῶν δὲ διδάσκαλος ἐν τῇ κομποπόλει ταύτῃ ἀπὸ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἐτῶν, ἐπέστησα τὴν προσοχήν μου εἰς τὴν ἐγχώριον διάλεκτον, ὡς πρῶτιστον ὄργανον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἔκτοτε καταγίνομαι καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ διὰ γραφῆς εἰς τὴν διόρθωσιν τῆς διαλέκτου ταύτης.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλείστοι τῶν μαθητευόντων ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Κομποπόλεως ταύτης ἀποφοιτῶσι προῶρως ἀποκομιζόντες μόνον γραφὴν, ἀνάγνωσιν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκφράσωσι τὰς ἰδέας τῶν ἢ ἐκθέσωσιν ὀρθῶς, ἐσκέφθην νὰ παράσχω τοῖς τοιοῦτοις ἐν ἐγχειρίδιον ἐπανορθωτικὸν τοῦ ἐγχωρίου ἰδιώματος, καὶ φιλοπονήσας ἐξέδωκα διὰ τοῦ τύπου τὸ πρῶτον μέρος ὑπὸ τὸν τίτλον *Βατταρισμοὶ ἦτοι λεξιλόγιον ἐπανορθωτικὸν τῆς Λειβησιανῆς Διαλέκτου*.

Τὸ δευτέρον μέρος τοῦ ἐγχειριδίου τούτου μένει ἀτύπωτον, πρῶτον διότι ὁ Τυπογράφος ἐναντίον τῶν συμπεφωνημένων ἠρνήθη νὰ τυπώσῃ τὸ ὅλον, ζητῶν προκαταβολικῶς τὸ τίμημα τῆς ἐκτύπωσεως· δευτέρον δὲ διότι ἐναντίον τῶν προσδοκῶν μου οὐ μόνον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκποιήσω 500

τουλάχιστον αντίτυπα, αλλά και διότι κατηγγέλλθη ὡς ὑβρίζων τὴν Ἰσλαμικὴν Θρησκείαν εἰς τὰς Ὀθωμανικὰ ἀρχάς, καὶ διαδίδων διὰ τοῦ τύπου ἑλληνικὰ φρονήματα ἐν Τουρκίᾳ, καὶ ὀλίγου δεῖν ἐπασχον ὅτι ἐπαθον ὁ Φιλιππίδης καὶ Πασχίδης, ἐὰν ἢ πρὸς ἐμὲ ὑπόληψις τῶν συμπολιτῶν μου Ὀθωμανῶν καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν δικαστῶν μου δὲν ἐματαίουν τὴν προδοσίαν. Τὸ δὲ χεῖριστον (διότι δέον νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν ἐνώπιον Ὑμῶν), οἱ προδότες μου ἦσαν μαθηταί μου, καὶ ὁ εἰς διατελεῖ διδάσκαλος, οἱ δὲ δύο φοιτηταὶ τῆς Νομικῆς !!! Ἴδου τίνες ἐξύφανον τὴν κατ' ἐμοῦ συκοφαντίαν πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνάτατον θρησκευτικὸν ἄρχοντα τοῦ Ἰσλαμισμού, τὸν Σεῖχ-ουλ-Ἰσλάμην, καὶ πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν Σμύρνης. Θεωρῶ περιττὸν νὰ περιγράψω τὰ κατὰ τὴν δίκην μου, ἧς σχετικὰ τινα ἔγγραφα ἐδημοσίευσαν ἐν τῇ Ἀκροπόλει οἱ ἐν Ἀθήναις ἡμέτεροι φοιτηταὶ βαρέως φέροντες τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο. Θεωρῶ ὅμως καθῆκον μου νὰ ἐκφράσω εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ἱεροδικαστὴν Μάκρης Ἀζῖς ἐφέντην, Ἀλβανόν, ὅστις ὑπερησπίσθη ἐκθύμως τὴν ἀθωότητά μου ἐναντίον τοῦ φανατισμοῦ τῶν ὁμοθρήσκων του. Ἴδὼν ὅποια τέρατα κρύπτονται ἐν χριστιανικῇ κοινωσίᾳ καὶ τὰ τέρατα ταῦτα ἐπαγγέλλονται νὰ διδάξωσι τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν Ἠθικὴν ὡς διδάσκαλοι, καὶ νὰ ὑπερασπίζωσι τὸ δίκαιον, ὡς νομικοὶ, καὶ νὰ προΐστανται τῶν Ὀρθοδόξων Κοινοτήτων τῆς Ἀνατολῆς, ὡς πρόκριτοι.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἠναγκάσθη νὰ κρύψω τὸ ἔργον μου, ὅπερ καὶ ἡ ἀβελτηρία τοῦ τυπογράφου εἶχε καταστήσει δυσνόητον ἐν πολλοῖς ἐνεκα τῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων. Μόνον μίαν εὐνοϊκὴν φωνὴν ἤκουσα, καθὰ μοι διεβεβαίωσαν οἱ ἀκούσαντες αὐτὴν συμπολιτεῖς μου φοιτηταὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἦν ἡ τοῦ Κυρίου Γ. Χατζιδάκη καθηγητοῦ τῆς γλωσσολογίας. Ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ εὐηρεστήθη νὰ μὲ προτρέψῃ εἰς ἔκδοσιν καὶ τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Λεξιλογίου μου, πρὸ δύο δὲ μηνῶν ἐπεμψέ μοι τὴν προκήρυξιν «τοῦ Γλωσσικοῦ Διαγωνισμοῦ», ὃν ὁ Ὑμέτερος Σύλλογος προεκήρυξεν. Ἐντεῦθεν παρακινούμενος τολμῶ νὰ ὑποβάλω Ὑμῖν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον μου. Τό τε ἐντυπον διωρθωμένον ἐκ τῶν πολλῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων καὶ τὸ ἀτύπων χειρόγραφον.

Ἐν τούτῳ περιέχονται:

- α) Τὸ τυπικὸν τῆς Λειβησιανῆς Διαλέκτου πλατύτερον.
- β) Προσθήκαι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Λεξιλόγιον.
- γ) 600 περίπου παροιμίαι Ἑλληνικαὶ καὶ 100 Τουρκικαὶ μεθ' ἑρμηνευτικῶν σχολίων.
- δ) Ἄσματα τινα δημόδη καὶ ἐν διήγημα εἰς διάλεκτον Λειβησιανὴν γεγονότος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

ε) Μίαν πράξιν τῆς Κωμωδίας Ὁ Γάμος τοῦ Ἀντιφάτου ἐπ' ἴσης εἰς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα.

Ἐποβάλλων εἰς τὸν Σύλλογον Ἐμῶν τὰ ἔργα μου ταῦτα, Κύριε Πρόεδρε, δὲν παρουσιάζομαι ἐνώπιον Ἐμῶν μὲ τίτλους φιλολογικῆς πολυμαθείας, ἀλλ' ὡς ἐλάχιστος διδάσκαλος ἐργασθεὶς ἀποκλειστικῶς ἐπὶ πλέον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐν τῇ πατρίδι μου καὶ προαγαθῶν ἐνταῦθα τὰ ἐλληνικὰ γράμματα εἰς βαθμὸν ἐπίζηλον κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὰς παρακειμένας ὁμογενεῖς Κοινότητας, καὶ ὡς Συλλογεὺς διασκευάσας τὴν γλωσσικὴν ὕλην, ἣν ἔχω ὑπ' ὄψει, μὲ τὴν φιλοπάτριδα πρόθεσιν τοῦ νὰ διορθώσω τὴν παρεφθαρμένην τοῦ τόπου μου διάλεκτον, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀφήσω εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ἴχνη τῆς διαβάσεώς μου ἐκ τῆς ἐσχατιᾶς ταύτης τῆς Μικρασίας, καὶ νὰ κινήσω τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συμπολιτῶν μου.

Τὴν δὲ Κωμωδίαν Ὁ γάμος τοῦ Ἀντιφάτου συντάξα εἰς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα, διὰ νὰ καταδείξω τὰς ἀσχημίας αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ ψέξω τὰ βάρβαρα ἤθη καὶ ἔθιμα ἂν καὶ προῦκάλεσα τὸ μῖσος καὶ τὴν χολὴν τῶν κακεντρέχων κατὰ τὸ Γραφικὸν «Μὴ ἔλεγχε κακοῦς, ἵνα μὴ μισήσῃς Σε», προτιμήσας τὴν πικρὰν ἀλήθειαν τῆς ἐπιπλάστου κολακείας. Ἡ κωμωδία αὕτη εἶναι διεσκευασμένη εἰς τρεῖς πράξεις, ὧν ἡ μὲν πρώτη καλεῖται «Ἡ προξενεῖα», ἐν ἣ ἐκτίθενται πάντες οἱ τύποι τῆς διαπραγματεύσεως μνηστείας, ἡ δὲ δευτέρα ἐκλήθη «Ὁ Θυμὸς» διότι ἡ Ἀντιφάταινα ὀργισθεῖσα ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ὄθησε τὸν Ἀντιφάτην εἰς διάλυσιν τῆς μνηστείας, ἡ δὲ τρίτη περιέχει τὸν Κυρίως Γάμον, διότι ὁ Ἀντιφάτης ἀπειλούμενος ὑπὸ τῶν προεστῶν νὰ ζημιωθῇ ἠναγκάσθη νὰ ἐκτελέσῃ τοῦ υἱοῦ του τὸν γάμον. Καθ' ὅλον δὲ τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀνελίσσεται ὁ χαρακτήρ των Κοτσαβασέων, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ διανοητικὴ ἀθλιότης καὶ γλωσσικὴ ἔνδεια τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν βιωσάντων καὶ ἐκφυλισθέντων ἡμετέρων προγόνων, ἧτις καὶ μετὰ πάροδον ἡμίσεος αἰῶνος, καὶ ἐνῶ ἔχομεν ἤδη ὑπὲρ τοὺς 20 ἐπιστήμονας καὶ προήχθημεν διανοητικῶς τε καὶ ὕλικῶς δὲν ἐξέλιπε καθ' ὅλοκληρίαν. Ἐν καὶ ὁ Κοτσαβασισμὸς ὁ πρῶτος ἐτῶν ἀντλῶν τὴν δύναμίν του παρὰ τῶν Τούρκων Τυραννίσκων καὶ γενόμενος ἀληθῆς μάλιστα καὶ ὀλετήρ τῶν δούλων ὁμογενῶν δὲν ἔχει τὴν προτέραν ἰσχὺν ὑποχωρήσας εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους. Δὲν ἐξηροῦντο δὲ τῆς κατηγορίας ταύτης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἐκμεταλλεύομενοι τὴν παχυλὴν ἀμάθειαν τῶν χριστιανῶν τῶν διώριζον ἐπιτρόπους τῶν λαϊκῶν ἐκ τῆς Κοτσαβασικῆς σπείρας, οἵτινες ἦγον καὶ ἔφερον τὰ κοινοτικά κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἀφορῶντες εἰς τὸ ἀργυρολογεῖν. Ἐν καὶ σήμερον τὸ σωματεῖον τῆς Δημογεροντίας καὶ ἐφορίας τῶν Σχολείων διοικοῦσι κοινοβουλευτικώτερον τὰ πράγματα, κὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ὡς ἔμμισθοι μετέβαλον κάπως πολιτικῆν.

Περὶ Κυρίων ὀνομάτων καὶ Τοπωνυμιῶν δὲν ἐπραγματεύθη ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, διότι τὰ μὲν Κύρια ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν εἶνε τὰ ἀπανταχοῦ ἀκούσιμα χριστιανικά ὀνόματα Ἀντόνιος, Γεώργιος, Δημήτριος, Ἰωάννης, Ἐλευθέριος, Θεόδωρος, Κωνσταντῖνος, Μιχαήλ, Λουῖζος, Λάζαρος, κτλ. προφερόμενα παρεφθαρμένως, Ἀντώνης, Λευτέρης, Γέργης, Γιάννης, Νικόλας, Νικολιός (Κολλιός), Μαλώνης, Μιχάλης, Κουσαντήης, Θουρουδῆς κτλ. Τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐπ' ἴσης ἀκούονται πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἷον Ἄννα, Βαρβάρα, Ζωή, Ἐλένη, Ζαχαροῦλλα, Δέσποινα, Ποινιά, Πιπίνα, Χρυσάφια, Ἀσημίνα, Ἀργυρή, Ἀνθοῦσα, Σοφία, Ῥήγινα, Μοσχοῦλα, Μοσχοβία, Εὐφροσύνη, Κυράννα, προφερόμενα παρεφθαρμένως, Χρυσάφια, Φρουσύνη, Ποινιά, Μαργιόν, Μαριγῶ, Δημοσποινί, Χρυσάφινι, κατ' οὐδέτερον γένος τὸ Μαργιόν, τοῦ Δημοσποινί, τ' Ἀργυρὸν κτλ. Νῦν δὲ ἀκούονται καὶ τὰ ὀνόματα Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἀριστείδης, Θεμιστοκλῆς, Ἀσπασία, Εὐανθία, Πανδώρα, Εὐάδνη κτλ.

Τὸ ὄνομα Ῥήγινα (Regina) φαίνεται φραγκικόν, ἂν καὶ τινες τὸ θεωροῦσι παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος Εἰρήνη. Διότι Ῥήγας καὶ Ρηγόπουλον ἀκούονται εἰς τὰ τραγοῦδια.

Ῥηόπουλλον ἑπαντρεύγητὴ κῆ παίρει Ρηουπούλλαν
 Τὴν ὁμορφὴν τῆς γειτονιάς κῆ τὴν ἀρχοντουπούλλαν.

Ναννί τοῦ Ῥήγα τοῦ πηδίν, τοῦ Βασιλλειῶ ταγγόνιν,
 Τοῦ Μάρτη τοῦ τριαντάφυλλον ποῦ τοῦ ζηλεύουν βοῦλοι.

Ἐπώνυμα δὲ οἰκογενειακὰ καθαρῶς ἑλληνικὰ σπανίως ἀκούονται οἷον Φιλαίτους Συνόδης (Φιλήγετος Συνόδης), Μαλώνης Ἀντιφάττους (Μανουήλ Ἀντιφάτης), τοῦθ' ὅπερ ἐκίνησε τὴν περιέργειάν μου ὡς ἀπαντῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ εἰς ὄνομα τοῦ Βασιλέως τῶν Λαιστρυγόνων. Συνήθως τὰ ἐπώνυμα εἶναι Τουρκικῆς συνθέσεως· οἷον ἐκ τοῦ χρώματος. Ἄκ Βασίλης (λευκὸς Βασίλης), Καῦ Βασίλης (μέλας Βασίλης), Σαρῆ Γεώργης (Ξανθοῦς Γεώργιος), Κιὸκ Βασίλης (Γαλανὸς Βασίλης), Πέτρογλους, Γιαγκηλίτζογλους, Ζεϊβὲκ Μανόλης, Τεκελῆς, Βαῖρακτάρης κτλ. Ἑλληνικώτερον ἐκφράζονται τὰ ὀνόματα τῶν Γονέων διὰ Γενικῆς· οἷον· Θουμᾶς Ἰωάννου Θωμᾶ, Μάρκος Κωνσταντῆ Μάρκου, Ἰωάννης Κωνσταντῆ Καραγιάννη. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν γυναικῶν σχηματίζονται ἐκ τῶν ἀνδρῶν εἰς -αῖνα ἢ -αῖνα, οἷον Κωνσταντῆς-Κωνσταντίνα, Δημήτρης-Δημήτραῖνα, Γιάννης-Γιάνναινα, Σταμάτης-Σταμάταινα, Θωμᾶς-Θωμάδαινα, Ἀντώνης-Ἀντωνίνα. Αἱ δὲ γυναῖκες καλοῦσιν ἀλλήλας διὰ τοῦ νυμφικοῦ τίτλου οἷον· Νύμφη τοῦ Γιάννη, Νύμφη τ' Ἀντώνη κτλ. Ἐὰν ὁ πατὴρ εἶνε ἄλλοδαπός, ὁ υἱὸς καλεῖται μητρωνυμούμενος· οἷον· Μιχάλης Ῥηγινας,

Γεώργιος Χρυσ αφίνης, Ίωάννης Μαρίας κτλ. Σήμερον άκούονται και τ ά εις -ιδής και -αδής και -ιάδής πατριωτικά, οίον Κωνσταντινίδης, Ίωαννίδης, Άντωνιάδης, Δημητριάδης κτλ.

Έπ' ίσης δέν διέλαβον και περί τοπωνυμίων, διότι ή Μικρασία άφοδ ήγωνίσθη έπί τέσσαρας αιώνας κατά του Χειμάρρου τών έξ Ανατολών και Δυσμών επιδραμόντων Τούρκων και Σταυροφόρων πρωταγωνιστών του Μεσαιωνικού Έλληνισμού, άφοδ έπί τέσσαρας αιώνας στενάξει υπό τόν βαρύτατον Όθωμανικόν ζυγόν εινε θαύμα οτι διέσωσε ναύαγια τινά του Έλληνισμού ένθάδε κάκεισε, διασώσαντα που μέν τήν θρησκείαν μόνον, που δέ και τήν γλώσσαν. Διά τουτο άπασα ή Μικρασία έξετουρκίσθη, και πόλεις και κώμαι και όρη και ποταμοί και έπαρχίαι καλοδνται ονόμασι Τουρκικοίς. Μόνον αι νήσοι διέσωσαν τ ά ονόματα αυτών, διότι ό πληθυσμός ό Έλληνικός έν αυταίς ύπήρξεν ό επικρατέστερος πάντοτε. Έπ' ίσης και τ ά παραλία και οι κόλποι διέσωσαν τ ά ονόματα αυτών. Ούτως αι πόλεις τής Λυκίας Ξάνθος, Πίναρα, Τλώς, Μύρα, έξετουρκίσθησαν εις Κινίκι, Μίναρε, Τουβάρ, Τέμρε, και ό Ποταμός Ξάνθος εις Έσέν-Τσαί και ό Κράγος εις Μέντος, και ό Άντίκραγος εις Άκ-δέγ. Η δέ Μάκρη κειμένη έπί τών έρειπίων τής Τελμισσου έλαβε τόννομα εκ του νησιού τής παλαιάς Μάκρης, όπερ εκτείνεται ως μακρά και στενή λωρίς εις τ ό στόμιον του λιμένος της, ονομασθεΐσα τουρκιστί Μάϊρι, ή δέ παραλία Καλαμεία, Κεραμεία, Σύμπουλον (Σύμβολον), Βα(θ)ύ, Άλίκιντα, Καθαρράκτη (Καταρράκτης), Φαράλια (Παραλία), Μεγίστη (ή νήσος τουρκιστί Μεϊς), Κάλαμος (Καλαμάκι), Άντίφελλος, Νηήφτης (Νηιάπτης), παραλία έν Μεγίστη, ή νήσος Στραγγεντή, τ ά Μύρα, ό Φοίνικας (άρχ. Φοινικοϋς), τ ό Χελιδόνιον άκρον (Κάβο-Χελιδόνι), ή Άττάλεια (Ένταλία Τουρκιστί), σώζουσι τ ά Έλληνικά τών ονόματα εκτουρκισθέντα με μικράν παραφθοράν.

Έγραφον έν Λειβησίφ τής Λυκίας παρά τή Μάκρη κατά Φεβρουάριον του 1891.

ύποσημειούμεθα

M. I. ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Άριζοϋ. Όνομα κύριον γυναικών έν Λειβησίφ άκούόμενον. Τό ονομα τουτο έφείλκην τήν προσοχήν μου έσχάτως, ως σπάνιον, κι ίσως ούδαμου σύνθηες. φαίνεται δέ ελληνικώτατον κατά τόν τύπον λειχοϋ = λεχώ, Μουσκού = Μοσχίο, στοματοϋ = στομού = στομού = λάλος έσηματισμένον, όπερ έστι όρθοεπώς άριζώ, φαίνεται δέ σύνθετον εκ του έπιτατικού μορίου άρι και του ζω, ό έστιν ή λίαν ζωσα ή ζωηρά, καθώς τ ό άρσενικόν Πολυζώης, Πανταζής άλλαχοϋ λέγονται και τ ό Ζήσης.

Φαίνεται δέ οτι και τ ό Σταμάτης έχει τήν αυτήν αιτιολογίαν, έννοουμένου του

νά ἴσταται διαρκῶς ἐν τῇ ζωῇ. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ γυναῖκες τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἀποθνήσκουσι, κρεμῶσιν εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς οἰκίας τὰς εἰκόνας τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγόνος, ὡς σώ-
στου τῶν νηπίων, καὶ Στυλιανὸς καὶ Στυλίτας ὀνομάζουσιν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, ἵνα ἴστανται ὡς στύλοι. Ἦκουσα δὲ καὶ μητέρα ἀπαιτήσασα νὰ ὀνομασθῇ ὁ υἱὸς τῆς Στερείος, διότι ἀπέθνησκον τὰ παιδιά της, καὶ ζῆ τὸ φέρον τὸ ὄνομα τοῦτο υἱὸς τῆς. Ἴσως τὴν αὐτὴν καταγωγὴν ἔχει καὶ τὸ Στέργος, ὄνομα Κύριον ἐν Ρόδῳ ὅπερ ἄλλοι παράγουσιν ἐκ τοῦ ἀστέρος, ἄλλοι ἐκ τοῦ στέργω, ὅθεν καὶ ἐν Λειβησίῳ Ἄριζοῦ εἶνε ἀρι+ζωῆ=Ἄριζώ.

Ἄρητή. Καὶ τοῦτο εἶναι γυναικεῖον ὄνομα κατὰ τροπὴν τοῦ ε εἰς η ἐκ τοῦ ἀρετή, μᾶς ἐνθυμίζει ὁμως τὸ ὄνομα τῆς Ἄρητης συζύγου τοῦ Ἄντινούου Βασιλέως τῶν Φαιάκων ἀπαντῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ.

Μ. Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο ΓΑΜΟΣ
ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ

Κωμωδία

*Συνταχθεῖσα πρὸς διόρθωσιν τῆς ἐγχωρίου διαλέκτου
ἐν Λειβησίῳ τῆς Λυκίας 1889
ὑπὸ
Μ. Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΥ*

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

Ἀντιφάτης Νικόλας.

Μαλώνης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφάτου.

Προξενήτρια πρώτη.

Προξενήτρια δευτέρα.

Προξενητὴς τρίτος.

Χατζῆ Διάκος, ἐπίτροπος τοῦ Ἀγίου Πισσιδεΐας.

Χατζῆ Σεβαστός, προεστὸς (Κοτσαβάσης).

Χατζῆ Προκόπιος, Ἱερομόναχος ἀγιορείτης.

Παππα-Σωτήρης, Ἱερεὺς καὶ Ἐφημέριος Λειβησίου.

Διαματάρης, πενθερὸς τοῦ Μαλώνη.

Διαματάραινα, ἡ σύζυγός του.

Κοκκινιός, καλαδαρφὸς τοῦ Ἀντιφάτου.

Ρήγινα, σύζυγος τοῦ Πανηγύρη, ἐναγομένη.

Θουρουδῆς, ἀνεπιὸς τοῦ Πανηγύρη, ἐνάγων.

Προεστοί, ἀνόνημοι, κωφὰ πρόσωπα.

Ἡ Σκηνὴ ἐν Λειβησίῳ ἐν ἔτει 1823.

Σημείωσις. Αἱ ἐν τῷ κειμένῳ τουρκικαὶ παροιμίαι ὡς λέξεις ἐξηγουνται ἐν τῷ τελευταίῳ φυλλαδίῳ ἐν ταῖς προσηρτημέναις ἐν τέλει τῆς α΄ Πράξεως ἐρμηνευτικαῖς σημειώσεσιν, ἐνθα καὶ παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης. Ἐν δὲ τοῖς φυλλαδίοις τούτοις περιέχεται μόνον ἡ πρώτη πρᾶξις τῆς παρούσης κωμωδίας.

Ο ΣΥΝΤΑΞΑΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ὁ Γάμος τοῦ Μαλώνη Ἀντιφάτου

Κωμωδία εἰς πράξεις 3

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ: *Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ*

Σκηνή Πρώτη: *Η ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ*

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

(Ἡ Ἀντιφάταινα κάθηται ἐν τῷ κατωφλίῳ τῆς οἰκίας τῆς κρατοῦσα ἡλακίτην φέρουσαν τολύπην βάμβακος ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ μετὴν δεξιάν ἄτρακτον καὶ νήθουσα. Γυνὴ δέ τις Λειβησιανὴ ἔρχεται καὶ ἀσπάζεται αὐτὴν κατὰ τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα.)

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Γειά Σας!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλῶς την!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Τὶ κάμνητη; Καλᾶσθη; (!)

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κάθουμούσθην. Κουμματάκιν. Ὑσὲς καλᾶσθη;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Κ' ἡμεὲς καλᾶμουσθην γιὰ τὴν ὦραν.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐν ἀκούσθην ὑ Γιάννης;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐχουμουν πέντ' ἔξι μέρης ποῦ μᾶς ἔστειλην, κ' ἔκουσάμουν του καλά του.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

"Ας εἶνῃν δά, δόξα Σοι ὁ Θεός! Καλὰ σᾶς ἔκαμην.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Χαρούμενη νὰ τὸν δουξάνῃς, κὴ καλὰ κὴ χρόνια ν' ἄχῃ ὁ Μαλώνης Σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

"Αμ' πῶς ἦταν ἀανά κ' ἤρτης μας; Χαῖριν νᾶνῃν!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Χαῖριν εἶνῃν! Ἡ νόφῃ τ' Ἄντωνῆ μ' ἔστειλλῃν, κὴ χηρητᾶ Σας, κὴ θέλει, λέ, ἄν εἶνῃν κηουσμάτιν ἀποῦ Θειοῦ κὴ θέλητῃ κι' ἀπατή κ' ὕσες τοῦν Μαλώνην εἰς τὴν κόρην τῆς τὴν Ἀθθοῦσαν. Ἄμ' θουρᾶς χά! νὰ μὴν μεί μουζαλλιάσητῃ! Γιατὶ χά, ἔν σᾶς ἴμιλοῦ. Στραβάραν νάχου! Ποῦ χά τὴν εἰρητῃ τέτοιαν κόρην; Κόρ' εἶνν' ἠκείνη; ψυχὴ κόρη! ἄξια κὴ ἴδιέξια κὴ καλονγουνιοῦ κόρη, κὴ προικισμένη, κὴ λυγισμένη, ποῦ λάμπει κὴ ἠ στράτα τῆς κὴ ἠ πουρπατηζιά τῆς! Κὴ ἴποῦνῃν, μάσαλλάχ, ἀκάθιστῃ! Τοῦ γουμάριν τῆς καμμιὰ ἔν τοῦ σηκῶννει! Ἰ σουρός τῆς μὲς' τὰ κλαδιὰ τοῦ κίζιν στέκητῃ χάν κάστρου, κὴ ὁ σουρός τῆς μεί τὰ ξύλα τοῦ γιάζιν στέκητῃ χάν πύργους! ἄν πῆς κ' εἰς τοῦ φάμμιν τῆς, κ' εἰς τοῦ κλώσμαν τῆς, κ' εἰς τοῦ καρκάφιν τῆς, κ' εἰς τοῦ ράμμιν τῆς, κ' εἰς τοῦν ἠγρύπου τῆς, ἴποῦ ἔν τὴν ἔχει σ' τοῦν κόσμου! ἄν πῆς χά στόμαν ἔχει κὴ γλώσσαν ἔν ἔχει! ἠβῶ, κόρη μου, γιατ' ἀποῦ Σας, κὴ ξέρου σας, κὴ ξέρω κὴ τοῦ πηδάκιν σας ἴποῦνῃν ἔναν κὴ μοναχόν, κ' ἔν εἶνῃν κηῖμάτου, ἠῦρα του ὄβλοου κὴ μινασίπιν' ἔν ξέρου πλειόν τί θὰ μοι πῆς κὴ σύ;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλάκαμης κ' ἠρτης χάλας μου, ἄμ' ταάρις κ' εἶνν' εἰς τοῦ χέριν μου! Τοῦ πηδίν μου, κουμπάρα μου, εἶνῃν ἕνας ἄγροικους κὴ ξανάστραφους κ' ἔν ἴμιλλεῖτῃ ἄν πῆς κ' ὁ ἀπατός του ὁ ἄντρας πῶχου πάου νὰ τοῦν ἴποῦ μὰν κουβένταν κὴ πιάννει μου μεί ταῦτημένα τὰ δαυλιά.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

"Ἐν πατσάρε κ' οἱ ἀντράδοι τῶχουσιν! κὴ τὰ παλλικάργια! ἄμ' χίλια νᾶνῃν ἠκεῖ ποῦ θέλεις ἠσὺ θὰ γινῇ. Τάντρούενα ἠ γυναικῆς τὰ κάμνουσιν.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

"Ἐν μοι πειρνᾶ κόρη μου! ἄν πῆς, ἀπόμεινάσιν κὴ φέτι ἀταξειδέυτοι, κ' ἠρταν ἠ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δουλειαῖς τουν ξανάστραφης κῆ ἢ χρουννιαῖς ἀκατάστατης, κ' ἔν ἔχουμον τέ-
τοιαν κουβένταν. Ἐκείνοι συννιαρίνουνην ποῦ θά φύουν εἰς τ' ἀλάργου κῆ θά
κάμου πέντεξη χρόνια: ἄς πάουν δά κι ἄς ἔρτου μει τοῦ καλόν, κιαπὲν κά-
μουμον ἱμιὰν κουβένταν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

"Ἄς πάουν δά κείς τὰ μακρά.. Γιατί θά κάμουσιν πέντη κ' ἔξη χρόνια; Μαάρι
χὰν κ' ἡσᾶς! Τ' ἔχητη δόξα σοι ὁ Θεῖος; Μῆ λᾶς κ' ἔχητη τρεῖς κῆ τέσσερης
κόρης; Νά κλαίης μει τὰ ἡννια σου δάκρυα ἡκείνης πόχου κόρης! Κιαπὲν
ὕσῆς... Βοῦλα τὰ ζουτανὰ πιτίννου. Τὴν ὕγειάν μοι πέ, κιαπὲν ἄς εἶν'
καλὰ ὁ ἄντρας σου κῆ τοῦ πηδάκιν σου κι ἄν γὲν ἡταξειδεψάσιν φέτι, ταξιδού-
γουν τοῦ χρόνου. Νά κάτσου θέλου νά διαλουόμου κ' ἡσᾶς; ἄς εἶν' μει τῆς
ὕγιαῖς Σας! μει τὰ πάνω Σας κῆ μει τὰ κάτω Σας κῆ μει τὸν μουνουγειόν
Σας, ἄκου τέκεινα! τ' ἔκατσης κῆ χουλιᾶς!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Δόξα σοι ὁ Θεῖος ἔν ἔχου ναμκιωρλίκιν χέλας μου, κι' ἄς εἶν' καλὰ ὁ ἀπατός
του κῆ τοῦ πηδάκιν μου, ἀμ' ἔν τοῦ ξέρεις ἀανά; κῆ οἱ πολλαῖ πολλαῖ
θέλου, λὲ κῆ ὁ ἕνας ἀποῦ βοῦλα. Θέλουμον νά τὰ κάμουμον βοῦλα μει
τοῦ κολάιν μας. Εἴχαμου ἀνά κῆ μιὰν ἀηλλιὰν κῆ εἶπαν μας πῶς ἡγέννησην
λέ, σ' τοῦ βουνίν, κ' ἔφαν ἀνά ἀφέντης κῆ πηδὸν ἀπ' τοῦ πουρνόν τοῦ Θειοῦ,
κ' ἡγέννη τηννιὰ ἢ ὦρα κ' ἔν ἡφάνηκάσιν κ' εἶπαν μας ποῦ τὴν ἔφαν κῆ τοῦ
τζαναβάριν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μὴν χουλιᾶς κῆ τίποτα ἔν ἔχει πρῶτα ὁ Θεῖος! Μέλησήτη δά πλειόν κ' ἡσῆς,
κῆ δέκημουτ' ἕναν τζαάπιν. Ἐχητη καλὴν ἡμέραν!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐστοῦ καλόν! (μόνη) Χαρά ἔστον ἄνθρωπον ποῦ μοι προξηνιάννει! σ' τοῦν
κανακάρην μου θά πάου νά πάρου ἕναν ἰστραβόξυλου, ἱμιὰν κοτζάκηζαν πὸν
ἠδρίσκητη ὁ κώλους της δίχως ποννίν, κῆ ἢ πουδιά της ἰσπαστρικῆ; χαρὰ
σ' τὴν μούρην ἔωρχοντην καὶ ἄλα!

Σκηνή Δευτέρα

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Ἡ Ἀντιφάταινα κάθεται ὡς καὶ πρὶν νήθουσα, ἡ προξενήτρια ἀπαντᾷ πρὸ τῆς εἰσόδου κύνα, ὅστις ὄρμᾳ κατ' αὐτῆς, καὶ προσέρχεται εἰς τὴν Ἀντιφάταινα δρομαία, ἐπτοημένη καὶ κάτωχρος.)

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μαρ' κόρη μου, ἔχει τῶδουνα ἕναν ἰσκύλλουν, κ' ἠκοστιβίρηξην γουβὰ γουβὰ, κὴ ἠξιπάστηκα, ὦ λουβιάρης!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Πῆ μὴν οὐλλιὰν νηρόν· ἀμ' ποῦ ἦταν ἀανά κι αὐτὸς ὁ φαηνιάρης; Χὰν ἄθθους ἠγένην ἢ μούρη σου!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐν πατσάρη. Καλ' ἡμέρα σας καὶ 'λα. Τί κάμνητη καλᾶστη;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλὴ σου μέρα, καλῶς την! Κουμματάκιν ἐά. Ὑσὲς καλᾶστη;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Γιὰ τὴν ὦραν δά. Ὑ κουμπάρους μου καλᾶνην; ἀμ' ποῦ 'νην; ἔν εἶνν ἠδῶ;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐσαζ' ἠῦβγην ἠσβίχτην, λέ, κάθου, κάθου, κάθε, μόνια μοναχός, κ' ἠσηκώστην ἀποῦ τύρνῶν κ' ἔφωην ἔσαζου σ' τοὺν ἰστούμπουν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἀμ' ἢ Μαλώνης καλᾶνην κ' ἠκείνους;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐστὰ ξύλα ἔφωην ἀπ' τὰ πουρνὸν τοῦ Θειοῦ κι ἀκόμα ἔν ἠφάνην, κ' ἠγένην τηννιά ἢ ὦρα, κ' ἔκαμην κὴ τόσην ἰβρουχὴν κὴ κακουβάλλου κὴ κάθουμου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἄμ' ἠϋρην την ἀανά τὴν ἡμέραν νὰ φύῃ 'στοῦ βουνίν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάρ' κόρη μου, εἶνῃν ἕνας ξανάστραφους, κι ἄγροικουν πηδίν, 'πάου νὰ τοὺν μιλῆσου, κὴ λέει μου, Διάολου κόρη, σκοτώννου Ση χά, κι' ἀναθθηματᾶ μου.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐν πατσάρε! κὴ παλλικάριν εἶνῃν κὴ 'πάνου 'στῆς λουλλάρης του.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' τί θὰ κάμης πλειόν, ἄς ἴζῃ ποῦνῃν ἕνας κὴ μαναχός, κιαπὲν χάλπετ νὰ φρηνέψη θέλει ἄμ' πῶς ἦταν ἀανά κ' ἦρτης, χάϊ κουμπάρα;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μαρ' ἔν τοῦ ξέρεις ἀανά τοῦ τόπου μας τ' ἀτέττιν, ἔν τοῦ ξέρης πῶχητη πειδίν κὴ πᾶσα μιὰ ἔχει τοῦ 'μμάτιν της εἰς τῶμορφουν τοῦ πρῶμαν; ἢ νύφφη τοῦ πάρπα μου τοῦ Παλάση μ' ἔστελλῃν κὴ θέλει, λέ, ἄν εἶνῃν κηουσμᾶτιν ἀποῦ Θειοῦ τοὺν Μαλώνην εἰς τοῦ κουρὶν της.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάρ' ἔ κουμπάρα μου! Τί νὰ σοὶ 'ποῦ κ' ἤβῶ; ἔρχουντη κὴ φεύγουσιν ἀποῦ χίλλης μηριαῖς; κ' ὕ ἄντρας 'πῶχου ἔν καθίννει νὰ κάμουμον ἱμιάν κουβένταν μόνουν ποῦ 'πάου νὰ τοὺν 'μιλῆσου, κὴ χαμέτα ἀαργουντρανᾶ μου, κὴ βλαστημᾶ μου, κὴ μητανιοῶννου χίλλης βουλαῖς.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἡβῶ ἀανά, μᾶρ κουμπάρα, ἤθελά του τοῦ Παλάση τοῦ κουρὶν εἰς τοὺν Μαλώνην. Γιατί, μᾶρ κουμπάρα εἶνῃν ψυχὴ κουρὶν, χαρὰ σ' τοῦ κουρὶν! Λάμπει κὴ ἢ στράτα της κὴ ἢ ποурπατηξιά της! κι ὁμορφη κὴ καλουγουννιοῦ κόρη, κι' ἀποῦ σῶν, κὴ μαάρι Παναγιά μου, μεὶ τὰ καλά της κὴ μεὶ τὰ προικιά της χρουσᾶ κι' ἀργυρά!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Αἶ! Νὰ δούμουν ἱμιάν χάλπετ κ' ἡμὲς ἕναν κουρὶν θέννὰ πάρομου. Ἄν εἶνῃν κουσμάτιν...

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Κὴ πότῃ νᾶρτου νὰ μοὶ δέκησ ἔναν τζαάπιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' ταάρις κὴ ξέρου του κ' ἠβῶ; τί θὰ σοὶ 'ποῦ; Ταάρις κ' εἶνν εἰς τοῦ χέριν μου; ἠκείνου ἔνῃ σ' τᾶφέντῃ του τοῦ χέριν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Νὰ χὰ ἡσὺ ξέρεις, ἠκείνους ξέρει, ἡμὲς ἀπ' τὴν πόρταν νὰ μᾶς ἠζώχτητῃ θὰ ἔμπαίνουμου ἀποῦ τοῦ παναθούριν, ἡμὲς τοὺν Μαλώνην ἔν τοὺν ἀφίννουμου νὰ πάη ἀλλοῦ. Τῆς ἰστράτης θὰ μαρμαρώσουμου. Ἔ,τι κι ἄν μᾶς ἔπητῃ χαζῆ-ριν εἰμουστῃν τίργια τίργια τὰ καλὰ κ' ἔνα παραπάνου.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Πᾶσα μὰ ἔτι δέκῃ τὸν Τσοτζοῦκιντης χὰ τοῦ δέκῃ. Ποιὸς τὰ πῆρῃν κ' ἔφονῃ;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Σ' αὐτὸ ἀλήθειαν τοῦ λέεις, ἀμ' χίλια νᾶννῃν τοῦ πουλλὸν τοῦ φῶς εἰς τοὺν ἄθρωπου ζαράριν εἶνῃν; ἔχητῃ καλὴν ἡμέραν. Μὰ χὰ! αὔριου πάλι θὰ σ' ἔρτου.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Σ' τοῦ καλόν. (καθ' ἑαυτὴν) Μὰ κι' αὐτῆ! εἶπῃν κι' αὐτῆ τοῦ δικόν της! Μαρ κόρη μου, μὴ ἠντρέπουτῃν καὶ ἔλα! Τοῦ τέγγιν ἀνά τοῦ πηδιοῦ μου εἶνῃν τοῦ Παλάση τᾶπουκοῦννῃν; Χαρά σ' τὴν μούρῃν, πόρχοντῃν κὴ λέουν του καὶ ἔλα!

Σκηνὴ Γ'

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ ΤΡΙΤΟΣ

(Εἶνε ἔσπερα. Ὁ Ἀντιφάτης μετὰ τῆς συζύγου του κάθηται παρὰ τὴν ἐστίαν διαλεγόμενοι ἐνώπιον πυρᾶς καὶ ἀμυδροῦ λιχναρίου. Ὁ μὲν καπνίζει μακρὰν καπνοσύριγγα ἢ δὲ νῆθει τολύπην βάμβακος. Παρουσιάζεται ὁ προξενητής, ἀνήρ σαρικοφόρος, φέρων μακρὰν καπνοσύριγγα, ἣτις προηγεῖται αὐτοῦ καπνίζουσα, εἶνε ἐνδεδυμένος κατὰ τὸν ἀρχαῖον Λειβισιανὸν ἱματισμόν.)

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλή 'σπέρα Σας, κή καλ' ἡμέρα Σας!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Καλή σου 'σπέρα, κή καλή Σου 'μέρα! ἄμ τέλεια τοῦ σελάμιν σου τσατταλλού-
δικουν ἦταν! (πρὸς τὴν σύζυγόν του) φέρη μαρῆ ἕναν ἄγγειόν, κ' ἕναν μαξηλλά-
ριν τόδουνα (ἢ σύζυγος φέρει προσκεφάλαιον καὶ τάπητα, ὄν στρώνει, καὶ ἐπ'
αὐτοῦ καθίζει ὁ Προξενητής).*

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Αμ' πλειὸν ἀριφ ὀλὰν ἀγνασὴν. Καλή 'σπέρα Σας κὶ ἀποὺ κουντά!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλή Σας ἐσπέρα.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλή 'σπέρα, Κουμπάρα!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλή Σου 'σπέρα ἀφέντη!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τί κάμνητη καλᾶστη;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὰ 'σ τὴν ὑγειάν Σας. Ὑσὲς καλᾶστι;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλὰ δόξα σοι ὁ Θεῖός!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τὰ μουρὰ καλᾶν κ' ἡ κουμπάρα μου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλᾶν γιὰ τὴν ὥραν. Ἡ Κουμπάρα σου (παράξουσου) ἠῦρην τὴν ἱμὰ κατη-

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Βασιά κῆ μῆ ἡμέρα τῆς ἡμέρα, μῆ ἡ νύχτα τῆς νύχτα. Φουνῆ σ' τὴν γῆν, φουνῆ σ' τοὺν οὐρανόν. Ἡγήτεψάμουν τὴν καὶ ἄλα, ὀλματη. Ἐχομουν τώρα πέντ' ἕξῃ ἡμέρης, κῆ σόρμα πλειόν τοῦ τιρλίκιν μας! Ποῦ λέει δὰ κῆ ὁ Ναστρατινῆς «παρὰ νὰ ῥουστῆση ἡ γυναῖκα μου κάλλια ν' ἄρουστῆσου ἡβῶ, κῆ παρὰ ν' ἀπουθάνου ἡβῶ κάλλια ν' ἀπουθάνῃ ἡ γυναῖκα μου», σουστῆ κουβέντα, μάνας υἱέ!

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἄμ' ἔτσι εἶνῃν ὁ ἄρρουστος μὲς ἔστου σπῆτιν εἶνῃν κακόν τιρλίκιν. Ἐν ἀκούεις ποῦ λέει κῆ ὁ Τούρκους «Χασταῖ πακκὰν χαστὰ ὀλούρ»; ἄμ' τί θὰ κάμουμουν; «Χασταλήκ σαγλήκ πιζίμ ἰτσίν». Πηραστικά νᾶνῃν κιαπὲν βοῦλα τὰ ζουτανὰ πιττίνουν. Ἐπαθὰ τὴν κ' ἡβῶ αὐτὴν τὴν κατηβασιὰν κ' εἶνῃν ἀζάβαλλη, ζόριν πρῶμαν. Ἐ ἄνθρωπους γένητη χὰν μαγκαφᾶς, μῆῃ νὰ φάγ' ἀμπουρᾶ μῆῃ νὰ πῆῃ. Ταῦτιά του βοῦννουσιν χὰν ποῦ παίζουν κάζηροι μέσα ἡ μῶττη ταπκῶννητη, τὰ μάουλα πρήσκουνητη, τὰ δόντια δέρνουσιν, μῆῃ τοῦ καπνοῦ τοῦ τᾶτιν ἡννοιώθης, μῆῃ τοῦ φαγοῦ, κ' εἶση χὰν ἄζῶν ἄμ' ἡμέραν ἡρτην μου τῆς καμῆλας τοῦ μαλλῖν ράστιν κῆ τοῦ γῆτεμμαν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Πρὲ χὲ μάνας υἱέ, τί καμῆλας μαλλῖν; κῆ τί λαοῦ προυβηαῖς τί βότρου κοιλλαῖς; κῆ τί παχάρια μει τῆς ἐψηματόπητητης! Βοῦλα ναφηλέ! Φέλαξιν θέλδι, κῆ μῆ τῆς ἡμέρης. Βοῦλα εἶνῃν ἀπ' αὐταῖς τῆς ττακκιαῖς, κῆ ἀπ' τὰ πουλλά τὰ μαντήλλια σ' τῆς γυναῖκης, κ' εἰς τοὺς ἀρσηνικῶς ἀποῦ τοῦ κκιλάφιν κῆ ἀπ' τοῦ σαρίκιν. Σηκῶννουμου, πρ' ἀδαρφέ, ἀντράδοι κῆ γυναῖκης ἔναν βοῦννῖν ἄνου σ' τὴν κηφάλῃν μας! ἄμ' ἔλα δὰ τοῦ διάολου τοῦ πρῶμαν ποῦννην συνηθειου! Τώρα λὲ εἶπαν τὴν ποῦννην τῆς πιτσικαλλοῦς τοῦ χερικόν ἄκαλόν, κ' ἡφάναξῆν τὴν νὰ τῆς τοῦ γητέψη κ' ἡκείνη, νὰ δούμουν ἱμᾶν.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Πάει κῆ ἀποῦ τοῦ χερικόν ὅπως τῶχει ὁ ἄνθρωπος εἶνῃν ἄμ' κατὰ που λέεις, μει τῆς ἡμέρης κῆ μει τὰ βραστὰ θὰ πειράση πρῶτα ὁ θεῖος πειραστικά νᾶνῃν, κῆ ἀπὲν πασὰ κελὲν τσεκκιλίρ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἡβῶ θάποῦ πῶς πάει κῆ ἀπ' τοῦ φηγγάριν, γιατί θουροῦ βοῦλα τὰ πρῶματα ἔντρανοῦσιν τοῦ φηγγάριν. Τεγιάλημ χὰν θὰ κόψης ξύλου, ἡντρανᾶς τοῦ φηγγάριν. Χὰν θὰ σπειρῆς φυτόν, ἡντρανᾶς τοῦ φηγγάριν. χὰν θὰ κλαδέψης ἡντρανᾶς τοῦ φηγγάριν. Ἡβῶ θάποῦ πῶχει κῆ μηρικῶς ἀθρώπους κ' εἶνῃν σακκάτη-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δοι κῆ λουλλαί γιά μεί κανέν ἀφπιν εἴνην ἀπ' τοῦ φηγγάριν. Γιατί ἡμέξ οἱ ἀθροῶ-
ποι εἰμουστην ἀρσοῦζηδοι. Χαμέν φηγγάριν μηγκάριν ἔν λίουμου σαμιάν χα-
ραρή κιπί τεπιπ τουρούζ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵ Θεϊός τὰ ξέρει πλειόν αὐτά. Μῆν παγίνης τερινικά. Κατέρ κατηρουλλάχ
βέρσελαμ. Δόννεις χαμέτα τοῦ κηφάλιν του. ἦβῶ αὐτὸ ξέρου. Τί χαπάρια ἀπο-
σαπάνου κι' ἔσακάτου; Νέβαρ νὲ γιόκ πακκαλούμ;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Ἐν τάκουσήτη τὰ χαπάρια; Καβαλλάρης ἦρτην γιά τὰ κουραμᾶ. Ἵ Απουτέρη εἴ-
χην ἠκειδα ὅστον ἰστούμπουν τοὺν Κκιαχᾶν, κ' ἔβαλλην φουναῖξ μεί τοῦ Σόμιν
κ' ἔκαμναν ἠκει δα σαματᾶν, κ' ἔλεην τοῦ Σόμιν, ἠμέναν ἔβαλή μου τη βαρὺν
κουραμᾶ. Γιατί ἔν ἠντρανάτη τοῦ ἐμσάλιν μου; Κ' ἔλεην κῆ ὁ προηηστός, πλή-
ρωση, πρὲ διάλολου γυιέ, τοῦ κουραμᾶ Σου! κῆ πουλλά μῆν ἴσαμπουνίνης! Κ'
ἔλεην κῆ τοῦ Σόμιν ἔν τοῦ ξέρεις, ἀφνητικόν, τοῦ χάλιν μου! Κ' ἔλεην κῆ ὁ
Τεκιαχᾶς ὁ ἕνας σας τοῦ χάλιν του, ὁ ἄλλους Σας τοῦ γιοῦζιν του, Ποιός,
πρέ, θὰ τοῦ πληρώση τοῦ κουραμᾶ; Ἵ ἄας θέλει μαϊδιά. Ἐν ἀμπουροῦ ἦβῶ
γιατα σᾶς κῆ γιαμόνουν νὰ γένουμου ρεζίλιν εἰς τοὺν καβαλλάρην. Κιστοῦρ
ὀλᾶν σουνοῦ! (εἶπην εἰς τοῦ κηζάνιν) σὸκ ταμᾶ ἄλ παρασηνή. Κ' ἔβαλάν τουν
εἰς τάχοῦριν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Πῶς θὰ γινή τοῦ χάλιν μας μ' αὐτὰ τὰ κούραμα; ἀλλάχ ὄναρᾶ! ἀδαρφέ, ἔν
σφταίνεις νὰ πληρώσης τὸνα, τοῦ κουραμᾶ, κῆ χαμέτα νὰ κι' ἄλλ' ἀοὺ πίσου.
Χαφτὰ σεκίξ, κουραμᾶ τοκκούζ. Πῶς θὰ κετσειντίση κῆ ἠ φτουχοῦλουγια;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Ἵ Αμ' τί θὰ κάμης, λάατή μου; Νὰ κάμης ἔχεις; Τί περν' ἀπ' τοῦ χέριν μας;
Ἵ Ημέξ εἰμουστην αὐγά. Νὰ χτυπήση ἠ πέτρα ταῦγόν, βαί ταῦγόν! Νὰ χτυ-
πήση ταῦγόν εἰς τὴν πέτραν πάλι βαί ταῦγόν! Εἰμουστην ἔς τοῦ Μεεμμέτη
τὴν ττοπποῦζαν ἀποῦ κάτου. Αὔριουν μηθαῦριουν ἔρχετη κῆ ὁ χαρτσῆς! Πάλι
μαϊδιά! Παρᾶ ὄγλου παρᾶ! καμη τοῦ κολαῖν σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵ Αμ' τί θὰ κάμης, λάατή μου! Νὰ κάμης ἔχεις; Ὡς Ἵ ποῦ θουροῦν τὰ ἴμμάτια
σου θὰ κοστιβιρᾶς, κιαπὲν ὁ θυματὸς τὰ ζηπλύννει. «Ποιλὲ κάμ ποιλὲ κκετέρ,

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ποιῖλε κιλίρ, ποιῖλε κιτέρ». Ὁ θεὸς νὰ μᾶς διή ἀπομονωήν, κῆ δύναμιν νὰ δουλεύουμον χὰν τοὺς μάγκους, νὰ σφπταίνουμον σῆ βουῖλα τὰ βάρητα.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἵ Ὁ Θεὸς ὁ μειαλοδύναμους κῆ ἡ Παναγία ἡ μειαλόχαρη νὰ βάλῃ τοῦ χέριν τῆς, κῆ νὰ μᾶς ληφτηρώνῃ ἀπ' τᾶρειου τὰ χέρια! Τοῦ ὀκόν μας πλειὸν ἔτσ' ἤρτην κ' ἔτσι θὰ πάῃ. Τώρα τέλλεια ποῦνην πένητη κηφάλια ρουμαῖκα ἔναν μαϊδὶν ποῦνην πηρίστασεις, ἀμπουράς νὰ 'μιλήσης; Τὴν πῆτταν ἐν θάμπουρούμον ναῦρουμον! κ' εἴμουστην κῆ μουχτάτζιν εἰς τᾶζου. Ἵμ κῆ οἱ Τουρκαλλάδοι οἱ κακόμοιροι ἴλλια τραβοῦσιν; θουρούμον τους δὰ κ' ἠκείνους! ἀνάθημαν τοὺς ἠπειρήν ἀποὺ τοὺς τζερεμέδους! εἶχα ἔναν φίλου εἰς τοὺς Καράτσουλφάδους, κ' ἠσήκωσιν, λέ, ὁ γιὸς του μιὰν κόρην κ' ἔφεράν τουν εἰς τοῦ Κονάκιν κ' ἔμπεξᾶν τουν εἰς τοῦ χάψουν κ' ἠπήρην τουν τ' ἀνάθημαν! ἠπήρην τουν ὁ ἄᾶς ἰμιὰν καμήλαν, κῆ χίλλια ἄσλανιὰ κῆ ὁ Καδῆς ἄλλου τόσα, ἠκοίττουσαν κ' ἔναν μῆναν εἰς τοῦ χάψουν, κιαπὲν ἔδεκάν τουν ἡμιὰν λάσπην εἰς τοὺν κώλου κ' ἀμόλुकάν τουν. Κ' εἶχην ὁ κακόμοιρους πάνου του κῆ κάτου του μιὰν καμήλαν ἄμη, φτουχέ, νὰ ζήσης!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵμ' οἱ Ζαπιτάδοι αὐτὰ θέλουσιν ἐν ἀκούεις πού λέει, «λεσπὲρ πόκ γέμεγίντζε ἀαλὰρ χαλβᾶ γεμέξ»; ὁ Ναστρατίνης, λέ, ἔθελῃν νὰ δῆ στοὺν κάτου κόσμου πὼς πειροῦν οἱ ἀπθθαμμένοι, κ' ὑπήν κ' ἤμην σ' ἔναν μεζάριν κ' ἠκοίττουσαν ἰμιὰν νυχιγιάν. Ἵτουχην νὰ πειροῦσιν ἀπουκεῖδα κκερβάνια κ' εἶχην ἔναν μουλάριν φουρτουμένουν φυλτζάνια, κ' ἠξισπᾶστηκην, κ' ἔσπασάν βουῖλα τὰ γυαλλικά, κ' ἠγένῃκᾶσιν τάρμα ταγάνιν. Κῆ πιάννουσοῖτου οἱ Κατηρτζῆδοι, κῆ τίτη φιλᾶ σοι κῆ τίτη χαλᾶ ση, δίουν τουν ἔναν καλὸν ζύλου, κῆ κάμνου τουν πασκαλλιᾶς αὐγόν. Τὴν ἄλλην τὴν ἡμέραν ἠρώτηννάν τουν, τί χαπάρια ἀπ' τοὺν κάτου κόσμου; Κ' ἔλεῃν ἂν ἠξισπαίνης μουλάρια φουρτουμένα φιλτζάνια, ἔχει ζύλου, ἂν κοίττηση ραχάτιν, ἐν ἔχη τίποτα ἠσυχία. Τώρα κι' αὐτὰ τοῦ διάλου οἱ γυαῖδοι, σηκῶνουν κόρης τρώουντους οἱ ἄαδοι κῆ οἱ καδῆδοι. Σκουτώννουτην ἔνας μεῖ τοὺν ἄλλου, γίνουτην ζεῖπέκια, ἀνάθημιάν τους! ἐν ἠντρανοῦσιν τὴν δουλειάν τουν. Εἶνην χὰν τοὺς ἠσκύλλους. «Τομουζὸν πουρνονουὸ κουλαγῆ κκεσάν, γίνε τομούζ, γίνε τομούζ». Ἵτι θέλεις κάμητου. Πιλτιγιντὲν βᾶζ κετσεμέξ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

ἽΕτσι πού τοῦ λέεις εἶνην τοῦ διάλου τοὺς υἰέδους! Ἵμ' ὁ Τούρκους ἔν ἠδῖαλοῦατῆ τὰ ὕστηρινά! «Σουνοῦ τοσοῦνέν μουρατηνά ἐρμέξ», λέ Πῖρ ἐγῆτιν γιασατηγῆ, λέ πῖρ ἰνὰτ ἰτσίν, πῖρ μουράτ ἰτσίν. Κιαπὲν χὰν ἰσκουτουθῆ,

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Κατερί ποῖλέ ἴτι, λέ. Δέννει σοι χαμέτα τοῦ κηφάλιν του ὅστου κατέριν. Κητέρ κατερουλλάχ βέσσελάμ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' ἡ πίστι τουν δά. Μουκκατερὲ ἱμανίμβαρ, λέ, ἀμ, πῖρ πακκάρσαν, σουστη κουβέντα μάνας υἱέ! δόννει σοι χαμέτα τοῦ κηφάλιν του ἀμ' ἔμαθης κῆ τοῦ Λουκᾶ τὰ πηδιά τί ἔκαμάσιν; ἡγένηκάσιν μουραφάδοι ὅσ τὸν μερκεμέν;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἵ Καδῆς ἡκεῖνα ἔκαμήν σοι τα ἀλιχάνην. Εἶπαν νὰ τοὺς συβάσουν οἱ ἀθρώποι κ' ἔν ἡδέχτη ὁ μικρός, κ' ὕπήν εἰς τὴν καντάριν. Κ' ἡβγην πάνου ὁ ἀᾶς κῆ ὁ καδῆς κ' ἔκαμάν τα καστέμιν, κ' ἡπήρην πᾶσα ἕνας τοῦ τυχηρόν του, κ' ἡπίτησιν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' ἡμὲς ἀθρώπους ἔχουμουν; εἶνῃν βούλουν μουζεβίρηδοι, κῆ μεῖ τὰ χαττούρια. ἽΧτέπηγναν λέ, ἕναν, κ' ἔλεην βᾶί ἀρκάμ! ἽΧεις ἀρκᾶν; κάμνεις τὴν δουλειάν Σου. Ἄμ' τοῦ σπῆτιν ποιὸς τοῦ πῆρην;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τοῦ σπῆτιν ἀυγάτησὴν του ὁ μικρός, κῆ ἀπόμεινῃν πάνου του διακόσια γουρούσια.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' τ' ἄκριβα; μάνας υἱέ!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Νὰ βγάλουν δὰ τοῦ Καδῆ τὰ ἴμμάτια, τί εἶνῃν τούτου ρέσιμουν. Τ' εἶνῃν; τελλαλιγές, τ' εἶνῃν; καλεμιγές, κρυφὰ κῆ φανηρά, νοῦλλα ἡ νοῦλλα ἔφανῃν τα βοῦλα. Ἵἔν ἀκούεις ποῦ λέει τοῦ γινάτιν βγάλλει ἴμμάτιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵἔτσια ἴποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν. Λέει κῆ ὁ Τούρκους ἴοφκέ, ἴλε καλκᾶν ζιγιάν ἴλέν ὄττουρούρ. Εἶπα τουν τοῦ διάλου τὸν ἴσκύλλουν, ἔλα, πρέ, κῆ μειάλους σοῦ νην, κ' ἔν πατσάρει. Στ' ἀδέρφια μέσα αὐτὰ ἔν θουρηούντην, ἄς πάρ' ἡκείνους παρα πάνου κῆ δέχτου σ' ἡκείνου, ἴποῦ σοι λέουσιν οἱ ἀθρώποι κ' ἔν ἡπέιστηκην. Ἄμ' ἴθουρᾶς του κῆ τοῦ Σουβλίν; ἽΚείνους ἡ ἀναθθηματισμένους τοὺς

ήτορτίτην. 'Εν ἀκούεις 'ποῦ λέει, λέ «τοῦ παλατῶ τοῦ στειλλίν εἶν' ἀποῦ μέσα μας»; αὐτὴν τὴν κουβένταν εἶπην τὴν τὰ δηντρά. Ἐκαμάσιν μεντζιλίσιν, κ' εἶπασιν πῶς θὰ γλυτώσουμεν ἡμέε ἀποῦ τοὺν παλατῶν κ' εἶπασιν πάλι, ἀμ' τοῦ στειλλίν εἶνιν ἀποῦ μέσα μας.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Αμ 'γιά νὰ βγάλλη δὰ λαῶε εἰε τοῦε ἀάδοε κ' εἰε τοῦε καθήδοε! ποῦ τοὺν ἔχοουν χάν τοῦε ἀβτζήδοε τὴν ττάζαν! Ττεφεκεκελί κουρουλτίννητη κὴ λέει ἡβῶ μεἰ τοὺν ἄαν μιλοῦ κι ἀποῦ τοὺν σακκοῦλιν του γημίννου: Εἶχην λέ, ἔναν προηστὸν κ' ἔλεάν τουν Παρασκεηβγᾶν, κ' ἔλεην βούλου «εἶπην ὁ ἄας, ἔ Παρασκεηβγᾶ!» κὴ τοῦ Σουβλίν βούλου «εἶπην ὁ ἄας» εἶνιν ἀνάθημάν τουε βούλουε!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' ἀμπουράε νὰ τοῦε μιλήσεε; μέλησὴ τουν δά. Μόνουν μόνουν! κὴ χαμέτα νάμπηε εἰε τοῦ Καδὴ τοῦ τυρπαλλάκιν! ἀκούουν τουν, καλέ, γιατί γεμετιννεἰ τουε. Χαμέτα ἔκουσην τίποτα; κὴ 'ε τοῦ Καδὴ τοῦ 'φτίν, ἡκειννάε, ἀφέντιμ, ἡπὴδηση ἀποῦ τοῦ παναθοῦριν. ἡκειννάε εἶπην ἔτσινα! κὴ τοῦ τὸ κὴ τοῦ τὸ, διαβάννει της τα συναζάριν. ἄνσηζταν παίρρουν σει μέσα 'στοῦ χάψου, κὴ ὁ τζερεμεε κόβηγητὴ πάλι ἀποῦ τοῦ Σουβλίν, κὴ λέειε τουν κὴ 'σπουλλάετη, πάρπα! Τί θὰ κάμηε 'Τάε τα ἔλλερινδέ, κούετα ἔλλεριντέ. κὴ ἡ πέτρα 'στοῦν χέριν τουν κὴ τοῦ πουλλίν. Σερινε ναλέτ! Οἱ Ζαπιτάδοι θέλουν μουζεβίρηδοε, χάν τοὺν ἀβτζὴν ποῦ θέλει ττάζα νὰ βγάλλη τοῦε λαῶε ἀποῦ τὴν τύρπαν. 'Ἡ δουλειά τουν εἶνιν μουζεβιρλίκιν. Κ' ἡδῶδα 'ποῦ μιλούμεν φουοῦμου τουε τοῦε ἀναθηματισμένουε! «κὸρκ κορκμαζτάν, οὔττάν οὔττανμαζτάν!»

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Ἐτσινα 'ποῦ τοῦ λέειε εἶνιν. Ποιόε εἶνιν χηρλή! ἀνάθημάν τουε! Βοῦλοι περὶ ἔμοῦ εἶνιν. ἡμέε εἰμουστην λεσπέρηδοι ἀθρόποι. φουκαράδοι. ἔλι κογινοτά, ἔλκανιμήδοι. Καλὴ μέρα, 'φηντικόν, σήμερα εἶση ἀπ' τὰ χτέε πιὰ καλλιόε κὴ πέραση κὴ φύη. Εἶπαν, λέ τοὺν Ναστρατίνην πῶε πηρνᾶε μεἰ τὴν γυναῖκαν σου; κ' εἶπην «Γιὰ ἐγίμ για κκιοττοῦ, κετσινιμκτιρ τσαρεσί». Ποιόε εἶν' ὁ καλόε του; ὁ Χατζὴ Σηβαστόε εἶνιν καλόε 'ποῦ λέει «ἡῦρηε τουν τοὺν ἡφτουχόν, κ' εἶνιν ἔσα μεἰ τὰ γόνατα 'στὴν λάσπην, μπήξη τουν παρὰ μέσα ἔσα μεἰ τοὺν λαἰμόν χάν τοὺν περάσεε εἰε τοῦ χέριν, σβάξη τουν μεἰ τοὺν κκετζέν τοῦ διάλοου τοὺν ὕγιόν» Γιόξα ὁ Χατζὴε 'πὸβαλην τοὺν Ποπαγιάννην μέσα στὴν ἀμπλώχτραν, κ' ἔλειψην κ' εἰε τὰ γέννεια του ἔψημαν κ' εἶχην τουν τσακτισμένου μεἰ τὴν ἄλυσιν μέσα 'ε τοὺν νήλιου τοῦ 'λλιπύριν, κ' ἔτρωάν του ἡ μήηε; ἀναθημάν τουν πιὰ καλλιόντουν! τοῦ διάλου τοῦε τουρκουλάτρηδοε. Οἱ Ζα-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

πιτάδοι, πάρμου, ἔχουσιν ἕναν μερχαμέτιν. ἄμ' αὐταὶ οἱ ἀναθθηματισμένοι εἵ-
νην σακκάληδοι κῆ τρώουν κῆ κάθουντην τὸν φουκαρᾶν. «Φουκκαρᾶνῃ πα-
πασῆ γιόκ». Βάσσελαμ! εἰμουστην ἀρφαναί! ἄμ' ἀμπουρᾶς νὰ τοὺς μιλήσης;
Μόνουν «κεμεσινί κουρτταρὰν καπιτὰν τιρ» ἄς τάφήσουμουν αὐτά.... κι ἄς ἔρ-
τουμουν εἰς τὴν κουβένταν μας. Ποῦ ἀπόμεινην ἠκείνηδα ἢ κουβέντα 'ποῦ σ'
εἶπα τέε προυχτές;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' τώρα 'ποῦ λείεις, ἔχου ἠβὸ πηδὶν 'ποῦ θάναβουργιάσου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τί λόους εἶνν' αὐτός; ἀκόμα νὰ μειαλλαίνη θέλεις δηκουχτῶ χρουκῶν πηδὶν;
ἠδὼ ἔν θουρᾶς; ὁ κόσμουσ μέσα στὴν κοῦναν τ' ἀναβουριάνουν τὰ πηδιά τουν,
κῆ τῆς κόρης τουν. 'Ηπέρασιν πιλέ ὁ κηρός του, κῆ ξάννοιξη νὰ δόσης τοῦ
κηφᾶλιν του.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Ἡβὸ κουλία μου, θέλου τὴν ἱμᾶν τὴν ἠβδουμάδαν ἀναβούργιασμα κῆ τὴν
ἄλλην 'πάντρεμαν. Τί ἀνάγκη σύρτα κῆ φέρτα; θέλεις μου; θέλουσει. βέσσελάμ.
Τοῦ καλὸν αὐτὸ εἶνην.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλὸν τοῦ λεεὶ σου, ἄμ' σὸς ἀγνάτ τῆς γυναικῆς τοῦ διάολου τῆς κόρης! Χὰν
ἔμπη ἢ Γηννᾶρις ἔγριτζα τῆς ἠμπαίννει. Θουρᾶς τῆς πλειὸν ἄλλης ἔσα πάνου
ἄλλης ἔσα κάτου. βηζῆρ βηζῆρ. Θουρᾶς κῆ τὰ φανάρια τοῦν προυξηνητάδου
ἄλλ' ἔσα δῶ κι ἄλλ' ἔσα κεῖ. ἔπαιξην τοῦ κουρρουμιάου; ἔν ἀφήνουν πλειὸν
τοῦν ἄθρωπουν ραχάτιν. ἠβὸ τώρα, μὰ τοῦν θειὸν ἔν θέλου ν' ἄρτου τ' αἶ
Βασιλειοῦ 'στοῦ Λεῖβησιν γιὰτ' αὐτάδα κῆ γιὰ μόνουν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Αἶ! αὐτὰ τὰ πρόματα ἔτσι ἠδόστηκάσιν. ἠβὸ σ' ἠσέναν, ἠσὸ σ' ἠμέναν, ἕνας
μει τοῦν ἄλλουν μας θὰ θειουρούμουν τὴν δουλειάν μας κῆ τὴν ἔχρειαν μας.
Πᾶσα ἕνας γιὰ τοῦ τσοτζικιν του πασκίζει.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Ἐτσια ποῦ τοῦ λείεις εἶνην ἄμ' ἄκουση χὰ νὰ σοὶ ποῦ. Λέουσιν τάχατοι ἴτινά
μου κ' ἠκεινά μου, ἄμ κῆ τοῦ κόσμου οἱ ἐγλεντζέδοι αὐταὶ εἶνην. Νάση δὰ

ανάκατος μεί τούν κόσμουν. Γιατί τὰ θέλουν τὰ πηδιά κῆ τίς κόρης; γιά νά μῆν εἶση ξανάκατος μεί τούν κόσμουν. Ἄναβουργιάνεις τοῦ πηδίν σου, μπαίνεις σ' ἓνα σόιν, κάμνεις συμπεθέρους συμπεθέρης σαγτάν σολτάν, μαντινάδης πασκούνια ἐγλεντζέδοι, χαραῖς, αὐταῖς εἶνην ἢ χαραῖς τοῦ κόσμου δά. Κ' ἡσές ἔχητ' ἀνάγκην νά παντρέψητη τοῦ πηδίν σας. Τ' ἔχητη δόξα σοι ὁ Θεῖός; Νά κῆ ἢ κουμπάρα μου μόννια μαναχή εἶνην. Θέλητ' ἄνθρωπον 'στοῦ σπῆτιν μέσα. Ἄπ' τὴν ἄλλην πάλι τὴν μηριὰν λέουν κῆ ἢ γυναικῆς Παναγιά μ' ἀκατάδεκαστα, χάν ἔχης στραβὰ θηλοκά, τί θὰ κάμης; ἔτσια 'πού κουτσεύγουν βοῦλοι θὰ κουτσεύγης κῆ σύ. Ἐτ' εἶνν' αὐτὰ τὰ πρόματα.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἄς ἡδιαλουῖστούμουν δά κ' ἡμές ἰμιὰν κῆ δυό, κιαπὲν κκουσμάτιν τὰ πρόματα. Αὐτὰ τὰ πρόματα ἀτζαλεγὲ κελμέζ. Ἐ ἄνθρωπος «γιασατίκτζα κετινετζεγινι γιορουλούντζαγια κατάρ ἀραμαλή» λέει κῆ ὁ Τούρκος χάλπετ τουσουνὲ τουσουνὲ ὁλόυρ. Κ' ἡβὸ πάνου μου κῆ κάτου μου ἓναν πηδίν τῶχου ἴς κκησματοῖνητῆρ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Βοῦλα τὰ πρόματα κκουσμάτιν εἶνην. Ἐν σοὶ λέου τώρα ἡβὸ... ἄμ' κῆ τοῦ κουρίν τοῦ Διοματάρῃ ἀλλάχ ἴτιν εἶνην εὔλοουν κῆ μινασίπιν γιά τούν Μαλόνην θαρρεῖς κῆ τηργιάνει κῆ κᾶθητη. Χέρσεῖ πιρ σεπέπιλε ὁλόυρ. Βοῦλα μ' ἓναν σεπέπιν* γένουνητην.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἡμές τώρα λέουμουν νά φύουμουν, ἄν θέλη ὁ θεῖος εἰς τάλάργουν, κῆ θὰ κάμουμουν ἔξ ἀποῦ θάνατουν τίργια χρόννια. ἄς πάουμουν δά κι ἄς ἔρτουμουνκι κι' ἀπὲν ἄν εἶνην ἀποῦ θειοῦ γραμμένουν, χάλπετ ἓναν πηδίν ἰμιὰν κόρην θεὲ νά πάρῃ μιὰ κόρη ἓναν πηδίν**.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τζάνουμ! Ἡμές τώρα ἔν εἶπαμουν κῆ καλὰ γάμουν. Μόνουν ἓναν σημάδιν, γιά νά ξηνοιόση κ' ἡκείνους ὁ ἄνθρωπος.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἄταμ*** τ' εἶνν' ὁ λόουσι τί εἶνν' τοῦ φλουρίν. Ἄν εἶμουστιν καλὰ, χάν πάουμουν κ' ἔρτουμουν τηλειώννουμούν τα βοῦλα μαζῆν, πρώτα ὁ θεῖος.

* αἰτία.

** νέος.

*** ἄνθρωπε.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἡ κουβέντα σου καλή, ἄμ' ἐν παίρνει μουσαφίρην. Πέμουτη τοῦ ὕστερινου θὰ γίνῃ γ' ἐν θὰ γίνῃ νὰ ἔντρανῆξῃ κ' ἠκείνους ὁ ἄθροπος τοῦ κυλαῖν του. Ποῦ θὰ μοι τοὺν ἔχῃς τώρα μεὶ μὴν πομπακηρὴν κλουστήν δουμμένουν λόους εἶν' αὐτός; Τί λέεις κῆ σύ; κουμπάρα!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ποῦ τοῦ ξέρου βῶ! Ὑ ἀφέντης του ξέρει. ἠβῶ μου μὴ γυναῖκα. Στέκουντας ὁ ἀφέντης του, ἐν μοι πέφτει ἡμέναν κουβέντα. ἠβῶ μου ἕναν βῶδιν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἄμ χίλλια νᾶνῃν κῆ σύ γουννιὸς εἶση χέμ αὐταῖς τῆς δουλειαῖς πάντα κῆ διὰ πάντα ἢ γυναίκες τῆς ἰσκαρώννουσιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἡ γυναίκες τῆς ἰσκαρώννουσιν ξέρου του κ' ἠβῶ, ἄμ' μεὶ τί μούρην ἔστελην ἢ Διουματάρινα κῆ γυρεύγει τοῦ πηδίν μου; ἴδων ἔφηκην ἕναν λόουν γιὰ τὴν ἀάπην, ἠκείνη ἡμέναν;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Σώπα, μαρῆ (πρὸς τὴν σύζυγόν του βαρβάρως ἀποτεϊνόμενος) Διάλου κόρη ἰνναί! φούντης θὰ μοι βγάλης εἰς τὴν μέσην τζάνινα σὴτ στηγήμ!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἄς εἶνῃν δά. Ἐν εἴμουστην ξένοι. Τί θυμώνση πλειὸν ἠσύ; γυναῖκα εἶνῃν, κί ᾗς πῆ τὴν κουβένταν τῆς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἐν θέλου ἠβῶ τέτοις κουβέντης ἀνάλατῆς. Πέρσου, λέ, ἢ νόμφη τοῦ Διουματάρη ἔπιασῃν ἰσκουλούκια μεὶ τοῦ Γιαλαντζῆ, ἔπιασῃν κῆ τίτη μεὶ τὰ κηλλῆ, κ' ἠπῆασιν εἰς τὰ φύλλα τῆς σκαμινιάς εἰς τ' ἀπᾶνου τοῦ χουράφιν κ' ἠκαταμίλησάσιν. Νὰ κουβέντης ἀνάλατῆς κ' ἔδεσῆν τῆς εἰς τοὺν φιλὸν τοὺν κόμπουν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Εἶπῃν μού του κ' ἡμέναν ἢ νόμφη τοῦ Διουματάρη, ποῦ ἠλουόφερῆτη, κ' εἶπῃν μου χαῖ κουμπάρη ἐν ἔχου μούρην ἄμ ἐν ἰφταίχου ἠβῶ ἢ κακουμοῖρα, ἢ συντρόφα μου φχταίχει ἄμ' χίλλια νᾶνῃν (ὁ,τι καὶ ἂν εἶναι) γυναίκες εἴμουστην!

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κ' ἤβω γυναικα ἤμου, ἀμ' ἔν εἶπα καμμιὰν κουβένταν νάντρέπουμου. ἀμ' ἠκείνη ἠμέναν ἠδείνεσῆν μου τοῦ γάμου μου κῆ τοῦ παστοῦ μου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Σῶπα λῶ. Τίναν 'μιλοῦ μαρη; Τώρα θά κατηβῆ τοῦ τσιπούκιν εἰς τὴν κηφάλην σου χά, διάλου κόρη!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Τ' εἶννη, καλὲ σύ, κῆ πιάννης μου βούλουν μεί ταυτημένα τὰ δαυλιά. Χαρά 'ς τὴν μούρην ἄφηκῆ μου δὰ νὰ μιλήσου, κῆ ξέρουμούν του ποῦση φόρσου. (Διακόπτεται ἡ συνδιάλεξι καὶ καπνίζου).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

(πρὸς τὴν σύζυγόν του)

Ψῆση μαρη ἔναν καῖβεν, σοῦρτισῆ τὸν τζεβζέν. Κι' ἀνάθημάν σας βούλης, γυναικῆς ἔν εἶστη;
(Ὁ καφῆς ἐψῆνεται καὶ τὸν πίνου).

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Αἱ! Βακτη ἱκκί ἔτελίμ. Ἐχητη καλὸν ἰβράδου.
(Σηκώνεται ἰν' ἀπέλθη).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

(ἰστάμενος ἐπὶ ποδός)

Χηρέτα μού τουν ἡσὺ τὸν ἰδιουματάρην κι' ἄς κάθητη βαρύς, κι ἂν εἶννην κκουσμάττιν πειὰ καλλιὰν ἀπ' τὴν κόρην του θαῦρουμου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἐχητη καλὸν ἰβράδου!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Εἰς τοῦ καλὸν ξημήρωμαν! (μόνος πρὸς τὴν γυναῖκα του). Μαρ' ἔ διάλου κόρη, τέτοις μικραῖς κουβέντης τί τῆς ἰσκαλᾶς;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Γιατί ἔν θά τῆς ἰσκαλοῦ; Χάν μ' ἔλεην ἡμέραν ἠκεῖνα βοῦλα τὰ λόγια, ἔτσια ἔκαψην τὴν καρτιάν μου. Κιαπὲν τώρα ποῦμου τοῦ πάνου μύλου ἢ πέτρα, ἂν θελ' ἄς τ' ἀκούση. ἄκου τεκεινά!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ Διάολου τῆς γυναίκης, πρ' ἀδαρφέ! Τεβέκινιδίσης εἶνιν.* Ποὺ λέει δὰ κῆ ὁ Τούρκους «ἀλλὰχ σακλασὴν ἀταμῆ καρῆ σερητέν», σουστή κουβέντα, μάνας νιέ! Μὰ τώρα μαρή, 'ποῦρτην κῆ παρακαλᾷ σει γιὰ τοῦ πηδίν σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κιαπὲν ποῦ παρακαλᾷ. Ἔτσια 'πόκαψην ἠκεῖνη τὴν καρτιάν μου, θὰ κόψου κ' ἠβῶ τὴν δικὴν τῆς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ κουρίν τῆς, μαρή, πῶς πάει;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κουρίν δὰ μεσ' ταῦγόν ἀκόμα. ἄμ' τοῦ πηδίν σου ἔν τοῦ θέλει.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Γιατί ππέφτει τουν ἠκεῖνουν κουβέντα; ἀαζηνὰ σητσάρημ τοῦ διάολου τοῦ πηδάκιν.

Σκηνὴ Βα'

(Ὁ Διαματάρης πορεύεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου Χατζῆ Διάκου καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ μετὰ τοῦ Δημογέροντος Χατζῆ Σεβαστοῦ καὶ τοῦ Προκοπίου διὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν μνηστειάν τῆς θυγατρὸς του. Ἡ Σκηνὴ ἔν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρχ. ἐπιτρόπου. Ὁ Χατζῆ Διάκος εἶνε ἀνὴρ πεντηκοντοῦτης σαρκοφόρος καὶ φέρει μανδῦαν Τουρκικὸν τζουμπὲν καὶ ὁ Χ. Σεβαστὸς ὡσαύτως.)

Διαματάρης, Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστὸς, Προκόπιος καὶ Παπᾶ Σωτήρης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(εἰσερχόμενος χαιρετίζει εὐσεβάτως θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν)

Καλὴ σπέρα Σας!

* (ἐκ τοῦ τουρ. ντεβεκινλή = ὁ ἔχων καμῆλου πάθος, ὁ μνησικάκος).

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(κάθεται καπνίζων μακράν καπνοσύριγγα)

Καλή Σου σπέρα Διαματάρη!
Πώς ήταν κ' ἤρτης;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἦβώ, ἀφηντικόν, ἔθελα νὰ 'πάης ἰμιὰν βουλὰν εἰς τ' Ἀντιφάτου γιὰ τοῦ Χρου-
σαφινὶν εἰς τοῦ πηδὶν του.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἐχτη καμμὴν κουβένταν;

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Ἔστειλα μιὰν γυναικὰν κὶ τοὺν κείτουνάν μου τοὺν Γιαγκκλήτζην, ἀμ' θέλου νὰ
πάτη κ' ἡσές μὲι τοὺν Χατζῆ Σηβαστὸν κὴ μὲι τοὺν Χατζῆ Προκόπιον, κ'
ἡμίλησά τουν κὴ χάρτη κ' ὁ ποππᾶ Σουτήρης ἠδῶ, νὰ πάτη βοῦλοι μαζῆν.
Γιατὶ χίλλια νάνην τοῦ δικόν σας τοῦ βάρους πατᾶ. Ἵ ἀπατός του εἶνεν κα-
λουσέβαστους ἀμ' ἡ γυναικὰ εἶνεν ποῦ τοῦ βαστᾶ κουμματάκιν. ἀμ' χὰν πάτη
ἡσές...χίλια... νάνην, ἀγῆρ πατσήκτζα γεγνῆ κκαλκὰρ τζάνουμ ἀφηντικόν νὰ
μὴν κάμης τᾶξου νοῦν κὴ χάλπετ, κ' ἡμές ἀνθρώποι εἰμουστην. Πῖρ γαβὰς
ἀττην πάσκηνη, τουετὰ πελίριζ. Γιουὸκ ἀλτην τὰ ἐσὲκ καλήρ.

ΧΑΤΖΗ ΔΙΑΚΟΣ

Νᾶρτη θέλει τώρα κὴ ὁ Χατζῆ Σηβαστός;

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Ἦβώ τώρα ἔρχομ' ἀποῦ 'κεῖ, κ' εἶπην μου χάτε σὺ κ' ἔρχομου κ' ἡβὼ 'ς τοῦ
Χ. Διάκου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἱ! χὰν ἔρτη 'πάουμου ἀπόψη μαζῆν.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

(παρουσιάζεται φέρων μακράν καπνοσύριγγα ἀνημμένην καὶ καπνίζουσαν)

Καλή 'σπέρα Σας.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Καλή Σου σπέρα Χατζῆ Σηβαστέ! Τί μαντάτα;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλά. Ὑσῆς τί μαντάτα;

X. ΔΙΑΚΟΣ

Καλά γιά τὴν ὦραν, ἀπ' τοῦ κονάκιν ἔρχουσιν μὴ λᾶς κ' ἔχει πάλι τίποτα;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί θᾶχη; ὁ ἄῤς θέλει κκιοστέκια!

X. ΔΙΑΚΟΣ

Κιοστέκια θέλει; Ἐδὲ τοῦ διάολου τῆς ἀγγαρειαῖς! ἄμ' ὁ καβαλλάρης;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ὑ καβαλλάρης... ἠγιαττήρησάμου μὲ τὸν ἱγραμματικὸν τὰ μαϊδιά, κὶ ὄσου νὰ τὸν κάμουμον νὰ σηκουστῆ εἶδαμον κ' ἐπαθάμου! ἔφωγν ἔναν ἀπλουτάρην πέντη ὀκκάδης. Τί θὰ κάμης;

XΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' τί θὰ κάμης λάατή μου; νὰ κάμεις ἔχεις; ἀνάθημάν τους! καίναγιάν γερινὲ τοκκέρσαν ὀλούρ. Τί τῶκαμήτη πλειὸν τοῦ κουραμᾶ χὰν ἔφω ἠβῶ;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡσάλτισάμουν του, κ' ἠπίτησαν τὰ μαϊδιά, ἄμ' ἀπόμεινάσιν πακκηγάδοι. Ἡ τζοῦντα ἔκαμην κκεσίριν. Ὑ Σταματουλλάς λείπει ὁ Παναέτακας, τοῦ Σόμιν, ἢ Ζιαβίδα, τοῦ Ταλακίν, ὁ Παλλίκαρος, ὁ Ἄρκουδιάρης, ὁ Βιλλαράς, ὁ Κάβουρας, ὁ Καρᾶ Μαχώνης, ὁ Σαρῆ Νικόλας, ἢ Ξυντηρίκης, ἢ Σαλαμαλέκης, ὁ Πασπαράς, ἢ Φακκή, ἢ Χάνια, ἢ Ἀπούκοττους, ὁ Πίτσουκας, ὁ Μέρμυγκας, ὁ Πιτσινής, ὁ Κοζάνης κὶ ἀθθυμόμου τους καὶ λα; Βοῦλοι αὐταὶ κὶ ἄλλοι πούλλαι λείπουσιν; κῆ ὁ ἓνας κῆ ὁ ἄλλος Ποιὸν θὰ πιάσης; Δίεις τουν πλειὸν τὸν σετζετὲν γιὰ ἓν τὸν δίεις; ἠκείνους κῆ καλὰ ἔθελην τὰ μαϊδιά σουστά. Εἶπην τουν πλειὸν ὁ ἄῤς χάτε κ' ἠβῶ χαφταγιά κατὰρ οὔλαστηρῆν κ' ἠσήκωσάμουν τουν μ' ἓναν χάλιν κ' ἠπήην εἰς τάνάθημαν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Πρ' ἄμ' ἃ καρτάς! εἶνῃν κ' ὁ Γραμματικὸς κουνιάρης, Βούλουν θουροῦ τον κῆ
κάθητη σ' τον ἰστούμπουν εἰς τὴν τάμαν.*

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὲ τί θὰ σεὶ κάμη ὁ Γραμματικὸς; Μαῖδιὰ θὰ σοὶ γηνήση;

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

*Μὴν μοὶ τοὺς παλταίρης τοῦ διάολου τοὺς υἰέδους. ἂν ἀπαῖς τον θεῖον. Δέση
μοῦ τον τὴν νουράν του σοὶ λέου 'βῶ. Τὸν προηστοῦν ὁ Γραμματικὸς τον
ἠβγάλλει παλλικάριν· ἠκείνου 'ποῦ σεὶ λέου ἠβῶ δέναν.*

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*"Ας εἶνῃν, καλέ... ὕστερα ὕστερα πεσιῖνι μι σαλλατήμ τοῦ Διάολου τον υἰόν;
'στ' ἀνάθημαν 'ποῦ τον ἔχει· ἐτι πῆς ἠσὺ κ' ἠβῶ.*

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Μεὶ συμπάθειουν, λὲ ττέρς οὐρὲν κιοππέκ, σουρουγὲ κουρτκεττιρίρ.

ΧΑ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(εἰσέρχεται)

Καλὴ ἐσπέρα Σας, ἄρχοντες!

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

(ἀνίσταται)

Καλὴ σου 'σπέρα, γέροντα! πέραση τούουνα..Καλὴ σπέρα Σας.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὴ σπέρα, Γέροντα, ἄμ' γιατί εἶση τυλιμένους; πειραστικά!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Καλὴ ἐσπέρα Σας, Κύριε Χ. Σεβαστέ! Σᾶς εὐχαριστῶ εἶμαι ὀλίγον ἀδιάθετος
ἀπὸ κρολόγημα καὶ δὲν ἤθελα νὰ ἐξέλθω ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσα ν' ἀποφύγω τὰς
παρακλήσεις τοῦ κυρίου Διαματάρη καὶ ἠναγκάσθην νὰ ἐξέλθω μετὰ προφυλά-
ξεως.*

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἷ σήκουστη νὰ πααίννουμον.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄμ' χάρτη κ' ἡ Ποππᾶ Σουτήρης.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὀγλείσα ἄς ἀλιμένουμον. Κῆ τί τὸν ἔθελης ἠκείνου τὸν λουλλόν;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄμ' πλειὸν εἶνην ποππᾶς μας γιά.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὀγλείσα ἄς ἀλιμένουμον κομμάιν, ὅσων νὰ πιῆ κῆ ὁ Χατζῆ Πρικόπιους τὸν καϊφάν του. Πότ' ἔχουμον ἀπούκουργαίς Χ. Προκόπη;

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Εἰς τὰς εἴκοσι Φεβρουαρίου.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὀγλείσα τοῦ γιαγλῆ φέτι θὰ τοῦ κάψουμον κέτσιν.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὸ Πάσχα εἶνε ὄψιμον 15 Ἀπριλίου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡ Σοῦμα ὀγλείσα εἶνην τὴν ἐρχόμενην τὴν ἠβτουμάδαν.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μάλιστα. Τὸ τριώδιον ἄρχεται τὴν προσεχῆ Κυριακῆν.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τζανῆμ κουρπὰν ὀλοοὺν εἰς τὸν μαλιματλῆν τὸν ἄθρωπουν! Χαμέτα τοῦ τζουάπιν εἶνην χαζῆριν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μήπως είναι ζήτημα θεολογικόν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ῥώτηξῆ δὰ κῆ τοὺν ποππᾶ Σουτήρην νὰ δούμουν τί θὰ πῆ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Καλὴ 'σπέρα Σας, ἀγῆ ἐπίτροπε!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄν ἐλεάμουν κῆ καμμῖὰν κουβένταν, 'ὅ ποππᾶς νὰ μᾶς ἀκούσῃ ἔθελην! Καλὴ 'σπέρα, Ποππᾶ, ἀμ τοὺν ἐπίτροπον μόνουν χρηητᾶς; εἰς ἡμᾶς νὲ καλησπέρα νὲ καλημέρα;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμμῆ; ἠκείουν 'ποῦνην εἰς τοῦ Δησπότη τοὺν πόδαν πρῶτα κιαπὲν τοὺς ἄλλους. Καλὴ σου 'σπέρα Χατζῆ Τσορπατζῆ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐ! Ποππᾶ ἡμῖαν κουβένταν θὰ σὲ ρουτήξουμουν. Τῆς ἄης Πηλαγίας ἀργία εἶνην;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τί λόους εἶν' αὐτός; Τῆς ἄης Πηλαγίας ποῦνην εἰς τῆς Πιπιριάς τοῦ χουράφιν μέσα; εἶνην τοῦ τόπου μας Πανήϋρη κῆ μουνουκκλῆσιν χὰν τῆς ἄης Παρασκευῆς, κ' εἶνην ἀργία κῆ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Εἶδῃς Χ. Σεβαστέ, πὸν λέεις ἔν ἡγρουνὰ ἢ Ποππασουτήρης.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡβὼν ἔν ἔλεα γιὰ τῆς ἄης Πηλαγίας 'ποῦ τοῦ ξέρουν κῆ τοῦ Βουνιοῦ οἱ λαγαί, ἠβὼν λέου γιὰ τὴν μειάλην Πασκαλιάν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἡ μειάλη Πασκαλιὰ εἶνην ὕστερ' ἀποῦ τοὺν Βαγιῶν. Φέρῃ μου τὰραλόιν γιὰ τὴν Σέναψιν, νὰ σαῖς ποῦ κῆ ταυκούλου τὴν ἡμέραν μαζῆν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄφερίμ Ποππᾶ! εἶδες Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ζάαρι ττεφεκκελῆ ἠγένηκην ποππᾶς. Γρουνᾶ τα, κῆ γιὰ 'κείνου.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἡβὸ διαβαίνου κῆ τοῦ συναζάριν, κ' ἔχει κῆ τοῦ πάππου μου τὴν ἄμαρτου-
λῶν σωτηρίαν, κῆ τοὺν Δαμασκηνὸν ἀμ' ταάρις κῆ ἀδειάννου ἀποὺ τοὺς ἀγι-
ασμῶς κι' ἀπ' τὰ διαβαστικά;*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πούσουν σήμερις, Ποππᾶ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἐβαλλα τὰ πητσιὰ 'στοῦ τταλαποῦριν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Μῆ λᾶς κ' εἶση πάλι γιαγλαττζῆς;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἄμ' νὰ κάθουμου θέλου ν' ἀλιμένου τοῦ πητάρτιν κῆ τὴν λουτουργιὰν κῆ τοῦ
δίσκου τοῦ μαϊδίν. Ὑ Χατζῆ Σηβαστὸς θέλει κουραμᾶ, κῆ ἡ Χατζῆ Διάκος
θέλει τοῦ ἴμπατίκιν πεσερίν. Ἡ Ποππαδικῆ ἐν εἶνῃν τέχνη γιὰ κετσίντισιν,
εἶνῃν γιὰ ψυχικὴν σωτηρίαν.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Γιατί καχηρλαντίννεις Ποππᾶ; ἡ ποππαδικῆ εἶνῃν ἀσημένη βρύσι. Ἡκείδα ποῦ
διαβάνητη πλειὸν κῆ πάητη, γρουνάτη τα πλειὸν βοῦλα τὰ πηριγραμματίσιμα.*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἡμῆς εἶμουστην γιὰ νὰ βλοοῦμου κῆ νάγιάννουμον. Ἡ Χ. Προκόπιους εἶ-
νῃν ποῦ τάνγατᾶ κῆ ζῆᾶ μας τα καμμιὰν βουλάν.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Φεῦ τῆς ἀθλιότητος! (καθ' ἑαυτὸν) εἰς ὁποίαν οἰκτρὰν κατάστασιν κατήνησε τὸ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ἐπάγγελμα τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τέχνη παππαδική καὶ οὐδὲν πλέον!
Καὶ τὸ χεῖριστον οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων τέρπονται εἰς τὴν ἀμάθειαν
τῶν ἱερέων καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτούς. Ἐνῶ ὄφειλον νὰ θρηνώσι θρήνον Ἱερε-
μίου διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἔθνους. Ἴδου ἄνθρωποι ἐμπεπιστευμένοι τὴν σω-
τηρίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Οὐαὶ τοῖς λαοῖς οἵτινες προσδοκῶσι τὸν ἠθι-
κὸν καὶ θρησκευτικὸν των καταρτισμὸν ὑπὸ τοιούτων ἀθλίων. Σῶσον Κύριε,
τὸν λαόν Σου! εἰς ποίαν ἀθλιότητος ἄβυσσον κατεβόθισε τὸ γένος τῶν χριστι-
ανῶν ἢ ἐπάρατος δουλεία! Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις οἱ ἀθλιοὶ τοῖς ἀθλίοις! ἀθλι-
ότης ἀθλιότητων τὰ πάντα ἀθλιότης!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τ' εἶνῃν ποῦ λέει ὁ Χ. Προκόπιους παπᾶ Σουτήρη;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἦκείνους 'μυλᾶ πηριγραμματίσιμα βούλουν γιὰτ' ἕκατσην εἰς τ' αἶν ὄρους. Ἄμ'
ᾶς πῆ δὰ τί θὰ πῆ Τζεζέκα κῆ κουλοῦκα;*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἔχετε δίκαιον, Παπᾶ μου, λυποῦμαι διότι δὲν δυνάμεθα νὰ συνεννοηθῶμεν!

ΠΑΠΠΑΣΟΥΤΗΡΗΣ

*Χεῖλη δόλια ἐν καρδία, κῆ ἐν καρδία ἐλάλησε κακά. Νὰ μᾶς τοῦ ζήση Ὑ Χ.
Πρικόπιους κῆ τὸ ροῦν τὸν πρὶν κῆ τὸ ὄλβιος τάφος.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Τὰ χεῖλη τὰ δόλια εἶνε οἱ δόλιοι ἄνθρωποι, οἵτινες ἄλλα λέγουν καὶ ἄλλα ἔχουν
ἐν τῇ καρδίᾳ των. Ὁ Προφητᾶζ Λαβιδ εὔχεται νὰ ἐξολοθρευθῆ ὁ Θεὸς τοὺς
δολίους καὶ τοὺς μεγαλολόγους, ὑπερηφάνους ἀνθρώπους. Τὸ τροπάριον Ροῦν
τὸν πρὶν τῆς φύσεως ἡμῶν εἶνε εἰς τὰ Τριαδικὰ τοῦ α^{ου} ἤχου καὶ ἐννοεῖ τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅστις σαρκωθείς ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ἀνέστειλε τὸν
ἄτοπον ροῦν δῆλα δὴ τὴν παρὰ φύσιν διεύθυνσιν τῆς ἐκ τῆς προπατορικῆς
ἀμαρτίας διαφθοραεῖσης ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ δὲ τροπάριον ὄλβιος τάφος εἶ-
ναι εἰς τὸν κανόνα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, καὶ ἐννοεῖ τὸν ζωοδόχον τάφον τοῦ
Σωτήρος, ὅστις ἐδέχθη τὸ ζωαρχικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἐκουσης ποππασουτήρη; Νὰ ὁ φαθὸς ὁ διαβασμένους τί εἶνῃν! Χαμέτα 'στοῦ
χέρην σου.*

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Κῆ ὁ Διάκου Γιάννης ξηᾶ τα κ' ἠκείνους. Μιὰν βουλὰν ἐξήγησὴν μας τοῦ Κύριε ἐκέκραξα.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καὶ πῶς τὸ ἐξήγησε; σᾶς Παρακαλῶ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Κύριε = Κύριε, ἐκέκραξα = ἐκέκραξα δά. Πρὸς Σὲ = πρὸς σέ. Εἰσάκουσόν μου = εἰσάκουσού μου. Κύριε = Κύριε (ὁ Θεὸς τάχατοι). Πρόσχες = πρόσχες. Τῆ φωνῆ = τῆ φωνῆ. Τῆς δεήσεώς μου = τῆς δεήσεώς μου. Εἰσάκουσόν μοι = εἰσάκουσόν μου. Κύριε = Κύριε.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄφφερίμ, μάννας νιέ! Ἄμ ἠκείνους ἠδιαβάννει κῆ τὴν ἀκουλουθίαν πουρνὸν κῆ βράδν κ ἔχει κῆ μνηαία κῆ παρακλητικὴν, κὶ ἀποῦ βοῦλα τὰ χαρτιὰ τῆς νηκκλησιᾶς εἶνῃ ἰχριστιανὸς ἄνθρωπος. Βάλλει ἠκατὸν μητάννοῖς πουρνὸν κῆ βράδν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄλῆθειαν ἀμμά τὰ μαϊδιά δίδει τα 30 τὰ ἠκατὸν, κὶ τῆς 50 τῆς ὀκκάδης φέρνει τῆς τριάντα.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἢκείνου εἶνῃ κατασιτά! Τί τοῦ θέλεις ἠκείνου ἔν εἰν ἀπ τοῦ Τούρκου τὴν ράχῃ; «ἄσ κιοζουνοῦ ἀτσάρημ κιοζουνοῦ» ἔν θέλει κασιντζεμὲν ὁ ἄθρωπος; αὐτὸ ἔν εἶν' ἄμαρτία.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Λαμπρά ἠθική! ἄρκεῖ νὰ προσεύχηταί τις μακρὰς προσευχάς, νὰ νηστεύῃ καὶ νὰ ποιῆ γονυκλισίας μακρὰς καὶ νὰ θεωρεῖται Χριστιανὸς εὐσεβῆς, ἀδιάφορον ἔαν ψεύδεται, ἀπατᾶ καὶ ἀδικεῖ!

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμψ, ὁ καλὸς ὁ χριστιανὸς εἶνῃ πᾶσαν μῆλῃν ἠμέραν εἰς τὴν νηκκλησίαν του. Νηστεύγει τὴν σαρακουστὴν κῆ τοῦ λάδιν. Ξημουλουάτη μεί τοῦν κηρόν

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

του κῆ μηταλαβαίνει τόσσορης βουλαῖς τοὺν ἡχρόνον· πιάνει κῆ τρίμερον δίδει κῆ γιά τὴν ψυχὴν του. Κιαπὲν ἔθ θέλει κασιντζεμέν; Μὴν φάης ἀποὺ 'δὸ γιατ' ἔχει κρῖμαν, μὴν πάρης ἀποὺ 'κεῖ γιατ' εἶν' ἀμαρτία! Κιαπὲν ἡ πίττα ἀποὺ θᾶβη; ὁ τζερεμὲς ἀποὺ θᾶρτη; τοὺ δόσιμον ἀποὺ θὰ τοὺν βγάλου-
μουν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Νὰ ποπᾶς χὰν ποπᾶς. Βόχι χὰν τοὺν Χα. Πρικόπην ποὺ μᾶς ἔβαλην 'σὴ βούλης τῆς ἰστράτης ἀπόναν χαρίκιν Χ. Προκόπη, Χ. Προκόπη, ὑπῆης εἰς τοὺν τυρίν, χλουρόν τυρίν ἠξήντα μαϊδιά ὅσον νὰ τοὺ φέρης ἀπουμένει μισὸν κῆ μισόν, κῆ καθίνει σοι τέκεινὰ πάνου ἄμη φτουχὲ νὰ ζήσης! ἀφερὶμ Ποπᾶ! ἔτσια ποὺ τοὺ λείει εἶνην.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μήπως δὲν ὑπάρχουν νόμιμα μέσα τοῦ πορισμοῦ τῶν ἐπιτηδείων; Τὸ ψεῦδος εἶνε τὸ μέγιστον τῶν ἀμαρτημάτων. (Καθ' ἑαυτόν). Μακάριος ὁ λαλῶν εἰς ὧτα ἀκουόντων. Εἰς τὴν βαβυλωνίαν ταύτην ποίαν ἠθικὴν ἀλήθειαν δύναται τις νὰ διδάξῃ; ἡ θρησκεία περιορίζεται εἰς τὴν τυλικὴν ἀσκησιν τῶν ἐξωτερικῶν τύπων τῆς θείας λατρείας. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε γράμμα νεκρόν, καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς τυφλοὶ ὁδηγοὶ τυφλῶν! ἔχοντες πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν! Καὶ γέγονεν ὁ ἱερεὺς καθὼς ὁ λαός! εἰς τὴν ἐλεεινότητα ταύτην πόθεν νὰ ἐλπίσῃ τις τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀνάπλασιν τῶν Χριστιανῶν; Τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους; «Οὐδεὶς δύναται συλλέγειν ἐξ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἐκ τριβόλων σῦκα». Ἡ ἱερωσύνη εἶνε μία μεταμόρφωσις τοῦ τυχόντος χυδαίου εἰς παπᾶν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τῆς μεταμορφώσεως εἶνην ὁ Ἀγγούστου ποὺ γερτιάννουσιν οἱ Μαλώνηδοι κ' οἱ Δουλιῆδοι κῆ τρώουν κῆ ψάριν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄφερὶμ ποπᾶ! Χαμέτα τοῦβριν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἐ! Χ. Διάκου! ἔν θὰ μοι πάρης τὴν ἄδειαν νὰ ξηουρεύγου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦ Δησπότης θέλει τρακόσα γουρούσα.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

"Αμμα δὰ κῆ σὺ! ἀμ' ἀκόμα πέρσῃ μ' ἠπήρην χίλλια κ' ἠχειροτόνησῃν μου, ἠκείνου ἕνῃ εἰς τοῦ δικόν σου τοῦ χέριν. Χάν θέλης ἠσὺ κῆ πεταχαβάπιλε τὴν πέρνης τὴν ἄδειαν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Θέλετε λοιπὸν αἰδεσιμώτατε, νὰ ὀνομασθῆτε πνευματικός; Καὶ πῶς θὰ ἐξομολογήτε παρακαλῶ;

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, τὴν ἠύκην κῆ τοῦ μαϊδίν κί ὄξ' ἀποῦ τὴν πόρταν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καὶ πῶς θὰ εἰσδύετε εἰς τὴν καρδίαν τῶν Χριστιανῶν καὶ θὰ ἐννοῆτε τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διάθεσιν, καὶ ἀναλόγως νὰ νοουθετήσητε αὐτούς, καὶ νὰ ἀκούσητε τὴν μετάνοιάν των!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χαί, Χατζῆ Πρικόπιη, ποὺλλὰ τοῦ μακραίνεις. Βοῦλοι οἱ ποππάδοι πῶς ζησηρεύουσιν. ἔτσι θὰ ζηουρεύει κ' ὁ Ποππασουτήρης.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

"Ἡρτην ἕνας ἰχριστιανός νὰ ζηουρηφθῆ. Ρουτᾶς τουν ἔκλεψης; ἠπούρνεψης; ἠψηφτουμαρτύρησης; ἔφαις ξένουν δίκηουν; ἠβλαστιμᾶς; ἔχεις μεὶ κανέναν ἀμάχην; Κιαπὲν ἄν εἶνῃ ἄντρας, λέεις τουν ἄμη νάαπηθῆς μεὶ τοῦν ἠχτρόν σου. Ἄν εἶνῃ πηδὶν γιὰ κόρη, λέεις τὴν νὰ φιλήση τῆς μάνας τῆς κῆ τ' ἀφέντη τῆς τοῦ χέριν, ἄν εἶνῃ γυναῖκα λέεις τὴν νᾶνῃν εἰς τὴν ἀπουταῖν τάντροῦ τῆς, κῆ πιττίνει ἠ δουλειά. Τί τᾶς θέλει τῆς πολλαῖς τῆς κουβέντης;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐδγε! ἀξιόλογα βλέπω γνωρίζετε τὰ χρέη τοῦ πνευματικοῦ.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμ' ἔχου ζημουλοητάριον ποῦ σοὶ τὰ λέει ἕναν κ' ἕναν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἵ Παππασουτήρης τὸν Χατζῆ Πρικόπιον ἠβγάλλει τὸν πέντη πεέρης! Μάσαλλαχ! χὰν λέει τὸν βγαγγέλλιν κουδουνίνει ἡ νηκκλησὰ μέσα· ἄμ κῆ ὁ Χατζῆ Μυριαλλῆς ξέρει γράμματα κ' ἐκείνους θειότης εἶνῃ.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τύφλαν ξέρει ἡκείνους ἔκουσῃν τοῦ μειάλου Σάββατου τὸν Ποππᾶν ποῦπῃν «Λάβετε φάγετε» κ' ἠπήν εἰς τοῦ σπῆτιν του κ' εἶπῃν. Βάλῃ, μαρῆ, λάδιν εἰς τὰ βρίθια. Κ' εἶπῃν τὸν ἡ γυναῖκα. Χρυστὸς κί Παναγιὰ σήμερου μειάλῃ 'μέρα λάδιν τρώουσιν; Κ' εἶπῃν τὴν κ' ἡκείνους. Μαρ' ἔ διάλου βῶδιν! Ἐν ἔκουσῃς τὸν ποππᾶν πῶλεῃν «λάδιτην φάτην». Εἶπῃν του κ' ἡ γυναῖκα, ἄμ' ποῦ τὰ γρουνούμου ἡμέσ αὐτὰ τὰ πηριγραμμάτου; ἡμέσ ἀνά ἡ γυναῖκῃς εἰμουσῃν βῶδια. Πάουμου τάχατοι στήν Νηκκλησιὰν ἄμ' ταάρις κῆ καταλαβαίνουμου ἕνα θειοῦ λόου;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἔτσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν τοῦ διάλου τῆς κόρης ἔρχοντην ἡκείδα μεί τὰ μουρά του, ἀδαρφέ, κί ἀκούεις ἕνα ππατηρητῆ, τζαγούλ τζουγούλ. Ὅσου ν' ἀπουλῆς ἄμ' ἄγια σηκώνουνην, ἄμ ἠβγαγγέλλιν λέτη, ἄμ' ψάλλουσι, ἄμ' καλαναρχοῦσι, ἔν ἔχουσι χαπάριν! ἀλλαλούγια πατραλούγια. ἠύρισκε πλειὰν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, κῆ κάμου σναῶδιν. Μαρ' κόρη μου ἀναβουργιάστηκῃ ἡ τάδινη μεί τὸν τάδινου, ἡμάλλουσι ἡ τάδινη μεί τὴν τάδινη κ' εἶπῃν ἡκείνη τὸ κῆ τὸ κ' εἶπῃν κ' ἡκείνη τουνὰ κῆ τουνὰ. Γουργουλλοῦντη πλειὸν κῆ στέκουνη ὅσου ν' ἀπολύκῃ. Κῆ χὰν πάου πάλι 'στοῦ σπῆτιν πάλι ἔν σουπαίνουσι. Ἡ τάδινη ἠφόρηνην τέτοιου καβὰδιν ἡ τάδινη ἠφόρηνην κοινὰ τὴν φαλιδιὰν κῆ ἡ τάδινη σβουράτην, κῆ ἡ τάδινη βαζανί. Τοῦ 'φταλουτικὸν τῆς τάδινης κῆ τοῦ σεβαί τῆς ἄλληνης, κῆ φτάνει τὰ ὀνοῦς τὰθρώπου; ἀνάθθημὰν τῆς.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἔτσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν τοῦ Διάλου ἡ κόρης καμμὴν βουλὰν ἠβῶ λέου τῆς «πηριδρομοῦς εἰς τὴν κοιλλιὰν σας», ἄμ' τῖνα μιλάς.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ' σήκουστη δὰ νὰ πααίνουμου. Τῖνα ἀλιμένουμου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Σταμάτηξῆ τη μιὰν ἰστιγμὴν νὰ ντρανήξουμου τῃνιὰν τὴν ἀπόθεσι, ἔν θουρᾶς πῶχει ταβατζῆν; Λέει πρέ!

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο ΕΝΑΓΩΝ ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἐ! πάρπα, ἡμῆς ἔχομεν τοῦ συχχορημένου τοῦ Πάρπα μου τοῦ Παναδρη τὰ πρόματα κῆ στέκουνην ἔστια δά. Ἡμῆς θέλομεν νὰ μᾶς τηργιάσητη χριστιανικάτα, γιὰ νὰ μὴν πῆσομεν εἰς τᾶρειου τὴν πόρταν. Τοῦ λοιπὸν θέλου νὰ φανάζητη τὴν ἰθειάν μου τὴν Ρήϊναν νὰ μᾶς σὺβάσητη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡβὼ, πηδὶν μου, ἠφάναζάτην τέε προυχτές, χάν μοι τοῦ προτουῆπης, κ' εἶπην μου, πῶς γὲν ἔχει τίσις ὀξῶν ἀποῦ τοῦ σπῆτιν. Τώρα ποῦρητη φανάνουμούν την πάλι στὴν ἄγϊαν Κλήραν, κῆ θειουρηγήτη ἠ διαφορὰ σας κατὰ τοὺς θείγους καὶ Ἱερῶς νόμους.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Τζάνουμ ἡμῆς τί εἶπαμουν τώρα; ἄς πάρη ἕναν ἀφφορισμὸν πῶς γὲν ἔχει τίσις, οὐξῶν ἀποῦ τοῦ σπῆτιν κι' ὅπως τόβρητ' ὄβλοουν, κ' ἡμῆς δηχταί.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τινὰ παριστάμενον)

Ἄμη, πρέ, κῆ φάναζή μας ἀποῦ 'κειδα τὴν Ρήϊναν τοῦ Παναδρη τὴν γυναῖκαν.

Ἡ ἁγία Κλήρα δικάζουσα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μάρ, Ρήϊνα, ὁ Θουρουδῆς γυρεύγει τοῦ Πάρπα του τοῦ πρῶμαν κ' ἠφάναζάμουν ση γιὰτὰ 'κείνου. Κόρη μου ὁ θάνατους τοῦ κόσμου 'νην κ' ὁ κόσμους ἀπουθαίνει. Λέει κῆ ὁ Τούρκους ἰολοῦμ χαῖ μερὰς χαλάλ. Αὐτὰ εἶνην θειουτικά πρόματα. Κ' ὁ Θουρουδῆς ἄσκημα ἔν μιλά, θέλει νὰ κυτταχθῆ ἠ δουλειὰ χριστιανικάτα, ἠσουτηρικά κατὰ τοὺς θείους κῆ Ἱερῶς νόμους. Ἰστὲ δόξα σοι ὁ θεὸς κῆ οἱ Κλήρι καὶ βοῦλοι ἠδὴ 'νην. Μέλλητη τὴν ἀπόθεσίν σας, νᾶβρουμουν τὴν ἰδιάλεξίν σας κῆ χάν γὲν τηργιάσητη ἄμητη στὴν ἐξωτέραν στὴν καντάραν ποῦ ἔν ἔχει κκερττικιν, ποῦ κόβγουντην τὰ λόγια, μεὶ τοῦ Μεεμέτη τὴν μαχαῖραν.

Η ΕΝΑΓΟΜΕΝΗ ΡΗΓΙΝΑ

Ἡβὼ οὐξῶν ἀπόναν ἰσπῆτιν ἄλλου τίποτα ἔν ξέρου τάντροῦ μου. Χουρηγίαναι εἶστη κῆ σές, κῆ ξέρητη κῆ τάνουῶς κῆ τᾶλλουνοῦ τοῦ χάλιν. ἀκόμια κῆ τοῦ κόλλυβούν του, κῆ τοῦ μουρμουόέσιμούν του κῆ τοῦ σαραντάριν του, κῆ τὴν

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

λουτουργιάν του. Τί ἐν θέλει ἕνας ἀπουθαμμένους; πειὰ πουλλά θέλ' ἀπ' τοὺς ἰζουντανῶς; μεὶ τὰ κλώσματα μου κῆ μεὶ τὰ φάμματά μου τὰ πλήρωσα. Ἐν τοῦ ξέρει κῆ ὁ ἀπατός του ὁ Θουρουδῆς; ἄς μιλῆση θεϊόψυχα.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Καλὲ τέλλεια πλειὸν ὁ Πάρπας μου ἐρημος κῆ παρταλλικὸς ἦταν; ἀνθρωπους ἔπερην γηρόν μηρτικόν, κ' ἔκαμην κῆ τόσσορα κῆ πέντη χρόνια ὅς τὴν ξηνητεϊάν; Ποῦνην τοῦ μουλάριν του; ποῦνην τὰ ππουσάτια του; Ποῦνην τὰ πακκούργια του; Τάσημουμάχηροῦν του, τὰ σουντούκια του, βοῦλα τὰ θέλου ἀποῦ βλόνιν ὡς κλουστήν νὰ ππέσουν εἰς τὴν μέσην.

ΡΗΪΝΑ

Ἐπήνη γειό μου, μιὰν βουλὰν εἰς τ' Ἀγτινί, ππέφτει κὶ ἄρουστὰ ἔξη μῆνης, τρώει κῆ τὰ δουλημμένα κῆ τ' ἀδοῦλεφτα ἔρχετ' ὕστερ' ἀποῦ ἕναν ἰχρόνον φέρνει διακόσια γουρούσια: τείνην; κουραμᾶ, τείνην; χαράται, τείνην τούτου; τείνη ἠκείνου; ἦταν κῆ ὁ συχχουρημένους ὅπου δόξα κῆ παντέρα δόξου κῆ τοῦν Κὺρ Νικόλαν, νοῦλλα ἢ νοῦλλα ἔφαην τα βοῦλα: ἄρροῦστὰ πῖρ εἰ κ' ἠδῶ κῆ μπαίννει κῆ διακόσια γουρούσια ἔστου χρείος κῆ φεύγει μεὶ τοῦν Παναέτα-καν εἰς τοῦ Τσάλιν. Κάμνει δύο μισυ χρόννια, ἔρχετ' μεὶ τρακόσια γουρούσια ἔστου κόρφου του, ἠψόβσην κῆ τοῦ μουλάριν του, κόβγουντην τὰ χέρια του κῆ τὰ πόδια του, ππέφτει κῆ δύο μῆνης εἰς τοῦ στρώμμαν ἂν εἶχην κ' ἕνα δυὸ πακκούργια, βόχι στοὺς γιατρῶς, βόχι στὰ γιατρικά, κ' ἠδῶ κ' ἠκεῖ, νὰ τοῦ σπῆτιν του τάβλα πάνου τάβλα κάτου μεὶ τῶφηκην κ' ἔφωην. Τάσημουμάχηρ' εἶν ἠκείνα, κῆ τί ταξείδια; Μὰ κῆ τὰ ταξείδια του, μὰ κῆ τὰ καψίδια του. Τοῦ χαῖριν ἔπουκαμην ἠκείνους νὰ τοῦ κάμης κῆ σύ. (Καταράται.)

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Νὰ δὰ πλειόν, πάρπα, ἔτσια ἔνην ἔπου βγαίνν ὁ ἄθρωπος ἀπ' τὴν πίστιν. Ἡσύ, μαρῆ, ἐν εἶση ποῦ τὰ σκούρπισης βοῦλα σ' της γηνηναῖς σου; τώρα ξέρου του κ' ἠβῶ ποῦ τῶφηκης τοῦ σπῆτιν ἔτσια ξηρόν.

ΡΗΪΝΑ

Τόσουν ἔκρυψὰ κῆ τόσουν ἔκλεψα τόσουν καλὸν νὰ ἔδῃς κῆ τόσουν χαῖριν. Ἡβῶ, πρέ, ὕπηα ἔστὰ χέργια του προικισμένη κῆ λυῖσμένη κὶ ἀπόμεινα μεὶ τὴν ψυχῆν μου, κ' ἐν ἰντρέπηση κ' ἔπεσης ἀποῦ πῖσου ἀπ' τοῦ μερέσιν ποῦ νὰ ππέση φαῖνα ὅς τὰ μηριά σου κ' εἰς τὰ κηργιάτασου, ἔτσια ποῦ μεὶ τυραννᾶς νὰ σεί τυραννᾶ κῆ ὁ Θεϊός. Ἡνναί Θειέ μου, κῆ τόσην ἀλήθειαν ἔμυλᾶ τόσουν καλὸν νὰ ἔδῃ ὅς τὴν νεϊότην του κ' εἰς τὴν ὕγειαν του.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Σῶπα, μαρή. Σῶπα, πρέ! Μὰρ Ρήϊνα δέκη 'φτιν ἔτσι κουβέντης ἔν ἰχρειάζουντην. Ἡδώνην ἀγία Κλήρα. Κ' ἡμέξ ξέρουμούν τουν ποῦταν βούλουν τυλιμένους μεί του σάλιν, κ' ἡσολούτινην ἀπ' τοῦξ νίμους.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ Θουρουδῆ, ἔχεις, πρέ, μάρτυρους; Νὰ κόβουμουν τὰ λόγια· αὐτῶξ νὰ τοῦξ ἀφήκης θὰ μᾶξ ἡξημηρώσουν. Ἡβῶ ξέρου τὴν καντάραν. Ἐχεις, πρέ μάρτυρους;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ποῦ χά τοῦξ εὔρου 'βῶ τοῦξ μάρτυρους; ἄντρας κῆ γυναῖκα τ' ἔκαμνάσιν ποῦ τοῦ ξέρει πᾶσα ἔνας; Βάλητ' ἔναν ἀφουρισμόν, δέκητῆ τὴν κ' ἔναν 'μάσμαν, κῆ θειὸς κῆ ψυχῆ τῆς.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μὰρ' Ρήϊνα, ἀφουρισμὸς θὰ διαβαστῆ! ἄνοιξη τὰ μμάτια σου. Ὑ ἄθρωπους ἱμᾶν ψυχῆν ἔχει. Τοῦ κόσμου τὰ πρόματα στοῦν κόσμουν ἀπουμένουν ἄνοιξη τὰ 'μμάτια σου.

ΡΗΪΝΑ

"Ἄς τοῦν ἔχη 'στὴν ἰστράταν του κ' εἰς τὴν νειότην του. Ἡβῶ τὰ καλά μου βοῦλα κῆ τάσημικά μου κῆ τὰ χρουσαιφικά μου κῆ τὰ 'μεγγίλια μου κῆ ἡ ποῦν-ναῖς μου, κῆ ἡ ποῦκνης μου κῆ ἡ βέργης μου κῆ τὰ κουμπιά μου κῆ κανὲν μισόφλουρον ἄν εἶχα ὡς κῆ τὰ ποικάμισά μου κῆ τὰ καβάδια μου, βοῦλα μου στὴν ἰστράταν τάντροῦ μου ἔφουάσιν. Κιαπὲν ποῦ θὰ βάλλ' ἀφουρισμόν; εἰς τὴν καθαρουσῆν μου μῆη ἀφουρισμῶξ φουούμου μῆη μόσματα. Ὑ ἀφουρισμὸς κόβγει κί ἀπ' τῆς ἰδῶς μηριαῖς Ἡβῶ εἶμου χᾶν ἀπουκαλαμιά 'στοῦν κάμπουν ἔν ἔχου 'στοῦν νῆλιον μέραν (κλαίει). Μὰ ὁ Θειὸς ὑψηλά θουρά κῆ χαμηλά ἄς κρίνη. Τοῦτα μῆη ποῦ τᾶδην νὰ τὰ 'δῆ μῆη ποῦ ἔν τᾶδην νὰ τὰ 'παντήξη. Ἡβῶ ἔναν θειὸν ἔχου...

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

"Ἐ ΧατζηΔιάκου, ἡμέξ τούτους νὰ τοῦξ ἀκούουμουν θέλουμουν νὰ κάθουμούστην; πᾶς ὀλμάξ. Ἐν τοῦν ξέρουμουν τῶρα τοῦν Παναῶρην τεῖχην κῆ τί ἔν εἶχην; Πρὲ σέ, ἔχεις μάρτυρους; (πρὸς τὸν Θουρουδῆν) στὰ πρόματα ποῦ γυρεύεις; ἔναν ἔναν θὰ τοῦ κάμηξ ἰσπάτιν. Ἡβῶ ξέρου, τὴν καντάραν. Κιαπὲν

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ὕσες... Πᾶσα ἔναν μεί τὴν πῆχην τοῦ παννὶν ἔν τὸν μητροῦσιν. Λέη πρέ! μέλλη
πρέ, γιὰτ' ἔν μιλάς πρέ;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ποῦ θὰ τοῦς εὔρου 'βὼ τοῦς μάρτυρους μὰ 'ποῦ σᾶς τοῦπα δά!!

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Μαρή σὸ Ρήϊνα! Παλαμίνεις τὴν ἀκόναν;

ΡΗΪΝΑ

Πάνου 'στὴν καθαρουσύνην μου παλαμίννου τὴν, ἀφέντη.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Αἰ! τείν ὁ λόους τείν τοῦ 'μόσμαν! Θεϊὸς κὴ ψυχὴ τῆς. Τίμησήτη τοῦ σπῆτιν νὰ
τοῖς τοῦ κάμουμουν ἀρτίτης κὴ νὰ νητάρη ἢ δουλειά. Τί μοι τοῦ τραβᾶτη ἔσα
'πάνου κ' ἔσα κάτου; Τοῦ σπῆτιν νὰ τοῦ κάμουμουν μεζάτιν. Ἄρτηρὰν ἀλήρ.
Μέλλη, πρέ, ἢβὼ ἀπ' τῆς Ρήϊνας τοῦ μέρους δίου δέκα γουρούσια ἔββελ μεζάτ.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Εἶκος' ἀπού μέναν, ἀφηντικόν.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄταμ! Τί τῆς θέλητη τῆς κουβέντης; Τιργιάντα οὐρούσια νὰ τὰφήκουμουν πά-
νου 'στὴν Ρήϊναν. Τί λέεις Θουρουδῆ;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἡβὼ ἀπού τοῦ παπλικόν μου τοῦ σπῆτιν ἔν βαζκετσίνου. Ἄς πάρ' ἠκείνη ἔ,τι
τὴν πέφτει κι ἄς τραβηχτῆ.

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ποῦ θὰ ταῦρης, πρέ διάλου Σκύλλη, τὰ μαϊδιά νὰ τοῦ πάρης; Γιόξα θουρᾶς
'ποῦ ἔν σοὶ 'μιλοῦ; ἀκόμια πρέ, τοῦ πάρπα σου τοῦ κουραμᾶ στέκητη, διάλου
Μασκαρᾶ 'στὴν πλάκαν μέσα. Τί τὸν 'μιλάς κὴ κάθηση τέτοιον γαῖδαρουν
Χατζῆ Διάκου; Πῶς τοῦ βρίσκεις εὔλοουν;

ΧΑΤΖΗ ΔΙΑΚΟΣ

Τιργιάντα γουρούσια τοῦ σπῆτιν εἰς τὴν Ρήϊναν κεί νὰ δέκη ἢ Ρήϊνα τὸν Θου-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ρουδὴν δέκα γουρούσια κῆ δέκα τὸν Δησπότην γιατί γένητ' ἀδαρφός, ποῦ ἐν εἶχην πηδίν, κῆ τὰ δέκα τῆς Ρῆϊνας νὰ πάρη τέλους.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Εὐλοοὺν κῆ μινασίπιν. Ἔχεις μὰρ' Ρῆϊνα μαϊδιά;

ΡΗΪΝΑ

Δέκη μου τη διορίαν νὰ κάμου τοῦ κολαῖν μου. Ποῦ χά τᾶβρου τώρα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Αῦριουν, πρέ, ἔλα νὰ σοὶ δέκου τὰ δέκα τὰ οὔρουσια. Κι ἄς ἰστέκτηη πλειὸν κ' ὁ Πακκηγιᾶς τοῦ Πάρπα σου.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἄς εἶνην καλὲ τί θὰ σᾶς ποῦ τώρα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Κάμη, Χατζῆ Διάκου τοῦ ἔγγραφουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(συντάξας ἀναγινώσκει)

«Διὰ τοῦ παρόντος καὶ κληρικοῦ ἡμῶν γραμάτος διλοπιγῶ κῆ φανηρόνου σήμερον πιθάνοντος τοῦ γέργι τις Χριστίνας ὁ γιὸς ὀνόματι Παναῦρις ἤλθεν πρὸς ἡμᾶς ἢ ἀξαδέφρι του Πανιγυρι ὀνόματι Θεοδόρις κὲ ἐξίτισην ἀποῦ τὴν γυναικάν τοῦ Πανιγίρι τὴν Ρῆϊναν τοῦ σπῆτιν του ἀπανοῦ καὶ ἄλλα πρόματα, τάντροῦ τῆς του Παναγίρι. Καὶ αἰζαιτεξάμεν τὴν Ριγίναν τὴν γυνεκάν τοῦ Πανιγίρι, διὰ πράματα πούχην τάντροῦ τῆς τοῦ Πανιγίρι καὶ ἀρνιστίν πως δενέχιν τίοτις καὶ αἰζαιτεξάμεν καὶ ἡμὲς κὲ ἦταν καθὸς τοῦ λέγι τις γυνέκας. Καὶ ἠθαίλισεν ὁ ἀνοθεν Θουρουδῆς νὰ δόκι ἐπιτιμιον τὴν Ρηγίναν καὶ ἔλαβιν ἢ ἀνοθεν Ριγίνα ἐπιτιμιον πος γέν εχι τίοτις. Κιπιοὺν τέλος καὶ ἐτίμησαμιν 'του σπῆτιν τριαντὰ γούρουσα καὶ τὸ ἑκαμάμιν τρία μριτικὰ κατὰ τοὺς θεῖους καὶ ἱερός νομος τὸ ἕναν στὴν γινεκάν τοῦ Πανιγίρι, καὶ τοῦ ἄλου διὰ ψυχικὴν του σωτηρίαν, καὶ τὸ τρίτον τοὺς μερεττετζηδούς, τοῦ Παναγίρι τοὺς καζαρφούς τοῦ ἀνοθεν Θουρουδῆν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδαρφός, κῆ ἀπόμνητη τοῦ σπῆτιν 'στὴν Ριγίναν τὴν γινεκάν του Πανιγίρι, ἐστόντας καὶ νὰ ἐξοδέψιν κῆ διὰ τὴν ψίχιν του καὶ εἰς τὴν ἐξότεραν. Καὶ δὲν ἔχουν νὰ καμοῦν του διακομῆ τις Χριστίνας τα πιδγα. μητε

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

υ Θουρουδης μητε ι αδαρφε τὸ ιαλλί. Κεδοθίντος πιτιν στίν Ρηναν τήν γινεκάν του Πανίγρι Κε εδοθίν τοπάρον γραμμαν ις χιράς τις ριγενάς υπο του κατοθεν ἀξιοπιστούς μαρτυρόν 1755 Γενναρίου 20.

ΔΖανοεβρενις και ἐπίτροπος του αγίου Πισιδειας.

βεβεγογο

Χ. Σιβάστος προηριστος βεγούνου
Ποππα σουτίρις πάρον».

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

(καθ' ἑαυτόν)

Ἐνάθημαν κη τοὺς προηριστὼς κη τοὺς ἐπίτροπους μαζίν. Καδῆς γαμᾶ τήν μίαναν σου κη σὺ ποὺ πάεις νὰ κριθῆς. Ἐφασαν τήν κακκαμοῖραν οἱ ἀναθηματισμένοι κη τραβοῦσιν βοῦλοι γιατακείνην. Ἄμη κη σὺ νὰ φανάννης ὅσων ἀμπουρᾶς! Δίουν σοι κη μίαν εἰς τήν κηφάλην. κη ἡ πέτρα στοῦ χέριν τουν κη τοὺ πουλλίν. Νὰ πάης κ' εἰς τοὺν Καδῆν, βάλ! Κη ὁ Καδῆς ἐν ἰντρανᾶ τατουννανοῦν τοὺν ἰστόμαν; Ἴν εἰσίμι; πάρη Θουρουδῆ τὰ δέκα τὰ γουρούσια κη μὴν τὰ χάσης μὴ ἠκεῖνα κ' ἠντράνα τοῦ γιολάκιν σου, κη τοῦ καζδῆν σου, κη τοῦ κκουσμάτιν 'σου ἀπ' ἄλλην μηριάν. Γιατι τόμους θυμουθῆ ἡ Χ. Σηβαστὸς αὔριουν χαμέτα και λα ὁ Θουρουδῆς εἰς τοῦ χάψουν κη ἡ τζερεμές χαζῆριν, κ' εἰς τοῦ κουραμᾶ τεέκεινα πάνου· ἄλλου κολάιν ἐν ἔχει.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Βάλη, πρὲ τήν ἀπογραφὴν σου.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἐβὼ ἐν ξέρου γράμματα, Πάρπα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἱ βάλλουμούν την ἡμές.

Σκηνή Γη'

(Μεταβαίνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν Ἄντιφάτου. Οὗτος κάθηται παρὰ τὴν ἐστίαν, φερῶν στρόφιον (σαρίκιον) ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, και βᾶσον κοντόν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ και καπνίζει μικρὰν καπνοσύριγγα, ἡ δὲ σύζυγός του καθημένη ἀπέναντί του κρατεῖ ἄτρακτον και ἠλακάτην και νῆθει).

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος, Παππασωτήρης

(Είσερχόμενοι ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον χαιρετίζουσι προσφωνοῦντες «Καλὴ ἑσπέρα Σας» ὁ δὲ Ἄντιφάτος ἀνίσταται ὡς ἐπτοημένος καὶ ὑποδέχεται ὑποκλινῶς αὐτούς, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ του μετὰ σπουδῆς στρώνει τάπητας καὶ προσκεφάλαια).

ΟΛΟΙ

Καλὴ ἑσπέρα Σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὴ σας ἑσπέρα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί μαντάτα Νικόλα; Κάλιά ἑση;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὰ ἑστὴν ὑγιάν Σας, ἀφηνικὸν ἡμῆς τί ἀθρόδοι εἰμουσθην κῆ θάμουσθην καλά;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Παππασωτήρη)

Κιαπέν, ποππᾶ, πνευματικὸς θέλεις νὰ γινηῖς καὶ ἴλα;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Χαῖρην νᾶνῃν τοῦ ρότημᾶν Σου! μὴ λᾶς κ' ἐν σ' ἔρεσην ἢ κουβέντα μου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Βόχι. Γιατί ἐν θὰ μ' ἀρέση; «Ἔσκι, ραγπέτ κιονοῦλ σουλτανιτήρ». Τ' ἔχει νὰ κάμη; χάλπετ κῆ σὺ ποππᾶς εἶση κῆ θέλεις τὴν δόξαν σου. Ἄμ' εἶση ἀκόμη κηνήργιους ποππᾶς.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἥκεινου ἐν ξανοίει παλλῆδον κῆ κηνήργιον. «Παραῖ βαρὲν τουτουσὺ τσα-λάρ». Χὰν μιλῆσης ἰσὺ τὸν Δησπότην, κῆ δέκου κ' ἠβὸ τᾶσλανιά, βοῦλα γίνουνην μέλιν κῆ γάλας.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Στοὺν Δησπότην ἑάνου κουβένταν μὴν ρίχτης γιατ' εἶνην τοῦ κηφάλιν τῆς θρησκείας εἰς τύπον Χριστοῦ.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμ' ἤβω τώρα ὁ καυμένους τί εἶνεν ποῦπα; Μὴ λᾶς κ' εἶπα καμμῶν ἀσκημην
κουβένταν; ἔτσια 'ποῦ τοῦ λέου ἐν εἶνεν; Ποῦ 'παίρνει ὁ Δημοπότης μαϊδιά; Κ'
ἠκείνουν τὴν ἐπαρχίαν πεταγαβὰ τῆς τὴν ἑδεκάσιν; ἔτσια ποῦ τοὺν ἔφρααν ἠκεί-
νουν τρώει κ' ἠκείνους. Χάλπετ θρόνους εἶνεν, κ' ἔχει ὄξουδα μειάλα. Μει-
άλου καράβιν μειάλη φουρτούνα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦβὼ τί τοὺν λέουν, κ' ἠκείνους τί μοι λέει; Ἦμαρτον Παναῖγια μου (ποιεῖ τὸ
σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὀργιζόμενος). Τέλλεια, χάϊ ποππᾶ, νᾶση πλειόν ὡς τοὺν
κόλου λουλλός;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μὴ παραξενεύεσθε, Κύριε Χ. Διάκε ὁ Παππᾶ Σωτήρης λέγει γυμνὴν τὴν ἀλή-
θειαν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἴνναί ἄμ' εἶνεν ποππᾶς κ' ἐν τηργιάννει. Ἵ Θιὸς ἔδεκην τὰ δόντια νὰ δακ-
κοῦν τὴν ἰγλωσσαν. Βοῦλα λέουν την; Θεὸ Κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Πῶς εἶμου ποππᾶς πλειόν νὰ μὴν μιλοῦ ἠκείνου 'ποῦνην; Κύριε, ἐλέησον.
(σταυροκοπεῖται) ἄμμα δὰ κῆ σύ Χ. Διάκο.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Νὰ μὴ μιλάς γιά, ἐν ξέρεις τοὺν ἀφέντην' σου; Ἰσὸ εἶση ποππᾶς. Ἵ Δημοπότης
ποιὸς εἶνεν κῆ σύ ποιὸς εἶση; Βάλλει σοι τὴν κηφάλην σου στοὺν χαραπᾶν.
κάμνει σοι ἀργόν, κῆ τινάσσεις ταῦτιά σου. Χάτε δά!

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Μάσαλλάχ! ἠπέρασάμου καὶ 'λα σ' τοῦ πονταμοῦ τὴν ἄλλην μηρειάν. ξέρον
τοῦ ποῦ μεὶ κάμν' ἀργόν κῆ φουόμου τον.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ποππᾶ, ποππᾶ, Διαλουποπᾶ, τώρα δὰ κάμνεις μου κῆ σηκόνουμου κῆ τσιλ-
λουπατοῦ ση χά! ἀταμὴν ἱμανηνὴ κηζτήρημα. Ἔτσια 'νην ποῦ βγαίνν' ὁ ἄθρω-
πος ἀπ' τὰ ὀριά του.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Γιατί, καλέ, θυμώννηση ισύ; 'πού μίλησην ὁ ποππασουτήρης ἠκείνους ὁ ἄθρω-
πους τ' εἶπην τώρα; ἄμμια θὰ κῆ σὺ τοῦ παρῦτιν ἰγγλέζικουν τοῦ κουλλαντᾶς,
Χαί Χατζῆ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μήμμοι τοὺς παλτταίρης τοῦ διάλου τοὺς νιέδους, ἡμαρτουν θειέ μου, γιατί θὰ
μεὶ κάμητη νὰ μ' ἐβγουν τὰ καμηλαύκια τουν ἀποὺ τοῦ Στούμπου τὴν λάκ-
καν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Ἴδου κατάστασις ἐπιτρόπου, ἢ μᾶλλον χωρεπισκόπου σαρικοφόρου! Ὁ ἱερεὺς
ἄνθρωπος ἀμαθῆς, ἀγνοεῖ τὰ πάντα. Μόνον ἀθλία ἀνάγκωσις καὶ ἡ ἀπλοϊκότης
του εἶναι τὰ προσόντα του, ἐπαινεῖται δὲ διότι ἐκφωνεῖ διὰ λαρυγγισμῶν τὸ
ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἀδιάφορον ὅτι δὲν γινώσκει ἂ ἀναγινώσκει. Ὁ ἐπίτροπος
ἄνθρωπος ἐπ' ἴσης ἀγράμματος καὶ βάρβαρος κοτσαβάσης θεωρεῖ τὸν λειτουρ-
γὸν τοῦ ὑψίστου ὡς σκύβαλον (πρὸς τὸ Χ. Διάκον) Κύριε Ἐπίτροπε μὴ ὀργίξε-
σθε κατὰ τοῦ Παππασωτήρη, ἐνῶ γνωρίζετε τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Κῆ σὺ Χ. Προκόπη, παλεταίρεις τουν; Ὑσὲς βοῦλοι σας ἕναν εἴστη. Πιάσ'
τοὺν ἕναν σας κῆ χτύπα τοὺν ἄλλουνσας. Κόρακας κοράκου ἄμμάτιν ἐν
ἠβγάλλει. Ἴσὺ ξέρεῖς πουλλά γράμματα, ἀμ ἐν ξέρεῖς ὀσμανηλῆκιν. Ὑ
ἄθρουπους πρέπει νᾶννη ὀσμανηῆς.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ὁσμανιλίκι καὶ Ἱερωσύνη εἶνε δύο ἄκρα ἐνάντια. Μοὶ δίδετε τιμὴν ὀμολο-
γῶντες, ὅτι ἀγνωῶ τὸν γενιτσαρισμὸν καὶ γνωρίζω τὰ γράμματα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ γράμματα ἠβῶ τί τὰ θέλου; βούλουν εὐλοητὸς ὁ Θεὸς κῆ τοῦ Κυρίου δε-
ηθῶμεν κ' ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον θάμουστην; Ἡβῶ θέλου νᾶν ὁ ἄθρουπους
ἀρίφης, ἀρίφης!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐχετε δίκαιον, ἐὰν νομίζετε, ὅτι γράμματα εἶνε μόνον ἡ ἀπαγγελία τῶν προσ-
ευχῶν καὶ οὐδὲν πλέον.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ πούλλα τὰ γράμματα εἶνῃν γιὰ τοὺς ποππάδους. Ὑ ἄθρωπους χὰν γὲν κό-
βγει τοῦ κηφάλιν του, βούλα εὐκαιρα τ' ἀραλόιν μοι 'πέ! Κιαπὲν ποὺ θὰ μοι
διαβάννης τοῦ βγαγγέλιν ἀπ' ὄξου, κῆ θὰ τοὺς ζηῆς καὶ 'λα....

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καθ' ὑμᾶς λοιπόν, ἄγιε ἐπίτροπε, πῶς πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἄνθρωπος;

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ὑ ἄθρωπους πρέπει νᾶνν' ἀρίφης, ἀρίφης νὰ ζέρη πῶς θὰ μιλήση τὴν κουβέν-
ταν, θέλει ποππᾶς ἄς εἶνῃν θέλει κουσμικός. Χὰν γὲν ζέρει νὰ 'μιλήση πάρμου
νὰ σουπαίννη. Στου μειάλουν τοῦ μεντζιλίσην ὁ ἄθρωπους πρέπει νᾶννῃν κῆ τοῦ
χέριν κουντὸν κῆ ἢ γλώσσα κουντή. Πογιοῦκ λοημᾶ γέτα πογιοῦκ σὺξ σογλέμε
λέγει μιὰ τούρκικη κουβέντα. Ὁ τούρκικης ἢ κουβέντης ἔχουν βούλης τοὺν
τόπουν τουν. Ὁμὲς ξέρουμον τούρκικης κουβέντης.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐπειδὴ ἀγνοεῖτε τὴν ἐθνικὴν σας γλώσσαν, δανείζεσθε ξένην γλώσσαν, ξένας
ιδέας καθὼς ὁ γυμνὸς πτωχὸς δανεῖζεται ἐμβαλλωμένα ράκη διὰ νὰ καλύψη
τὴν γύμνωσίν του, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δυστυχῆς. Ἐὰν ἐγνωρίζετε τὴν θέσιν
σας, ἠθέλετε θρηνηῖ τοῦ ἔθνους τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν ἰδικὴν σας. Ἐὰν ἤκμαζε
τὸ ἔθνος οἱ ἀμαθεῖς δὲν ἠθελον εἰσθε ἱερεῖς καὶ Ὑμεῖς ἠθέλετε γνωρίζει νὰ
προσφέρετε πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου τὸν ὀφειλόμενον σεβασμόν,
ἀλλὰ νυν γέγονεν ὁ Ἱερεὺς ὡς ὁ λαός.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ἱμιὰν κουβένταν λέουμον. Τοῦ ψάριν βρουμᾶ ἀπ' τοῦ κηφάλιν. Ἄς τ' ἀφή-
κουμον αὐτά, κι ἄς ἔρτουμον εἰς τὴν ἀπόθεσίν μας. (Πρὸς τὸν Ἀντιπάτην)
Ἱμὲς ἤρταμον γιὰ τὴν κουβέντα ποὺ σ' εἶπα γιὰ τοῦ Διουματάρη. Ἀκούεις
Νικόλα ἡσέναν 'μιλοῦ.

ΑΝΤΙΠΑΤΗΣ

Ὅρσ' ἀφηντικόν. Τί κουβένταν; Μῆ λᾶς κ' εἶνῃν γιὰ τοῦ γαδάρου μεῖ συμπα-
θειουν τὴν ἰδιαφορᾶν;

X. ΔΙΑΚΟΣ

Τί γαδάρου διαφορᾶν;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ποῦ μ' ἔδεκην δὰ ἕναν γάδαρον σολουάνιν κ' ἔστρεψά της τουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τ' εἶνην 'ποῦ λέεις, καλέ, ἰσὺ; Σκύλλου παραμῦθια μοὶ διαβάνεις; Καμπουτιναῖς δουλειαῖς. αὐτὰ ἤτηλείωσάσιν Γιὰ τ' ἀντρούεονοῦ σοι λέοι.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Μεὶ συμπάθειον ἦβὼ ὁ νοῦς μου ὑπήην ἠκεῖ. 'Αμ' ἡμὲς ἀφηντικόν, εἴμουστην τζαχίληδοι ἀθρόποι κῆ πρέπει νὰ μᾶς τὰ συμπαθάτη. Πιζίμ κουσουραμουζᾶ πακμάζσαν ὀλούρ. (πρὸς τὴν σύζυγόν του) Σούρτηση, μαρὴ τοὺν τζεβζέν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τέλους αὐτὸ τάντρούεννου πρέπει νὰ τηλειώση. 'Αφηκη σύ. 'Αμύρισσα τοὺν κεβζέν κῆ φέρη μας τὰ φλουριά. 'Ημὲς εἴμουστην κουφτηραῖπροϋξενητάδοι.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μετὰ χαρᾶς, μεὶ τὰ φλουριά νὰ γένητη ἢ γνώμη σου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ λοιπὸν χαμέτα καὶ 'λα κῆ τὰ φλουριά; Ἐ φηντικὸν ἄμ' κ' ἦβὼ ἕναν πηδὶν τῶχου 'στοὺν σαγιάνσας. Μῆη τὰ προικιά νὰ μὴν τ' ἀκούσουμου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί προικιά θ' ἀκούσης; Τόπου συνήθειον νόμου κηφάληου. Τίργια τίργια τὰ καλὰ κ' ἕναν παραπάνου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' τοῦ παραπάνου τ' εἶνην;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Ἐναν ἀσημουμάχηρον μεὶ τῆς ποῦννιαῖς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τί θὰ γίνῃ τἀσημουμάχηρον; 'Ηβὼ θέλου χίτος ὀλμάσσα, (τουλάχιστον) χὰν θὰ γίνῃ ἢ λόους σας πλειὸν κῆ καλὰ βούλουν τοῦ χουράφιν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Αμ' τέλλεια πουλλά τοῦ 'πήης! ἄς σοὶ δέκη κῆ τοῦ μισόν τοῦ χουράφιν. Τί εἶπης Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τατηντὰν γενμέζ, ἄκουσή μου Νικόλα. αὐτὸ ποῦ σοὶ λέει ὁ Χατζῆ Διάκουσ νὰ 'ντρανάς κιαπὲν τὰ πουλλά τὰ λόγια τί τὰ θέλεις; εἰς τοῦ μέρους κ' εἰς τὴν κόρην ἔν ἔχει νὰ ρίξης κουβένταν. 'Ημὲς θέλουμουν πειὰ πουλλά τοῦ δικόν σου τοῦ καλόν· ξέρουμουν του ποῦ τόχεις ἔναν πηδίν, νὰ τοῦ χαίρηση, κῆ θέλουμουν νᾶψη τὴν φουτιάν σου. Μεὶ τῆς γυναῖκας τὰ πρόματα ὁ ἄθρωπος ἔν γεννητῆ ἄθρουπος. 'Αλλαχᾶ σουκιούρ, ἰσὺ ἔν εἶση ἄθρουπος ἐξικλῆς ἄς εἶν μεὶ τῆς ὑγειαῖς σου μεὶ τὰ πάνου σου, κῆ μεὶ τὰ κάτου σου, ἕνας ἰχρουσὸς νοικουκῶρης. 'Ολὰν σὲν μάλ ἀσηκῆ τεγίλσιν. 'Ισὺ θέλεις νόφην ἀποῦ σόιν νὰ βάλης εἰς τοῦ σπῆίν σου, ἄθρουπον ἀποῦ γηννειάν κῆ σκύλλουν ἀποῦ μάντραν. 'Ημὲς θέλουμουν νὰ πάρης νόφην ἔτσια ποῦ πρέπει ἔτσι ἔν εἶνην Χ. Πρικόπη;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Κύριε Νικόλα, οἱ κύριοι προϊστάμενοι σὲ παρακινοῦν ὑπὲρ τοῦ οἰκογενειακοῦ σου συμφέροντος. 'Η οἰκογένεια εἶνε ἐγγύησις τῆς ἠθικότητος, διότι προϋποθέτει ἠθικὸν χαρακτῆρα οἰκογενειακόν. Διὰ τοῦτο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κόρη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τιμότητος τῆς σωματικῆς διαπλάσειως καὶ τῆς προικὸς φέρει ὄλα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, καὶ μὴ διστάζετε ν' ἀποφανθῆτε ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Ηβὼ ἔν νυστάννου χέλας μου, κῆ καλόν τοῦ λεεὶ σας, νᾶχου τὴν ηἰκῆν σου ἄμ' ἔχουμουν κ' ἡμὲς τοὺν λουαριασμό μας· ἡβὼ γὰ ἕναν πηδίν τοῦ χαττοῦριν σας ἔν τοῦ χαλοῦ κῆ ξέρου του ποῦ θέλητη βοῦλοι σας τοῦ καλόν μου, κῆ σπουλλαετή σας, ἄς εἶστη καλά, κῆ χὰν ἰσὲς ἄθρῶποι νὰ ἀναβουργιάννουν κῆ νᾶν ἡμπρὸς εἰς τοῦ πηδίν μου, ἄμ' ἔθελα νὰ μὴν τὰναβουργιαῖσου τοῦ πηδίν μου, ὄσουν νὰ πάου ν' ἄρτου ἀπ' τὴν ξηνητιάν. Γιατὶ ἡμὲς εἰμουστην λεσπέρηδοι ἄθρῶποι, ἀφηντικόν κῆ φέτι ἀπόμεινάμουν εἰς τὰ κουντά, κῆ ἔχασάμουν τοὺν σειράν μας. 'Ημὲς, ἀφηντικόν, χὰν γὲν κησλατίσουμουν ἔν χουρταίνουμουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλέ, ἡμὲς τώρα γάμουν σεὶ γυρεύουμουν; ἕναν σημάδιν θὰ μᾶς δέκης γιὰ νᾶνην τοῦ πηδιοῦ τόνομαν πελλι κῆ πάλι ἄμη στὴν δουλειάσου. 'Αποῦ τώρα

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

καὶ ἐξῆς θὰ γηνηθῆ ἡ κόρη ποῦ θὰ πάρης εἰς τοῦ πηδίν σου; Ἡμέσ χάλπετ ἄν γέν τῶβρισκάμουν ὄβλοουν, ἔν σ' οὔστελέτιννάμουν. Ἡμέσ εἰμουστην ἄθρῶποι ποῦ τὰ διαλουούμουστην βοῦλα. Ἡμέσ «γινενὶν τελιγιντὲν χιντιστααὶ σεῖρ ἐτέριζ», ἡσὺ ἔν ξέρεας. Σήκου, σήκου, φέρ' μας τὰ φλουριά νὰ πααίνουμουν. (γίνεταὶ διακοπὴ τῆς ὁμιλίας καὶ συλλογίζονται ἰκανὴν ὥραν καπνίζοντες) Αἱ! ποῦ ἀπόμεινῆν ἡ κουβέντα μας; Ὑσὲς μουλααλζαγὰ ταλτηνῆζ γιά; Σήκου, μὰρ Ἀμύρισσα, ἡσὺ νὰ κουποῦν τὰ λόγια.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' ἔτσια χαμῆς τὰ δίουν ἀανά τὰ φλουριά; κῆ θὰ μιλήσου κ' ἡβὼ πούμου μὰ γυναῖκα;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατί; μέληση, εἴπαμουν σεῖ ἡμέσ νὰ μὴν μιλήσης; ἡ κουβέντα ἀποῦ σέναν θὰ κουπῆ. Ἡβὼ ξέρου του. Ὑσὲς ἡ γυναῖκης βάλλητη τοῦν πειρασμὸν εἰς τὴν πότεσαν. Ἐτσι ἔν εἶνῆν Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνῆν τοῦ διαόλου τῆς κόρης. ἄμ' τί θὰ τῆς κάμης ποῦ ἔν κάμνουμουν δίχως αὐταῖς; Μακρυὰ μαλλιά κῆ νοῦς κουντός, κῆ βοῦλα φτάνει τα. Ἀναθημιάν της χέλιας μου, ἀμῆ τί θὰ κάμης, κεστιντζεμὲ ἱκκὶ παστὰν ὄλουρ.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' ὕσὲς ἀανά οἱ ἀντράδοι χηρλῆ εἶστη; Μόνουν πλειὸν εἶστ' ἀντράδοι κῆ βοῦλα σκηπάννου την.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἰνναί, μαρ' Ἀμύρισσα; Ἀποῦ σέναν θὰ κουπῆ ἡ κουβέντα κιαπὲν τί τοῦν θέλου βῶ τοῦν Χ. Διάκου ποῦ τακκηλίτννητη; Κόβγητης τῆς κουβέντης.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἡβὼ χάϊ ἀφέντη, ἔν θέλου νὰ τὰναβουργιάσου τοῦ πηδίν μου φέτι. Ἄς κάθουντην βαρεὰ στοῦ μέρους τουν κὶ ἄς πάουσιν κὶ ἄς ἔρτουσιν κ' οἱ ἀπαταὶ τουν ἀπ' τάλάργου, κιαπὲν χάν εἶνῆν κουσμάττιν ἀποῦ θειοῦ, ἡμέσ τοῦν λόουν σας ἔν τοῦν χαλούμουν. Πάλι ὕσὲς θὰ τοῦ κάμητη κ' ὕσὲς θάστη μπρουστά.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ λόγια σούνην καλά, ἀμ' ἐν παίρνουν μουσαφίρην. Ἔτσι ἐν εἶνην, Χ. Σηβαστέ; Κ' ἠβὼ ἢ γνώμη μου εἶνην ἄσκημη κῆ θὰ χουλιάσου μαζήν σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐν χουλλιᾶς ἡσὸ μητὰ μέναν. Ἔτσι κάστουλα τοῦ λέεις.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ποππάζ ἐφέντη πουνναρὰ σὸς κετσιρέμετικ. Καρῆ Νούχτερ Πεῖγαμπέρ τεμέζ. Ἡμὲς ἀποῦ δῶ ἐν ἔχει νὰ φύουμουν, λήη μας Χ. Πρικόπη κανὲν συναζάρην. Πιρκηζέγ νεσινὲ πολμελί.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένωμεν, κύριοι, εἰς τὴν πρότασίν μας ἡμεῖς εἴμεθα μεσίται. Τοῦ λόγου των εἶνε κύριοι ν' ἀποφασίσουν. Τὸ νὰ ἐπιμένωμεν δὲν εἶναι ὀρθὸν εἰς τὰ συνοικέσια ἢ βία καὶ ἢ ἐπιμονὴ δὲν ἔχουσι καλὰς συνεπειὰς. Περὶ ὀρέως οὐδὲις λόγος.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμμα κι' ἀφήννουση χὰ ἴστην ὄροξίν σου. Ξέρεις μου ἡσὸ ἡμέναν; ἠβὼ ἠκεῖ ποῦ πάου ἐν ξαναπατοῦ, ἄς ἰδιαλουῖστοῦσιν. Τοῦ δικόν μου τοῦ σῆκωμαν εἶνην βαρύν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἐ ἀφνητικόν, ἀμ ἡμὲς τώρα τί εἶπαμουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί εἶπητη; ἔβαλήτη τοῦ νηρὸν ἴστου γδὶν κῆ κουπανάτη του κῆ κάθηστη. Κάτο πεῖτ ποῦ; Νᾶταν κανὲν ἄσκημον μέρους κῆβὼ μαζήν σας ἀμ' τί ἔχεις νὰ πῆς εἰς τοῦ πρώμαν μας;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄταμ εἰς τοῦ πρώμαν Σας ἐν ἔχου νὰ ρίξου κουβένταν ἀμ' εἶπαμουν δὰ νὰ γένουνην βοῦλα μεῖ τοῦ κολάιν. Ἐν ἔχουμουν κ' ἡμὲς καμμιᾶν ἄσκημην κουβένταν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

(πρὸς τὸν Χ. Διάκον)

Ἦσὺ γιὰτ' ἀραθυμᾶς; Ἐν μιᾷ ὁ ἄθροπος ἄσκημα. Μὴν ἰστηνουχοιργήση. Πῖρ παλὰ ἰλὲν ἀγάτσ κεσιλιμᾶζ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Χαί Χατζῆ Σηβαστέ, μὴν γένηση μαλάκος κῆ πάλ πιτσαγῆ Ὑσὲς τοὺς σηκῶν-
νητη τὴν μύτην τουν τούτους τοὺς ἰβλάχους μητὰ νὰ τοὺς δίτη μοῦρην, κῆ
καλλικὸν μας.*

(Ἀντιφάτης καὶ ἡ γυνὴ του παραμερίζουν εἰς τὴν γωνίαν [ὀπισθόδομον] τῆς
οικίας, καὶ συνεννοοῦνται μόνοι).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Γυναῖκα, ἦβὼ αὐτὼς τοὺς ἰδιαβόλους φουοῦμου τοὺς «κὸρη κορμαζτάν, οὐττὰν
οὐττανμαζτάν». Γιατὶ χάν γέν τοὺς κάμης τὸν λόουν τουν, παίρνουν μας εἰς
τοῦ χοσουνοτοῦ, κι αὔριουν εἰς τοῦ ττεφτέριν θὰ μᾶς πάρη τάνάθημαν. Τίτοι
εἶνην κῆ ἡ πέτρα στοῦ χέριν τουν κῆ τοῦ πουλλίν. Ἔλα κι ἄς τοὺς δέκου-
μουν ἕναν ἰφλουρίν κ' εἰς τ' ἀνάθημαν ἔχει. Κιαπὲν ἔσα μεί τρία
χρόνια γὰ τεβὲ γὰ τεβετζῆ, αὐταὶ εἶνην πειραζίτηδοι σερινὲ ναλέτ.*

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

*Γιατὶ χὰ τοὺς δέκου χαμῶς τοῦ φλουρίν; ἄς φύουσιν, κι ἄς ξανάρτουσιν, κῆ
πάλ' ἄς ξανάρτουσιν εἰς τὸν μουνουγόν μου κ' εἰς τὸν κανακάρην μου.
Θεὸς τοῦ ξέρει τί τοὺς ἔταξην ὁ Διουματάρης. Ξέρεις τους ἰσὺ αὐτῶς; αὐταὶ
χάν γέν φάουσιν τὴν κακαμοῖραν ἔν ῥίχτουν τοῦ πόδιν τουν. αὐτῶς ποῦ
ἔν τοὺς φουηθῆ ...ἔν τοὺς ξέρουμον ἀνά;*

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Μάρ, γυναῖκα, κ' ἦβὼ ξέρου τους, ἀμ' τί θὰ κάμης ποῦ θὰ κεσιντίσουμον
μητ' αὐτῶς; Κιοππέιλαν χαραρὰ κιριλίρμι; ποῦ φουοῦμου κῆ τοῦ κουραμᾶ;*

(Τούτων ψιθυριστὶ διαλεγομένων.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Προκόπιον)

*Χατζῆ Πρικόπιο ὁ Ποππασουτήρης εἶνην ἀποῦ σήμερις ἀργὸς πάσης ἱεροπρα-
ξίας.*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Σὴ ἴμεναν πάνου θὰ βγάλῃς πλειὸν τοὺν θυμὸν σου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦσέναν ἠβὸν θὰ σοὶ κάμου καλὰ καλὰ ποππᾶν. Γιατὶ ἰσὺ ἀκόμια ἔν ἠγένῃς σουστὸς ποππᾶς! Ὑ νοῦς σου εἶνῃν ὀξ' ἀπ' τοῦ καμηλαῦκιν σου, κῆ θὰ τοὺν βάλου μέσα.

ΠΑΠΠΑΣΟΥΤΗΡΗΣ

Ἦσὺ ξέρεῖς, Διάκ' ἀφέντη μου. Χέμ τογέρσιν, χέμ σεβέρσιν. ἄλλους νὰ μὴν εἶνῃν κιαπὲν ἠσὺ ὀτι μοὶ κάμῃς καπουλττοῦ πάνου ὁστοῦ κηφάλιν μου.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Εἶδῃς τουν τί Ὀσμαννους εἶνῃν; ἀφερίμ ποππᾶ. Μπρουσκυνημένουν κηφᾶ-
λην ἀκουνημένουν σπαθὶν ἔν τοῦ κόβγῃει εἶδῃς τουν;*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἀμ' εἶνῃν κιοτζούκης χαμέτα κλίνει κηφάλιν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἀμ τί θὰ σοὶ κάμῃ ὁ κακόμοιρους ὁ Ποππασουτήρης; τί ἔβρεξῃν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ ἔν τὸ βάσταξῃν; ἡμές εἰμουστην ἀγά. Χὰν ἠκτυπήση ἡ πέτρα ταυ-
γόν, βᾶί ταυγόν ἂν ἠκτυπήση τὴν πέτραν ταυγόν, πάλι βᾶί ταυγόν. ἔν
ἔῶσίμι, ἠσὺ ξέρεῖς, ἀφεντικόν, βέσσελάμ.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Πρὲ χὲ μάνας νιέ! αὐτὸς εἶνῃν φουστήρα! Χ. Διάκου οἰλέ λακκηρτέ ὀλμάζ.
Τοὺν ποππᾶν μὴν τοὺν κάμῃς νὰ χουλλιάση.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἦβὸν ἠκείουν χὰν γὲν τοὺν μάθου τὰ χρέγη του, ἔν εἶμου ἐπίτροπος Πισσιδεί-
γιας. Γιούξ βερτίκτζες ἀληγιὰ σῆτση κετὶ χαληγιὰ.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Παρακαλῶ, κύριε Ἐπίτροπε, νὰ εἰσθε ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ
Ἑψίστου, διότι αὐτοὶ προσκομίζουν τὰ ἄχραντα μυστήρια. Ὡς ἄνθρωποι δὲν*

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δυνάμεθα νὰ εἶπωμεν ὅτι εἶνε ἐλεύθεροι ἀπὸ ἐλαττώματα. Ἄλλ' ὅπωςδὴποτε εἶνε λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου καὶ διὰ τοῦτο σεβαστοί. Τούλάχιστον ἡ αἰδεσιμότης του εἶνε ἀνθρώπος ἀφελῆς καὶ ἀθῶος καὶ ὡς τοιοῦτος ἀξίος τῆς συμπαθείας Σας. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ν' ἀνακαλέσητε τὸν λόγον Σας, ἄλλως τε καὶ ἐδῶ ἤλθομεν διὰ νὰ ξιαπραγματευθῶμεν μνηστείαν καὶ ὄχι νὰ δικάσωμεν ἱερεῖς! Καιρὸς παντὶ πράγματι.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ χὰν ἀπόμεινάμουν πλεὶον εἰς ἡσέναν, τὸν κλοῦπιν εἶνην χεζῆριν. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἄφετε καὶ ἀφεθῆσεται ὑμῖν εἶνε χρέος μας νὰ συγχωρῶμεν τὰ παραπτώματα τῶν πλησίων ἡμῶν ἕως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Ἀντιφάτην ἐμφανισθέντα)

Αἱ! ἔλαστη νὰ δούμουν ἡμῶν ποῦ ἀπόμεινην ἡ κουβέντα μας; Γλυκὰ νὰ μιλάτη χὰ!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ πλεὶον τί νὰ κάμουμουν; ἔ,τι 'πήτη 'σὲς κ' ἡμές.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί θὰ πῆς τώρα, Χ. Διάκου; Ἐν σ' ἔλεα ἡβῶ ὅτι πῶς ὁ Νικόλας εἶνην τέκνον τῆς ἀπακουῆς;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Κ' ἡβῶ ἔτσι τὸν ἡλουάργιαννα, ἀμ' ἀπουρτηγῶν ἔν μ' ἔρεσην τοῦ στοματιοῦ του τοῦ τσαλῆμιν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ τέτοις δουλειαῖς χαμέτα γένουντην; χάλπετ τουσουνὲ τουσουνὲ ὀλούρ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' ἡβῶ τώρα τί θὰ ποῦ ὁ καυμένους; χὰν ὅσας ἄθρώπους κουβέντα πέφτει

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

κάτου; ἤσῃς εἴστη τοῦ λύση κῆ τοῦ δόση· ἡκείνου ποῦ πήτη γένητη. Μόνουν νά φανάξουμον δά κῆ τῆς γηννιαῖς μας, ἡμέξ κ' ἡμέξ θάμουστην; ἔχει τοῦν τάταν του, τὴν νάνναν του, τοὺς παρπάδους του κῆ τῆς ἠθειαῖς του, νά μὴν χατηρλαντίσουσιν. Τοὺς δικῶς γιατί τοὺς θέλουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατ' εἶπαμόν Σας ἡμέξ νά μὴν τοὺς φανάξητη; Φάναξητη τους ἡμέξ ἔν νου-
στάννουμον, ἔτσι ἔν εἴνην Χ. Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χάι! Χάι! χαῖρῆλ ἱς γιλτά πιτέρ. Τοῦ Νικόλα τ' ἀνιφάτου ὁ γωὸς ἄτηλαν σάτηλαν ὀξ ὀξου ἦταν; Χάτε, κουμπάρα μου, στέλητη κῆ φανάξῆ τη βούλης σας τῆς γηννιαῖς. (πρὸς τὸν Χ. Διάκον Εὐρυγένην) αὐταὶ θέλουν νά πααίνης εἰς τὰ νηρά τουν, ἄ καρτάς! Κιαπὲν οἱ ἄθρωποι εἴνην χρήσιμοι ἄθρῶποι, ψουμάκια τοῦ Χρυστοῦ. Τί ση θέλου 'βὼ 'σέναν ποῦ κουλλαντᾶς τοῦ παρούτιν κῆ βρά-
τηκουν; εἶδης τους ἱμιὰν πῶς ἦρταν εἰς τοῦν λουαργιασμόν; Σαπήρ ἦλάν κο-
ροῦκ χαλζιτὰ ὀλοῦρ ττοῦτ γιαπραγῆ ἀτλάξ ὀλοῦρ, χατζῆ Διάκου. Χέμ τέτοιης δουλειαῖς θέλει νάνην ἢ δουλειά σου μειάλη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἵσουν νά συναχτοῦσιν, λέει μας Χ. Πρικότη καμιὰν ἱστορίαν γιὰ νά μὴν νυστάννουμον.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἵντι πάσης ἱστορίας θεωρῶ ἐπάναγκες νά σᾶς συμβουλεύσω, ὡς προϊσταμέ-
νους τῆς Κοινότητος, νά φροντίσητε περὶ συστάσεως Σχολείου ἐν τῇ πατρίδι
ἡμῶν ἢ ἀμάθειά μας εἶνε ἔλεινῆ καὶ ἀξιοδάκρυτος. Ἵγὼ τῇ ἀληθείᾳ μετανοῶ
διότι ἐγκατέλειψα τὸ ἅγιον ὄρος, καὶ αἰσθάνομαι βαθεῖαν λύπην βλέπων τὴν
ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς πατρίδος μου. Τουλάχιστον μακρὰν αὐτῆς δια-
τρίβων δὲν ἔβλεπον τὴν ἀθλιότητα ταύτην καὶ δὲν ἠσθανόμην τὴν ἀληθόνα ἦν
αἰσθάνεται σήμερον ἢ καρδία μου βλέποντος τὴν κτηνώδη κατάστασιν ἐν ἣ
ἔρπει ἢ πατρίς μου. Πρὸ ὀλίγου ἢ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Ποππασωτήρη σκηνῆ
δὲν πηγάζει ἐκ τῆς ἀμαθείας; Πῶς εἶνε δυνατόν νά συλλέξωμεν ἐξ ἀκανθῶν
σταφυλήν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατί ἔν ἔχουμον λάατή μου, Δασκαλλειά; Τί τὰ θέλουμον περὶ καλλιὰ; Γρα-
ψίμιν κῆ λουαργιασμός. Ἵσουν νά βγάλλη τοῦ μμάτιν του κῆ νά γράφη τοῦν

Χασάνην κῆ τὸν Μουσταφᾶν κῆ νάχη μιὰν φωτιὰν κιαπὲν τὰ παραπάνου τί τὰ θέλουσιν; βοῦλοι πομπᾶδοι θὰ μοὶ γινοῦσιν κῆ καλουέροι; Σὲν χὸτ πὲν χὸτ ἄττὰ κίμ ἁτόυν ὄτ;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Εἶνε περιέργον ἡ παρατήρησις αὐτῆ. Μόνον οἱ παππάδες ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων; καὶ ὁποῖων γραμμάτων; ἀναγνώσεως μόνον μηχανικῆς; Ὁ ἔμπορος, ὁ τεχνίτης, δὲν ἔχουν ἀνάγκην παιδείας; Τοῦτο εἶνε τρομερὰ πλάνη ἔπειτα πρὸ ὀλίγου τί ἐλέγομεν περὶ ΠομπᾶΣωτηρίου; Μήπως τάχα οἱ ἱερεῖς μας γνωρίζουν γράμματα; ἢ νομίζετε γράμματα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προσευχῶν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμμη τὰ πολλὰ τὰ διαβάσματα ἐν εἶνῃν τὰ πολλὰ τὰ γράμματα; ἐν ἀκούεις ποῦ λείε ἀκόμη ἔχει πολλὰ γράμματα τάχατῃ πολλὰ διαβάσματα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀπατᾶσθε, κύριοι, γράμματα κυρίως εἶνε τὰ ἱερὰ γράμματα, ἤτοι ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα Διαθήκη, ἣτις εἶνε τὸ ταμεῖον τοῦ θείου λόγου, καὶ ἡ γνῶσις αὐτῶν εἶνε ἀπαραίτητος εἰς τὸν Χριστιανόν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον «ὅτι ἀπὸ βρέφος τὰ ἱερὰ γράμματα ἦσαν τὰ δυνάμενα σὲ σοφίσει εἰς σωτηρίαν». ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ὑπάρχουν καὶ τὰ ἑλληνικὰ Γράμματα. Τὸ ὁποῖον εἶνε προγονικόν μας κληροδότημα. Καὶ οὔτε Χριστιανοὶ οὔτε Ἕλληνες δυνάμεθα νὰ ὀνομασθῶμεν ἐὰν δὲν ποτισθῶμεν ἀπὸ τὰ νάματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἔθνικῆς ἡμῶν παιδείας.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χαῖ χά Προκόπιε, βοῦλα θέλουμὸν τα ἀμμά... ἀλιατὰ κιοζουμοῦδ βᾶρ ἄμμα ἀντζαβελάκιν κουτουρὲτ γιόκ. Ἐν θουρᾶς ἡσὺ πᾶσαν μμέραν κουραμᾶ πᾶσα ἄμμεραν ἀγγαρειά. Ὑ ἄῶς θέλει τουννᾶ ὕ ἄῶς θέλ' ἡκειννά. Πᾶσα μμέραν φέρη μαϊδιά. Ἐν πειρνᾶ βτουμάδα νὰ μὴν ἔρτη καβαλλάρης. Τί νὰ σοὶ κάμη κῆ ἡ φτοχουλόγια; Ποῦ νὰ προυφτάξη ἡ ἀχαλῆς; Ποιὰν τύρπαν νὰ φράξη πρώτα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αὐτά, κύριέ μου, εἶνε προφάσεις ἐν ἁμαρτίας. Τίποτε δὲν εἶνε δύσκολον ὅταν ὑπάρχει θέλησις; ἀλλ' ἐδῶ δυστυχῶς ἡ παιδεία δὲν ἔχει ἐκτίμησιν. Δὲν θέλετε ν' ἀλλάξητε βίον θέλετε αἰωνίως βαναύσους. Ἐγὼ θρηνῶ καὶ ὀδύρομαι τῇ ἀληθείᾳ τὴν τοιαύτην ἀβελτηρίαν Σας! καὶ ἐλεινολογῶ τὴν Πατρίδα μου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ θέλεις κῆ δάσκαλον κῆ Δασκαλλειὸν αὐτὰ βοῦλα ἔν γενουντην μεί τὰ μαϊδιά;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Βέβαια μὲ τὰ χρήματα γίνονται, χωρὶς χρήματα τί γίνεται εἰς τὸν κόσμον; Καθὼς διὰ τὴν φάγῃς καὶ τὴν ἐνδύθῃς ἔχεις ἀνάγκην χρημάτων οὕτω καὶ διὰ τὴν θρέψῃς τὴν λιμασμένην ψυχὴν σου θέλεις χρήματα. Ὅπως ὁ ἄρτος τοῦ σώματος ἀγοράζεται μὲ χρήματα, καὶ ὁ ἄρτος τῆς ψυχῆς ἢ μάθησις, ὁ λόγος ἀγοράζεται μὲ χρήματα. Διὰ τὴν ἀγοράζεις σῆτον; ἀγόρασε καὶ παιδείαν, μάθησιν θρέψε καὶ τὸ σῶμα σου ὅσον δύνασαι, θρέψε καὶ τὴν ψυχὴν σου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄσπρουν εἶδῃς ἄσπρα θέλει, μαύρουν εἶδῃς κι ἄλλα θέλει. Τί τὴν σοὶ κάμη κῆ ὁ φτουχουλογιὰ χάι Χ. Πρικόπη;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Νομίζετε ὅτι μὲ τὸ τὴν πηγαίνετε εἰς τὸν ἅγιον Τάφον καὶ λαμβάνετε τὸν τίτλον τοῦ Προσκυνητοῦ ἢ τοῦ τουρκικοῦ Χατζῆ προσθέτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας καμμίαν λαμπρόδονα; «Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν» λέγει ὁ Θεός. Μήπως νομίζετε ὅτι μὲ τὰς μακρὰς ἀκολουθίας εἰς τὰς ὁποίας παρίστασθε, ὡς ἄψυχα ἀγάλματα καὶ δίδετε ὀλίγα κερμάτια εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐκτελεῖτε ὅλα τὰ θρησκευτικὰ σας καθήκοντα; Ἀπατᾶσθε.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦ Χ. Πρικόπιους βούλους καλούερος θέλει τὸν κάμη, μάνας νιέ!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀπατᾶσθε κύριοι, εἶμαι μάλιστα ἐναντίος τοῦ μοναχικοῦ βίου· ὁ γάμος εἶναι θεσμὸς θεοσύστατος καὶ ἡ κοινωνία. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, ἔζησεν ἐλάλησεν ἐδίδαξεν ἐθανματούργησεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ μοναχικὸς βίος θὰ κηρυχθῇ μίαν ἡμέραν βίος τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας, ὅταν ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ἐξαπλωθῇ εἰς τὸ ἔθνος καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλεια καὶ εὐημερία ἐξαπλωθῇ. Τώρα εἰς τοὺς σκληροὺς τῆς δουλείας χρόνους τὸ μοναστήριον καὶ τὰ ὄρη εἶνε τὸ καταφύγιον τῆς ἐλευθερίας καὶ πάσης γενναίας ψυχῆς. Τὸ ράσον εἶνε τὸ πένθιμον ἐνδύμα τῆς πασχούσης πατρίδος καὶ αἶναι τὸ ἄσυλον, ὅπου ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐσέβεια εὗρον τὴν ἐλευθερίαν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ἔσεται ἡμαρ, ὅτε τὸ ἔθνος θάναλάβῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν του, καὶ τότε τὸ ράσον θὰ μείνῃ σεμνὸν ἐμβλημα τοῦ ἱερατείου καὶ τὰ μοναστήρια καταγώγια τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας. Δὲν σᾶς προσκαλῶ εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ἀλλ' εἰς τὴν πνευματικὴν παλλιγενεσίαν καὶ ἀνάπλασιν!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλὸν τοῦ λέει σουγέροντά μου, νᾶχου τὴν ἠύκην σου, ἀμ' ἡμέες ὁ τόπους μας εἶνῃ λεσπέρικους τόπους. Τὰ γράμματα ἡδῶ ἐν δίουσιν ψουμίν. ἡδῶ νάση γιὰ σιρηδένους γιὰ μαλαματένους, Μὴ λᾶς κ' ἔχουμον ἡμέες χάν ἄλλουν τόπους μειάλους προματητάδους, κὴ μειάλους ἀθρώπους; ἡδῶ ὁ πειὰ μειάλους εἶνῃ ἡκείνους ποῦ τρώει 'δικόν του ψουμίν. Τοῦ μειάλου μας τοῦ νοικοκυργιόν εἶνῃ ἕναν ἰσπῆτιν, ἕναν χουράφιν, κ' ἕναν μααζίν εἰς τὴν Μάκρην, κ' ἡ σηρμαγιά ἡμέες πειὰ πουλλά θέλουμον τὰ τούρκικα τὰ γράμματα παρὰ τὰ ρουμαῖκα. Γιατί βοῦλοι μας εἰμουστην κουρπὲτ ἐλλήδοι ἡμαῖς, τὰ ὄξου μας ἰθρέφουσιν. ἄν γὲν πάη ὁ καλαῖτζῆς στάλάργου κ' ὁ παπουτῆς εἰς τοὺν Γεγλέν τί θὰ φάουσιν; θὰ ψουβήσουν ἀπ' τὴν πείναν. Τάλίσβερίσιν ποῦ λέεις ἡσὺ εἶνῃ ἱμαῖ ἀττουμά παροῦτιν, ἡ σκάλα μας εἶνῃ ἱμαῖ μικρὴ σκάλα. Δυὸ φράγκοι νᾶρτουσιν ἡπίττησιν. Νὰ γιάτ' εἶνῃ ποῦ λέου 'βῶ ὁ τόπους μας ἐν εἶνῃ γιὰ γραμματισμένους.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐν ὄσφ τὰ ἐπιτηδεύματα εἶνε βάνασα, βάνασος θὰ εἶνε καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν κατοίκων ἀλλὰ μήπως τάχα δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀλλάξητε ἐπιτηδεύματα; αὐτὸ ἀκριβῶς δυσχρηρίζομαι ὅτι ἡ ἀνάπτυξις θὰ μεταβάλῃ τὸν βίον τῶν συμπολιτῶν μας. Διότι ὁ πεπαιδευμένος εἶνε κοσμοπολίτης. Περιῆλθον πολλὰς πόλεις, ἐγνώρισα πολλοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἶδον τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀναπτύξεως. Γιατί δὲν ἀποκαθίστανται οἱ συμπολιταὶ μας εἰς μεγάλας πόλεις οἷον εἰς Σμύρνην, Κων/πολιν, Ἀλεξάνδρειαν, Τεργέστην, Μασσαλίαν, Ὀδησσόν, Ταϊγάνιον καὶ ἄλλαχοῦ; Παρατηρήσατε τοὺς Χίους, τοὺς Ἠπειρώτας καὶ τοὺς συμπατριώτας μας μικρασιανούς, Καισαρεῖς, οἵτινες εἶνε πανταχοῦ παρόντες. Διὰ δὲν μμείσθε αὐτοῦς; Διὰ τί σεῖς ἐμάθετε στερεοτύπως τὸ Ἀϊδίνιον, τὸ Τσάλι, τὸ Ἀλάσεχίρι, τὴν Μαγνησίαν, τὸ Κιολισάρι καὶ τὸν Πεσκαζᾶν, τὰ μακρὰν σας καὶ τὰ κοντὰ σας; Διότι δὲν δύνασθε νὰ ζήσητε εἰς μεγάλας πόλεις, ὅπου ἀπαιτοῦνται γνώσεις, διότι δὲν τολμᾶτε νὰ ἐκτεθῆτε εἰς ἀνεπτυγμένας κοινωνίας, διότι δὲν εἰσθε κοσμοπολίται καὶ ἐὰν ὑπάγητε ἄλλαχοῦ θὰ σᾶς ἐρωτοῦν ἐὰν ὁ τόπος σας παράγει ῥόβι. Δεῖξε με τὴν συντροφιά σου να σε πῶ τὴν ἀνθρωπιά σου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὸν τοῦ λέει σου γέροντά μου, ἀμμη σὺ ἡμέραν δέκη μου τὰ γουρούσια, κὴ

τὰ γράμματα ἔχῃτα γιὰ ἄλλοῦσου. «Τὰσπρα κατηβάννου τὰστρα» – κῆ ἡ Δησπότης μεί τὰ μαϊδιά γένητη δησπότης. Τοῦν ἴφτουχόν τοῦν ἁγιουν τίς τοῦν πηγιαντᾶ; ἄν εἶχεις κῆ σὺ μαϊδιά ἐθελῆς νὰ γινῆς κῆ σὺ Δησπότης μεί τὴν πρικουπὴν πόχεις. Βούλους ἡ κόσμους πάνου στοῦν παρᾶν κρέμμητη. Βοῦλοι οἱ Ἄγιοι Δησπουτάδοι κῆ πατριαρχάδοι ἦταν κι ἄρχουντάδοι κ' ἐργιασάσιν. Κῆ σὲς οἱ καλούεροι 'ποῦ γένηκῆτη γιὰ νὰ σώσῃτη τὴν ψυχὴν σας, γιὰτι τ' ἀπάτη τὰ γουρούσια, Παρᾶς κῆ πάλι παρᾶς τζιλασηνήμ! Τί θὰ τὰ κάμου βῶ τὰ φτουχὰ τὰ γράμματα; «Ἀνάθημαν τὰ γράμματα, Χριστέ κῆ 'ποῦ τὰ θέλει».

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αυποῦμαι, κύριε, διότι δὲν συνεννοούμεθα. Τὰ χρήματα δὲν εἶναι σκοπὸς τοῦ βίου εἶναι μέσον, καὶ πρέπει νὰ διακρίνηται ὁ σκοπὸς ἀπὸ τὰ μέσα. Ἰσα ἴσα καὶ ἐγὼ Σᾶς λέγω ν' ἀναπτύξῃτε τοὺς πολίτας, διότι ὁ ἀνεπτυγμένος ἄνθρωπος ἀποκτᾶ εὐκολώτερα τὰ μέσα τοῦ βίου, καὶ ζῆ εὐτυχέστερον τοῦ ἀμαθοῦς. Ἡ παιδεία παράγει τὸν ἐντιμον πλοῦτον. Διότι ἐκ κακῶν καὶ ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας πλοῦτος εἶνε κτήμα τῶν ληστῶν καὶ τῶν ἀπατεῶνων καὶ δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἠθικὴν ἀξίαν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

ἸΥ Χατζῆ Πρικόπιος κῆ καλὰ βούλους ἠγραμματισμένους τοὺς θέλει· ἀμ' ἡμές εἴμουστην τζαχίληδοι κ' ἐν γίνουμούστην ἰζάφτιν· ἀμ' ἄν ἀνοηξοῦσιν κῆ τὰ μμάτια μας; ἄκουσῆ μου, Γέροντά μου, οἱ Τοῦρκοι λέουσιν «ἰκκι πατζακληγιά ἐῶλικ γιαραμάζ». Εἰς τοῦν ἄθρωπουν τοῦ καλὸν ἐν πειρνᾶ. Ἄν τοῦν κάμης κακὸν φουάτη σοι. Ἄν τοῦν κάμης καλὸν ἠβγάλη τοῦ μμάτιν σου. Ἡῦρης τουν σῆ μᾶν πιθαμὴν νηρὸν ζάπωσή τουν νὰ πάη παραμέσα· ἠῦρης τουν ἔσα μεί τὰ γόνατα στὴν λάσπην μπήξῃ τουν ἔσα μῆ τοῦν λημόν. Σβάξῃ τουν μεί τοῦν κκετσὲν τοῦν ἀναθηματισμένον νὰ πειράσῃ χωρὰ Ἡσὺ θουρᾶς πασαμμέραν τζερεμέδοι, κῆ πάλι πηδοῦσιν οἱ ἀναθηματισμένοι ἀπὸ τὰ παναθοῦρια. Ὅσμανηλίκιν κῆ πάλ' ὀσμανηλῆκιν! Ἡμές εἴμουστην ἀρσῆζικουν μιλλέτιν. ἸΥ θεὸς νὰ μῆν μᾶς κάμη τοῦ Μεχεμμέτη τὴν ττοπποῦζαν ἀζίκην ἀπὸ τὴν κηφάλιν μας. Ἡμές θέλουμου ποῖντουρούκιν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αυποῦμαι, κύριοι, διότι αἱ ἀρχαί μας εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι. Μεταξὺ τῶν ἰδεῶν μου καὶ τῶν ἰδεῶν σας χάσμα μέγα ἐστήρικται. Αυποῦμαι διότι παραγνωρίζετε τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν ἀγάπην, καὶ καθιεροῦτε ὡς νόμον τὴν δυσμένειαν. Πόλεμος λοιπὸν πάντων κατὰ πάντων εἶνε ἡ ἀρχὴ Σας, ἢ ἀγαπήσης τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν; ἀπέχετε παρασάγκας ἀπὸ τὸ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

πνεῦμα τῆς θρησκείας σας! Φεῦ τῆς ἀθλιότητος. Ὑμεῖς κύριοι, εἰσθε οἱ προϊστάμενοι τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἔχητε τόσῃ ἀναλγησίαν; ὁ Θεὸς μίαν ἡμέραν θὰ σᾶς ζητήσῃ λόγον τῶν πράξεόν Σας. Σεῖς ἐνῶ ὠφείλετε νὰ εἰσθε οἱ πατέρες τοῦ λαοῦ εἰσθε ἢ μάχαιρα τοῦ δημίου τὴν ὁποῖαν κρατεῖ μετέωρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος. Ἰλέως εἰ, Κύριε! Οἷα ἀθλιότης καὶ κακοδαιμονία! Πόθεν νὰ ἐλπῖσωμεν τὴν θεραπείαν τῆς γαγγραίνης ταύτης;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τ' εἶνῃν ποῦ λέει Χατζῆ Διάκου ἢ Χ. Πρικόπιους; Ἡβὼ ἐν ταγνατοῦ γιατί λέει τὰ περιγραμμάτιστικα, ἄμμα πρικουπὴν τὴν ἔχει τῆς πουττάνας ἢ γῶός! Ἐν καταλαβαίνεις τί 'νῃν ποῦ λέει βαθὺς ἠδιαβασμένους ποῦ λέουσι, μάνας υἱέ!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καὶ ὄντως Χατζῆ Σηβαστέ ἔτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν. Κ' ἡβὼ ἐν ταγνατοῦ βοῦλα, ἄμ' χαρὰ στὴν ἰγλῶσσαν τοῦ διαβόλου τὸν καλούηρον! ὀλμαλή ἄμμά πογλέ ὀλμαλή. ἄμ' χάϊ Χα Σηβαστέ οἱ καλούεροι τώρα τί εἶνῃν ἢ δουλειά τουν; Τὰ πηδιά τουν ἔχουν γιὰ τὰ σκυλλιά τουν; Τί θὰ διαλουῖστοῦσι; Βούλουν συναζάρια κ' ἰστορίης ἠδιαβάνουσι. Ἐλεην τάχατοι πούμουστην ἡμές οἱ διαφνητητάδοι τοῦ ἀχάλῃ κῆ πρέπει νὰ τὸν κιοζετίνουμον. Χὰν πόλεην κῆ τοῦ μεχεμέτη τὴν μαχαῖραν κ' ἠχόλλανην, ἄμ' ἠκείνα ἔλεῆντα φαθείά;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μακάριος ὁ λαλῶν εἰς ὧτα ἀκουόντων!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡσύ, γέροντά μου κουκκιά ἔφαης κῆ κουκκιά μαρτυρᾶς. Ξέρουμούν τα κ' ἡμές βοῦλα, κῆ τὴν θειότην ξέρου μούν τὴν κῆ τὴν ἀθρουπότην ξέρουμούν τὴν ἄς εἰμουστην κῆ τζαχίληδοι, ἄμ' ὁ κετσιντζεμές εἶνῃν ζῶριν, ζῶριν εἰς τῆς ἠχροουναῖς πῶφταζάμουν. Κεμισινὶ κουρταρᾶν καπᾶντηρ. Κιαπὲν ποιός ἔχει κηρὸν νὰ διαλουῖστη γιὰ τὰ δασκαλλεῖα κῆ τὰ γράμματα; Ἰπατέτσα κιονοῦλ σεννιγι ἰλέν ὀλουρ λέει κῆ ὁ Τούρκους, ὀλιατὰ κιοζομοῦζ βάρ ἄμμα κουτουρέτ γιόκ. Τὸν κετσιντζεμὲν νὰ δούμουν!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μὰρ Ἀμύρισσα, πούνην μαρῆ ὁ Νικόλας, ἐν ἠφάνηκην;

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάντους πῶρχουντην βοῦλοι ἀμ ἄκουσήμουτη γὰ σᾶς ποῦ χά! εἶδητη ποῦ θὰ κάμουμον τοὺν λόουν σας; βούλουν τοῦ χουράφιν θὰ δέκη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡμέσ τοὺν λόουν σου ἐν τοὺν χαλούμουν, Ἔτσι ἐν εἴνην Χατζῆ Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Κι' ἀπ' ἄλης! χάϊ χάϊ! Τί λόους εἶνν' αὐτός; ἄς τοῦ δέκη. Τοῦ τουτζοῦκιν του θὰ τὸν δέκη ἡμᾶς θὰ τοῦ δέκη;

(Ἐρχονται πολλοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Ἀντιφάτη καὶ εἰσερχόμενοι χαιρετίζουσι λέγοντες Καλησπέρα σας.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν ἐλθόντα Κοκκινιὸν)

Πρὲ κῆ σὺ ἠδῶ εἶση Κοκκινιέ;

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἄμ' λείπει ὁ Μάρτης ἀπ' τὴν σαρακουστήν; χάν γέν εἶμου ἠβῶ ποιὸς θᾶνην; ἠβῶ ὁ Νικόλας εἶνην ὁ καλαδαρφός μου, κῆ ὁ καφατάρης μου ἂν ἀμπουρέση ἄς μὴ μεί φανάξη δά!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί νην ποῦ λέει τούτους, Νικόλα;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἔτσι ποῦ τοῦ λέει εἶνην, ἀφηντικόν, ἠβῶ ἕναν καλαδαρφὸν ἔχου δίχως ἠκείνουν δουλλειά γένητη;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὅγλέϊσα κῆ γιὰ κείνου μᾶς ἠκόρανης.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἄμ πῶς ἰστιμάρης Χατζῆ Τσορπατζῆ, Κάζ κάζ ἰλαν πᾶζ πᾶζ ἰλάν κκελεταβοῦκ κκέλ φορόζουλαν λέει κῆ ὁ Τούρκους.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ Κοκκινιὲ ἡσὺ ἔχεις ταβατζῆν ξέρεις του γ' ἔν του ξέρεις;

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*'Υσὲς νᾶστη καλά, ἀφηντικόν, κιαπὲν ὁ κουκκινιὸς χίλλιους ταβατζήδου νᾶχη
'στοὺν σεγιάν σας ἔν τοὺς λουαργιάνει.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

'Ιναὶ ἀμμά ὁ Ταβατζῆς σου τούτους εἶνην καλίπης.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ποιὸς εἶνν ὁ Ταβατζῆς μου; Κιαπὲν....

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

'Υ ἀξάαρφούς σου ὁ κουφτηρός.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*Χά! 'Ηβὸ ἠκείουν μῆη στοὺν νοὺν μου ἔν τοὺν βάλλου ἂν ἔχη νὰ πῆ ἔχει ν'
ἀκούση καὶ 'λα. Βερτιτζεγὶν κιπὶ ἀλτητζαγὶν ὀλμάσσα βερτιτζεγὶν χαράμ ὀλ-
σοὺν. 'Ηβὸ γύρευγ' ἀποὺ 'κείουν τοῦ πάππου μου τὰ πρόματα, ποὺνην εἰς τοῦ
ζιλλέττιν του. Κιαπὲν ἠκείονους τί γυρέυγ' ἀποὺ μέναν; 'Υπῆα νὰ ποὺ κ' εἶπαν
μου τάχατη. Αἶ! Πᾶσα ἕναν μεί τὴν πήχην του παννὶν ἔν τοὺν μητροῦσιν.
Τὴν κουβένταν ποὺ θὰ ππέση στὴν μέσην νὰ δούμουν κιαπὲν ἔ,τι θέλει λέει
πᾶσα ἕνας. Τὰ λόγια κουμέρκιν ἔχουσιν;*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ποὺ τοῦ ξέρου βῶ; ἠκείονους γυρέυγ' ἀποὺ σέναν, ἡσὺ γυρέυγεις ἀποὺ κείουν, ἡ
καντᾶρα θὰ τὰ ξηπλύννη ὁμως ταβᾶ μραςὰ καλμάζ.*

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*Τὰ δικά μου εἶνην μαρτυρημένα παρρησία μεί τοὺς ἀθρώπους ποὺ τᾶγραψάσιν,
ἡβὸ γυρευγου διακόσια πουλίτικα, ἡκατόν μισιργιώτικα, πνηῆντα κηφαλάκια
κῆ δέκα ἡκάδης ἀσημιν ποῦταν στοὺ ζιλλέττιν του πάρπα μου μάρτυρημένα. 'Υ
μειάλους γυρέυγ' ἀπ' τοὺν μικρόν, γιὰ ὁ μικρὸς ἀπ' τοὺν μειάλουν; ἡβὸ ὁ ἀφέν-
της μου ἦταν ἡ μικρός.*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἄμ ἠκείνους γυρένγει μιὰν ἀμουλγιὰν τ' ἀφέντη σου κῆ τοῦ σπῆτιν τοῦ πα-
τρικὸν ποῦταν ἀμέραστοι μει τοὺν ἀφέντην σου, κῆ τοὺν ἐσκιγιὰν τοῦ σπητιοῦ.*

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*Ἦσὺ τοῖς τοὺν βάλλεις αὐτὸν τὸν νοῦν; Πόσον μάλλους ἦβὼ ἢ ἀφέντης μου
νὰ κάθητη σῆ ξένουν ἰσπῆτιν; ἀλλάχ κκερικ κῆ γιὰ σέναν ἀφηντικὸν Σερι ἰλὰν
κκεσιλὶν παρμάκ ἀτζιμάζ.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ξέρου τοῦ πούση κκεσκίνης, ἀμ' εἴνην κ' ἠκείνους κουφτηρὸς χάτε πακκαλούμ.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Τί θὰ μῆ κάμης;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἦβὼ κῆ σὺ τοῦ ξέρουμουν.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἦπάτησῆς μου πλειὸν εἰς τοῦ ταμάριν, ὄλουμτάν στε τζαβὸρ κιοῖ βάρμου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἄφρηκῆτη της πλειὸν αὐταῖς τῆς κουβέντης νὰ τηλειόσουμουν τηννιὰν τὴν
δουλλειὰν, ἦσὺ, πρὲ Κουκκινιέ, τὴν δουλειὰν σου Νικόλα, φέρμας τὴ τάμανάτια
μας νὰ πααίννουμουν, γιὰτ' ἠνέχτιασην.*

(Ἦ σὺζυγος τοῦ Ἄντιφάτου φέρει μανδῆλιον μεταξωτὸν εἰς τὴν γωνιὰν τοῦ
ὀποίου ὑπάρχουσι προσδεδεμένα φλωριά [χρυσὰ νομίσματα] καὶ ποιούσα μεγάλην
μετάνοιαν [γονυκλησιαν] ἀσπάζεται τὰς δεξιὰς τῶν ἱερῶν καὶ ἀποτίθησι τὸ μαν-
δύλιον μὲ τὰ φλωριά εἰς χεῖρας τοῦ Προκοπίου.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλουρροῦζικα! Καλουρροῦζικα! Κι' ἀπ' τὰ παντρέματα!

ΟΛΟΙ

Καλουρροῦζικα κι' ἀπ τὰ παντρέματα! Κι' ἀπ' τοὺν ἀρχοντοπουλλοὺν σας!

(Ἦ εὐχὴ αὕτη ἐπαναλαμβάνεται ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου τῶν κεκλημένων ἰδίᾳ ἐν εἶδει
προπόσεως, προσφερομένου οἴνου ἢ ρακῆς καὶ γλυκυσμάτων.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Τώρα πρώτην φοράν ἐγνώρισα τί θὰ εἶπῃ κοτζαβασισμός. Ὅποια κατάστασις κτηνώδης! αὐτοὶ οἱ θεομπαϊκται εἶνε μάστιγες τῶν ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ Τουρκίαν ἐν γένει χριστιανικῶν κοινοτήτων! εἶνε οἱ προδόται καὶ λυμαῶνες τοῦ λαοῦ, ἐκμεταλλεζόμενοι τὴν ἀμάθειάν του καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν τυράννων. Παράσιτοι ἔρποντες ὡς κυνάρια ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἀγάδων, γίνονται δήμιοι τῶν ὑποδεστέρων ὁμογενῶν των! Τρέμει αὐτοὺς ὁ χυδαῖος ὄχλος, ἐπισείοντας τὴν μάστιγα τοῦ τυράννου διότι ἐμπαίζουσι τοὺς ἀπλοϊκοὺς καὶ ῥοφῶσιν ὡς βδέλλαι τὸ αἷμα των ἐνασμενίζοντες νὰ τοὺς διατηρῶσιν εἰς κτηνώδη ἀμάθειαν, διὰ νὰ διαιωρίζηται ἡ ἀθλιότης αὐτῆ. Φαρισαῖοι ὑποκριταί, κατεσθίοντες οἰκίας χηρῶν καὶ ὄρφανῶν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διακατέχοντες διακριτικὰς θέσεις, καὶ πλατύνοντες τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν, διὰ νὰ φαίνωνται πρόσχοντες ἢ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων ἐνῶ διανοητικῶς οὐδόλως διαφέρουσι τῶν ἀρχομένων φενακίζουσι δὲ τοὺς ἀπλουστέρους μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀγα, εἰς οὐ τὴν εὐνοίαν στηρίζονται ὡς ὄνοι φέροντες λεοντῆν. Ἄρά γε δὲν θὰ ἔλθῃ μία ἡμέρα νὰ πνεύσῃ ἄνεμος σφοδρός, ὁ ἄνεμος τῆς προόδου τῶν φώτων, νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν λεοντῆν καὶ νὰ φανῶσιν εἰς τὴν πραγματικὴν των κατάστασιν; Κοτσαβασισμός! τέρας γηγενές ὅμοιον πρὸς τὸν μυθολογούμενον ἐκεῖνον τυφῶνα! καὶ ὅμως φεῖ! οἱ λαοὶ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδουσι, καὶ ὑποθάλλουσι τοὺς λυμεῶνας των.

(Ἀπέρχονται εὐχόμενοι καληνύκτα καὶ πορεύονται οἱ προξενηταὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διαματάρη φέροντες τὰ μνηστρα.)

Σκηνὴ 4ῆ

(Ὁ Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος καὶ Παπᾶ Σωτήρης παραλαβόντες τὰ μνηστρα ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διαματάρη διὰ νὰ παραδώσωσιν αὐτά.)

Οἱ ἄνωτέρω, ὁ Διαματάρης καὶ ἡ σύζυγός αὐτοῦ Διαματάραινα. Μετὰ τοὺς συνήθεις καλησπερισμούς.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Καλησπέρα σας. Ἄμμ' ἔργηξήτη χά!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' πλειὸν τί θὰ κάμης; Κελμὲκ σενὶν ἔλιντέ, κετμὲκ σενιν ἔλιντέ μ; ἐγὶ ἱς γιλτά πιτέρ. Ντράνηξη ποὺ πίτησην ἢ δουλειά μας. Χώρους κόπουν καμμιά δουλειά ἔν πιττίνει στοὺν κόσμου. Μόνουν τοῦ Σπανοῦ τὰ γέννεια ἐν πιττίνοσιν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἐστὸν κόπουν σᾶς ἔβαλάμουν πλειὸν ἀφηντικά, ἄμμα νὰ μᾶς συμπαθάτη. αὐτὰ τὰ πρόματα ἔτοσ' ἠδόστηκάσιν. Γιατί ἕκαμην ὁ Θεὸς τοὺς μειάλους κῆ τοὺς μικρῶς; Για νὰ διαρτῶννον οἱ μειάλοι τῆς δουλλειαῖς τοὺν μικρῶν. Ὑθεὶός νὰ σᾶς ἴστηρῶννει.

(Ἐνθὺ λέγει ταῦτα ὁ Διαματάρης ἢ σύζυγός του περισπᾶται περὶ πολλὴν διακονίαν, φέρει προσκεφάλαια, διορθώνει τὰ ὑποδήματα τῶν ξένων, ἐτοιμάζει τὸν οἶνον καὶ τὰ ἄρωματά ἐπὶ τραπεζίδιου, ὅπου φέρει καὶ ἐναποτίθησιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκίας, συνδουλίξει τὴν πυρᾶν ἢ δὲ κόρη ἴσταται ὀρθία εἰς τὴν γωνίαν τῆς οἰκίας [ὀπισθόδομον] ἐνδεδυμένη καθαρίως καὶ παρατηρεῖ τὰ νεύματα τῆς μητρὸς της.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(προσφέρων τὰ μνήστρα)

Λάβε, κύριε Διαματάρη τὰ μνήστρα τῆς θυγατρὸς σου Χρυσαφίνης μετὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ Νικολάου Ἀντιφάτου. Σᾶς εὐχόμεθα τύχην ἀγαθὴν εἰς τὸ συνοικέσιον σας καὶ τέλος ἀγαθόν. Κύριος ὁ θεὸς εὐλογήσει τὰ μνήστρα ταῦτα, καὶ εὐδοώσει τὸν παρ' αὐτοῖς λεληθέντα λόγον εἰς τὸ κάλλιστον τέλος.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(Ἀσπάζεται τὴν δεξιάν τοῦ Προκοπίου καὶ τῶν ἄλλων κατὰ σειράν, καὶ ἡ σύζυγός του παραλαμβάνει τὰ μνήστρα ἀσπασομένη πάντα τὴν δεξιάν.)

Ἡ εὐκὴ σας Γέροντα. Κι ἀπ' τοὺν ἀρχοντόπουλλοῦν σας ἀφηντικά! Σπουλλα-ετὴ σας, Χίλλια χρόνια νᾶχητη. Ὑθεὶός νὰ μὴν σᾶς κάμ' ἀζίκην.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡ συμπηθθέρα σας μᾶς ἠκόρανην κουμματάκιν, ἀμ' ὕστερα ἠγέσκιασιν. ὁ συμπέθερός σας εἶνην τοῦ Χριστοῦ τοῦ ψουμάκιν ἠσυχοῦς ἄθρωπους.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἡκείνη μητὰ μέναν ἔχει μὰν πηριβάρεισιν, ἀμ' ἐν ἠφταίχου ἠβὼ ἢ κακουμοῖ-ρα....

X. ΔΙΑΚΟΣ

Τὶ πηριβάρεισιν ἔχει μαζίν σου;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γυνηκίστικης κουβέντης!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὸν γυνηκῶν καλεμὲ λεκμέζ. Μακρυγιά μαλλιά κι νοῦς κουντός. Ἄμ' ἄκουσῆ μου τη νά Σᾶς ποῦ. Τοῦ χουράφιν βούλουν εἶνην χά! ἡμές πουλλά ἠπάσκισά- μουν ἄμ' πλειόν...

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ χουράφιν βούλουν! Καλὲ τί 'νην ποῦ λείεις, ἀφηντικόν. Γιὰ τῶνομαν τοῦ θειοῦ; ἄμ' τῆς ἄλλης τί θὰ τῆς κάμουμουν; πάνου μας κῆ κάτου μας ἕναν χουράφιν ἔχουμουν κ' ἕναν ἰσπήτιν. Ἄς ἠγύρευγάσιν ὀγλείσα κῆ τοῦ σπήτιν κ' ἡμᾶς μαζῆν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ τί θὰ κάμης πλειόν; Ἡμές εἶπαμουν ἱναί, ὅσων νά σκαρώσσουμεν τὴν δουλειάν. Κιαπὲν σονοῦ πῖρ σουλφά. βαρήρ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

(πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς)

Σῶπα πλειόν κῆ χάλπετ. σὴ δυὸ λουλλῶς βάλλουν κ' ἕνα ἰφρένιμουν. οἱ ἀθρώποι γισκαινουντα βούλα.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἰσὲς ξέρητη, ἀφηντικόν, πάλι ὑσὲς θὰ τὰ γισκιάσητη πρῶτα κ' ὕστερα. Ἄς εἶστη καλά. Ἰ θειοῦ νά σᾶς πουλλουχρονά!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἀκούεις τα, Χ. Πρικόπη; Τί τραβοῦν οἱ γουνναί; Κιαπὲν ἔκατσης κῆ λείεις μου σκουλλειὰ κῆ γράμματα. εἶδης τους τοὺς γαμπρὸς νάζια ποῦ κάμουσιν, ὅσων νά ποῦν τοῦ ἱναί τουν; Τᾶθρωπου ἢ κώλους ἠμπαίννει κ' ἠβγαίννει ὅσων νά βγάλη μιὰν κόρην. εἶδης τουν τὸν κετσιντζεμέν; Τί ζῶριν εἶνην; Κῆ σὺ ἔκατσης κῆ διαβάννεις μου συναζάρια. Ξέρουμούν τα κ' ἡμές αὐτὰ τὰ συναζάρια, ἄμ εἰμουστην εἰς τοῦ γουμάριν ἀποῦ κάτου. Τῆς κόρης τί θὰ τῆς κάμουμουν; Τέτοια βάσανα ἄχ ἢ ρῶκκα, ὅσων νά γημίση τάρτάχτιν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τί θέλετε νά εἰπῆτε, Κύριε Χ. Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τάχατ' ὄσες οἱ καλοῦεροι 'πού ἐν ἔχρητῃ μῆη πηδιά, μῆη κόρης, εἴστη φέγλι
μαλαχτήρα. Ξέρητη νάρμηνεύητη τούν κόσμουν. Πού εἶνν' ἀπ' ὄξ ἀπ τούν
χουρὸν πουλλά τραουδία ξέρει.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἔχετε λάθος ἐννοῶ πολὺ καλὰ τὴν θέσιν τῶν οἰκογενειάρχων ἀλλὰ τοῦτο δὲν
ἀκυροῖ τὰς θεωρίας μου, τὰς ὁποίας προηγουμένως ἀνέπτυξα. Ἐπαναλαμβάνω
νὰ σᾶς εἶπω, ὅτι τὸ ἐπιχείρημά Σας στρέφεται ἐναντίον σας, διότι διίσχυρίζο-
μαι, ὅτι αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας ὑποφέρετε εἰς ἀποκατάστασιν τῶν θυγατέρων
σας καὶ αὐταί προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί 'ννη 'πού λέεις, καλὲ ἡσύ; Τί θὰ τὰ κάμης τὰ στραβὰ τὰ θήλυκα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὰ στραβὰ τὰ θήλυκὰ θέλουν καὶ στραβὰ ἀρσενικὰ καὶ τὰνάπαλιν, καὶ οὕτω
περιστρεφόμεθα εἰς τὸν αὐτὸν φαῦλον κύκλον ὅπου ἐπικρατεῖ πυκνὸν ἀμαθείας
σκότος καὶ τύφλωσις. Ἐξηγοῦμαι. Ἡ μήτηρ εἶνε ἡ πρώτη διδάσκαλος τοῦ
ἀνθρώπου. Ὄταν ἦσουν εἰς τὴν κούνιαν ἀπὸ ποῖον ἔμαθες τὰ πρῶτα ψελλί-
σματα τῆς γλώσσης σου; ἀπὸ τὴν μητέρα. Ὄταν ἦσο παιδίον τίς ἦτον ὁ πιστός
σου σύντροφος; ἡ μήτηρ αὐτὴ σὲ ὠδήγησεν εἰς τὸν βίον. Ἐὰν εἶχες μητέρα
ἀνεπτυγμένην ἤθελες μάθει γλῶσσαν ὀρθήν, καὶ ἤθελες λάβει ἀνατροφήν, καὶ
ἤθελες εἶσαι καλλίτερος. Πρῶτον λοιπὸν δυστύχημά σου εἶνε διότι ἐγεννήθης
ἀπὸ μητέρα ἀμαθῆ. Δεύτερον δυστύχημά σου εἶνε τὸ ὅτι δὲν ἐσπούδασες. Τὰ
ἄλλα σου δυστυχήματα εἶνε συνέπεια τῶν δύο τούτων, καθὼς καὶ τὸ ἰδικόν μου
δυστύχημα τὸ νὰ μὴ δύναμαι νὰ σᾶς πείσω. Διότι ἐνὸς ἀτόπου δοθέντος μύρια
ἐπακολουθεῖ, καὶ τῆς κακῆς ἀρχῆς εἶνε καὶ τὸ τέλος κάκιστον. Ἐρχόμεθα
τώρα εἰς τὰ στραβὰ τὰ θήλυκὰ. Πρῶτον δυστύχημα των εἶνε διότι εἶνε στραβὰ
καθὼς τὰ ὀνομάζετε. Δεύτερον διότι προσέρχεσθε εἰς τοὺς γαμβρούς καὶ τοὺς
παρακαλεῖτε νὰ νυμφευθοῦν τὰς θυγατέρας σας. Καὶ γιατί δὲν ἀφήνετε αὐτοὶ νὰ
ἐκλέξουν τὰς συζύγους των; Διατί βιάζεστε τὴν φύσιν μνηστεύοντες μικρὰ τὰ
τέκνα σας;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Γιάτ' εἶννη τόπου συνήθεια, νόμου κηφάληον.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὸ συνήθειον τοῦτο εἶνε νόμος θεόγραφτος; ἢ συνθήκη σιωπηλῆ ἀνθρώπων ἀμαθῶν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Οἱ ἀθρῶποι τὸ καμάσῃν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Λοιπὸν κακῶς τὸ ἔκαμαν, διότι δὲν ἤξευραν τί ἔκαμαν. Τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ γάμου τὴν ἔχει ὁ ἀνὴρ. Ὁ Ἀβραὰμ ἀφοῦ ἠλικιώθη ὁ Ἰσαὰκ ἔστειλε καὶ ἐζήτησε δι' αὐτὸν σύζυγον.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ' χάν γέν τοὺν γυρεῦσου ἠβῶ, θὰ τοὺν γυρέψῃ ἄλλους. Ἀφῆννον μού τουν;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἰσα, Ἰσα λοιπὸν διότι θέλεις νὰ προλάβῃς σύ, ὥστε σύ μὲν νὰ ἐπιτύχῃς, ὁ ἄλλος δὲ ν' ἀποτύχῃ γίνεται ὁ γάμος δημοπρασία εἰς ἣν κερδίζει ὁ πλειοδότης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ποιά τις κακοβουλία καὶ δυσμένεια εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἣτις προϋποθέτει τὴν ἔλλειψιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡμῆς ἔτσι τοῦβραμον συνήθειον, κ' ἔτσι θὰ πααίνει. Χίλλια κῆ νὰ κάμῃς ἔν κόβγητη.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τότε λοιπὸν ὑμεῖς δημιουργεῖτε τὴν τύχην σας, καὶ εἰσθε ἄξιοι τῆς τύχης σας. Δὲν ἔχετε ἀγάπην, καὶ δὲν δύνασθε νὰ συμφωνήσητε εἰς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας σας, διότι δὲν κῆδεσθε τῶν κοινῶν συμφερόντων, διότι δάκνετε καὶ κατεσθίετε ἀλλήλους, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλίσκεσθε ἀπούσης τῆς ἀγάπης τὰ πάντα νεκρὰ τὰ πάντα δύσκολα, τὰ πάντα ἀδύνατα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἄς τάφήκουμον πλειὸν αὐτά, κῆ ἡ κουβέντης ἔν ἔχουν τελειουμὸν, κι ἄς πι-
οῦμον τοῦ κρασίν μας, κι ἄς πααίνουμον. Τὰ λόγια εἶνῃν θηλυκά. Καλου-
ροῦζικα, Διοματάρη! Κι ἀπ' τὰ παντρέματα, κι ἀπ' τὰ πηρτέλοιπα.*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Νᾶση καλά, ἀφηντικόν. Κι' ἀπ' τὸν ἀρχοντόπουλλοῦν σας. Νὰ χά, ἀφηντικόν Ὑσὲς ξέρητη πλειόν. Τοῦ χουράφιν χίτσ ὀλμάσσα νᾶνην τοῦ μισόν. Γιατ' εἶνν ἀδικιά κῆ σῆ μέναν.

X. ΔΙΑΚΟΣ

*Αἱ! Μὴν χουλλιᾶς, κῆ βοῦλα πιττίνουν μόνουν τοῦ Σπανοῦ τὰ γέννεια ἐν πιττί-
νουν. Γιὰ γαμπρόν κῆ γιὰ μηλιάνη τὸν γαμπρόν μου ἐν τὸν χάννου.*

(Ἀπέρχονται ὄλοι ἐπευχόμενοι καλὴν νύκτα καὶ καλὸν ριζικόν.)

Χατζῆ Διάκος καὶ X. Σεβαστὸς ἀπερχόμενοι.

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐ χατζῆ Διάκου κῆ ὁ χατζῆ Πρικόπιους, λῶ σ' αὔκερα πιθάρια κλάννει.

X. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἄμ' τί εἶνν λάατη, Καλούερους δά! Τ' ἔχει νὰ διαλουῖσῃ; Ξέρει ὁ χουρτά-
τους ἀποῦ τὸν πεινῶντα; σιτιμάρει κ' εἶνν τὰ γέννεια μαλλιᾶ.*

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἐτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνν. Ἄμ' εἶνν φουστῆρα, μάνας υἱέ. Γλῶσσαν 'ποῦ τὴν
ἔχει τῆς πουτινάς ἢ γρός!*

X. ΔΙΑΚΟΣ

*Κ' ἡβῶ ἔτσια φουστῆρα εἶμου χάν ἀρμηνεύγου χίλλης ξυλλαῖς 'στοῦν ξέ-
νουν τὸν κώλουν.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(πρὸς τὴν σύζυγόν του)

*Μάρ' γυναῖκα ἡβῶ αὐτὴν τὴν ἄγγουρην τὴν ἀχλάδα ἐν χαμπουρέσσου νὰ τὴν
φάου. Χαρρεῖς κι ἀπουστάθηκὴν μου.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

*Ἄμ' τί θὰ κάμης; πηδάκιν μου, ἔτσι εἶνν' αὐτὰ τὰ πρῶματα. Βοῦλοι θέλουσιν
κῆ δίουν τα; Βρέξη κώλουν νὰ φάης πατέλλαν.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάολου τὴν δουλειάν! βούλουν τοῦ χουράφιν! ἄμη φτουχὲ νὰ ζήσης! Πῶς θὰ γινούμουν κ' ἔχουμουν κι ἄλλης τόσσοιρης; Παλλοῦκιν μάνας υἱέ!

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἔτσι ποῦ κάμνει ἕνας μείας κόσμους θὰ κάμης κὴ σύ. Μήη σὴ σέναν ἢ ἀρχή, μήη σὴ 'σὲν τοῦ τέλους. Βοῦλος ὁ κόσμος δίδει, κ' ἡμὲς ἔν θὰ δέκουμουν; καλὰ νᾶση πλειὸν κὴ βοῦλα τὰ ζουντανὰ πιττίνουν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Βοῦλα πιττίνουν, ἄμ' πιττίνει κὴ ὁ ἄθρωπος. Ἐδεκάμουν τὴν ἱμῶν τοῦ χουράφιν. Τῆς ἄλλης τί θὰ τῆς κάμουμουν; Νὰ τῆς τουρκέσουμουν θέλουμουν; αὐτὴ ἢ δουλλειά ἔν εἴην δουλλειά.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἦσέναν θὰ διαλοῦιστοῦσιν; βοῦλοι τοῦ δικόν τουν ἠντρανοῦσιν. Γιατί λέουσιν κόρη = κουρασιά, πηδιά = πήδεψη; Νᾶταν καλαῖς ἢ κόρης ἔν ἤθελαν νὰ τῆς χουλλιοῦσιν ἠκείνοι ποῦ τῆς ἔχουσιν. Ὑ Βασιλλειάς τὴν ἔκαμην, λὲ κ' ἠπγην τῆς πικρῆς ἠλλιᾶς τοῦ φαρμάκιν.

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Κιαπὲν τὴν κηφάλιν μας 'στοῦ τσελίκιν τὴν ἐβαλάσιν; ἢ ἀρκοῦδα λέ, τοῦ κόκκαλουν μητρᾷ τὸ πρῶτα 'στοῦν κώλουν τῆς κ' ὕστερα τοῦ τρώει. Ἦβὼ αὐτὸ ἔν θάμπουρέσου νὰ τοῦ φάου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Βοῦλοι ἔν ἀμπουροῦσιν ἄμ' τρώουν του κὴ μῆη 'μιλλιά τουν ἔν ἠβγαίνει. Ἐν ἠντρέπηση ἄντζαμμου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Διάολου κόρη, ἠσὺ μ' ἐβαλης ἠμέναν σ' αὐτὸν τοῦν κόρτου. Μῆν 'μιλᾶς πάρμου. Ἀνάθημάν σας! Γυναῖκης ἔν εἴστη; ἄντραν θέλου, τώρα δὰ τοῦν θέλου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Σῶπα! Σῶπα! Ἐ πηδάκιν μου, θέλουτου κ' ἠβὼ νὰ δέκου; ἄμ' εὔρη μου τοῦ κολαῖν δά.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄς τὴν λείπῃ ὁ ἄντρας τοῦ διάολου τὴν κόρην.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἄς σ' ἔλειπῃν δὰ κ' ἡσέναν ἢ γυναῖκα ἔν τοῦ ξέρεϊς ποῦ τὰ πίσ' ἀπίδια ἔχουν νουραῖς; Γιατί καλὲ βλαστημᾶς τοῦ τσοτζίκιν σου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάολου τῆς γυναίκης, πρ' ἀδαρφέ, πῶς τοὺν καταφέρουν τοὺν ἄθρωπον!

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γιατί καλὲ στινουχοργήση; μὴ τοῦ ζῶριν θὰ σὴ πάρουν τοῦ πρῶμαν σου ὕστερα ὕστερα;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Μάρ' ἔ διάολου κόρη, τ' ἄζῶν δέννουν τ' ἀπ' τοῦ κηφάλιν κ' ὁ ἄθρωπος δέννητη μεῖ τοὺν λόουν του. Ἐστελάμουν τοῦ τόπου τοὺς ἄθρῶπος κ' ἴπηαν κ' ἔκαμάν μας ἱμᾶν δουλλειάν, ἀμπουρούμουν ν' ἀπουφύομουν; Ἡ κουβέντα ἠδόστηκην. Ἄμπουρᾶς νὰ πῆς ἔτσινά μου κ' ἠκείννά μου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἦνναὶ ἀμμά χάν γαμᾶς, λὲ τοὺν ἴφτουχόν, νὰ ντρανᾶς κὴ τοὺν θειόν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄκου τέκεινα! Τοὺν θειόν μοι λουαργιάννει! ποῖος τὰ διαλουάτη, μαρ' αὐτά; Πᾶσα ἓνας κεντὶ τσικκαρηνά πακκάρ ξένους πόνους κόπανους.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἐτσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν. Ἄμ' τί θὰ κάμουμουν; Μὴν κάμνης κακουσίμην, κ' εἶχην ὁ θειός κὴ γιὰ τῆς ἄλλης. Πᾶσα τσοτζούκιν μεῖ τοῦ κκουσμάτιν του γηνήτη. Γιατί κόβγεις ἀποῦ τοὺν θειόν τοῦ μούτιν σου. Κιοῦν τόγματαν, λὲ νελερτογάρ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄλλὰ κκερίμ. Κκεριμὶν κουγιουσοῦ τερίν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἔτσι ποῦ παίρνεις κῆ νοικοκυρόπουλλον, κῆ μουνουγιὸν ἀντίκριαστον κῆ ζη-
λημένουν, κῆ θὰ γίνῃ ἡ κόρη σου μιὰ χρουσουνοικοκυρά, τῶναν τῆς τοῦ χέ-
ριν εἰς τοῦ μέλιν κῆ τᾶλλου τῆς εἰς τοῦ λάδιν. Πῶς ἰστιμάρεις; ἡσὸ ἐν τὰ
πῆρης; αὐτὰ εἶνῃ δανεικὰ ψουμά.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τί ἡπῆρα ἡβὸ, μαρή; Δέκη τῆν τὰ προικιά 'πόφερης ἀπ' τὰφέντη σου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἡκείνης ἡ χρουννιαῖς ἦταν ἄλλης κῆ τίτης εἶν' ἄλλης. Ἦ ἄχυρόν σου θὰ
πειράσης ἀπ' τοῦ κουμέρκιν, ὅπως ἀμπουρέσης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάλου τῆς κόρης! Πῶς τὰ σουφίνουσιν! Μῆ λᾶς, μαρή, κ' ἔταξῆς του
μέι τὰ λαδικὰ πῶστελλης;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Θειὸς ἀμὴν τοῦ ρούση! Ἡβὸ ἐν ἔταξα τίποτις ἄμ' χάρους νὰ τάξης πιττίννει
ἡ δουλειὰ σου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Μαρ' ἔφρην μας κ' ἕναν κουττινὶ 'στοὺν ἐπίτροπον κ' ἕναν εἰς τοὺν πρου-
ηστόν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἄμ' κ' ἡκείνοι γιὰ τὰ μαῦρα σου τὰ 'μμάτια ἡτσασαλάτιννάσιν; Κ' ἡκείνοι
αὐτὰ ἀλιμένουσιν ἐν τοῦ ξέρεις ποῦ λέει τὰ κάμουν πέντη δάκτυλα ἐν κά-
μουν πέντη ἄγιοι;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Φέρ' μας 'μαρ' ἕναν κρασίν, στ' ἀνάθημαν πλειόν, ὅπου πάει ἄς πάει! μητὰ
'κατὸν 'στην φυλακὴν, κῆ μῆ τὰ χίλλια μέσα.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Μὴν χουλλιᾶς, κῆ καλὰ κῆ καλουρροζικὰ νᾶνῃν, κ' ἔχει ἡ θειὸς κῆ γιὰ τῆς
ἄλλης, ἀκόμα ὅσον νᾶρτη ὁ κηρός τουν...

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ὅσων νὰ τρίψης τοῦ μμάτιν σου ἠπλάκωσαν κ' ἠκείνης, ἔν θουρᾶς; ἀργειαῖς κὴ πῆχης μειαλαίνουσιν τοῦ διάολου ἢ κόρης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γιατί, καλὲ ἠβλαστημᾶς τὰ μουρά μου κὴ χουλλιοῦσιν ᾄς μὴν τᾷσπειρνης ὕστερα ὕστερα! ἔφερα καμμιάν ἀπ' τᾷφέντη μου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Σῶπα πλειόν. Τζάνηνά σητζηγήμ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

(ἢ μήτηρ πρὸς τὴν μνηστευθεῖσαν κόρην κατ' ἰδίαν)

Ἦσύ, κόρη μου, νὰ μὴν ἀκούης τὸν ἀφέντην σου. Ἄφης τουν κ' ἔ,τι θέλ' ᾄς λέη. Αὔριον ἡσύ τὴν αὐγὴν νὰ βάλης τοῦ σσουπαννάκιν σου, κὴ νὰ δουστῆς κὴ τοῦ μαντῆλιν σου τοῦ μηταξουτὸν κὴ νὰ νιφτῆς ὁμορφ' ὁμορφα, κὴ νὰ κάμεις κὴ μὴν μάτσαν λουλούδια κὴ νὰ πάης νὰ γημίσης ἱμᾶν βιτόναν νηρόν, κὴ νὰ τὴν πάης εἰς τοῦ πηθηροῦ σου. Κὴ νὰ τσακκίσης κὴ τὰ καρύδια τὴν νύχταν γιὰτὶ θὰ κάμουμον τοῦ πακλαβοῦ κὴ θὰ κάμουμον ἀναβούρης, κ' ἡμέταν ἔστελέην μου του χαπάριν ἢ συμπηθθέρα μου. Καλουρούζικη νᾶση κόρη μου, Μὴν ἀκούης τὸν ἀφέντην σου. Κὴ ὁ δικός μου ἔτσια ἦταν, οἱ ἀφηντάδοι τῶχουσιν.

Τέλος τῆς Πρώτης Πράξεως

Σημειώσεις ἐρμηνευτικάι
εἰς τὸν *Γάμον τοῦ Ἀντιφάτου*

1. **Προξενητής**, θηλ. **Προξενήτρια**. Οἱ πεμπόμενοι ἐκ μέρους τῶν γονέων τῆς κόρης πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ οἰκείους τοῦ μελλονύμφου, ἵνα προτείνωσι τὴν χεῖρα αὐτῆς πρὸς ἐκεῖνον· ἡ πράξις *προξενειά*· αἱ γυναῖκες διαδραματίζουσιν σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ.
2. **Χαῖριν**. Λέξ. τουρκική· αἴσιον, ἀγαθόν.
3. **Κησμάτιν** (κησμέτ). Λέξ. τουρκική· μοῖρα, τύχη καὶ τὰ τυχηρά. **Μάσαλλάχ**. Ἐπίρ. τουρκικόν· φυλάξις Κύριος· λέγεται πρὸς ἀποτροπὴν βασκανίας.
4. **Γρόπους**. Συγγενὲς τοῦ *γρίφος*· εἶδος ραφιδεύματος πολυπλόκου καὶ ποικίλου.
5. **Καρκάφιν**. Τουρκιστὶ *κερκέφ*, πλαίσιον ἐφ' οὗ πλατείνεται τὸ παννίον καὶ ποικίλλεται, ὁμοιον τῷ φραγκικῷ τελάρφ (*telargo*) ποικιλτήριον.
6. **Μαρή** πρὸς τὰς γυναῖκας· **μπρὲ** πρὸς τοὺς ἄνδρας· ἐπιφωνήματα βάρβαρα.
7. **Ἀφέντης** (αὐθέντης). Οὕτως ὠνόμαζον πρότερον τὸν πατέρα καὶ **Μάναν** τὴν μητέρα. Νῦν ἀκούονται αἱ ὠραῖαι λέξεις Πατέρα, Μητέρα.
8. **Ἄριφ ὄλὰν ἀγνασὴν**. Ὁ νοὴν νοεῖτο.
9. **Κατηβασιά**. Κατάρρους· προσωπαλγία, ὀδονταλγία, ὠταλγία, καὶ πᾶσα πάθησις τοῦ προσώπου.
11. **Χασταὶ πακκὰν χαστὰ ὀλούρ**. Ὁ ἐπιβλέπων νοσοῦντα ἀσθενεῖ καὶ αὐτός.
12. **Χασταλήκ σαγλήκ πιζιμ ἰτσίν**. Ἡ νόσος καὶ ἡ ὑγεία εἶνε δι' ἡμᾶς (τοὺς ἀνθρώπους δηλαδὴ).
13. **Ττακκιά**. Κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν γυναικῶν, ἐφ' οὗ ἔδεναν 5-6 μανδήλια, καθέτως καὶ ἐγκαρσίως καὶ ἐχημάτιζον ἓνα πελώριον κεφαλόδεσμον. Ἐπ' ἴσης καὶ οἱ ἄνδρες εἶχον τὸ *κιλάφιον* (κητουλάχ) ἐφ' οὗ ἐτύλισσον στρόφιον (σαρίκι). Νῦν τὸ ὑγινοβαφὲς (φέσιον) ἀντικατέστησε τὰ καλύμματα ταῦτα εἰς ἀμφοτέρω τὰ φύλα.
14. **Σαμὰν χαραρή κιπι τεπίπτουρούζ**. Ὡς σάκκον ἀχύρου πληροῦμεν πιέζοντες.
15. **Κατέρ καὶ Μουκκατδέρ**. Λέγεται ἡ Μωαμεθανικὴ Εἰμαρμένη. Τὸ πεπρωμένον. Τὸ δόγμα τοῦτο πιστεύεται καὶ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν.
16. **Τζερεμὲς καὶ Τζεραῖμ**. Χρηματικὴ ποινὴ ἦν ἐπέβαλλον αὐθαιρέτως οἱ Τούρκοι ἀγάδες καὶ τυραννίσκοι πρὸ τοῦ Τανζιματίου ἤτοι πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Τουρκίᾳ ἦν ἐκήρυξεν ὁ Σουλτάνος Μετζιτ τῷ 1840. Πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης οἱ χριστιανοὶ ἐδέροντο, ἡγγα-

- ρεύοντο, ἐφυλακίζοντο καὶ ἐπλήρωνον πρόστιμον ἐπὶ ἀπλῆ ὑπονοίᾳ, ἔστιν ὅτε καὶ ἐσφάζοντο ὑπὸ τῶν Βοεβοδῶν ἢ ἀγιάνιδων, Τερεπέ-
ηδων, Σπαχήδων κτλ.
17. **Λεσπερλάρ πὸκ γεμεγιντζε, ἀαλάρ χαλβᾶ γεμέζ.** Ἐάν ὁ γεωργὸς δὲν φάγη κόπρανά, ὁ ἀγᾶς δὲν τρώγει χαλβᾶν. Δῆλα δὴ ἂν δὲν σφάλῃ ὁ πρῶτος, ὁ δεῦτερος δὲν εὐρίσκει εὐκαιρίαν νὰ ἀργυρολογήσῃ.
 18. **Φιλτζάν γιουκλού καττήρ οὐρκιουτούρση ταγιάα βάρ.** Ἐάν ἐξιπάζῃς ἡμίονους φορτωμένας φιλτζάνια (καφφεπότηρα κυμβία), ἔχει ξύλον, ἦτοι θὰ σὲ δείρουν.
 19. **Τομουζοῦν πουρνοῦν κουλαγηνή κκεσσάν γίνε τομουζ γίνε τομούζ.** Ἐάν κόψῃς τὰ ὄτα καὶ τὴν μύτην τοῦ χοίρου, πάλιν χοῖρος, πάλιν χοῖροι εἶναι. Ἦτοι ἢ φύσις δὲν μεταβάλλεται.
 20. **Καντάρα.** Ἡ Ἰερὰ μουσουλμανικὴ κρίσις· καὶ στατήρ.
 20. **Σουβλίν** ἦτο ὄνομαστός τις στρεψοδίκης.
 21. **Ἵοφέ ἰλὲν καλκάν ζιγιάν ἰλὲν ὄτουρούρ.** Ὁ ἀνιστάμενος μετ' ὀργῆς καθίζει μετὰ ζημίας.
 22. **Ἵβὼ μὲι τὸν ἄν μιλοῦ κι' ἀπού τοῦ σακκοῦλλιν του γημίννου.** Λέγε-
ται ὅτι τοῦτο εἶπεν ἓνας προεστῶς ἀλαζονευόμενος διὰ τὴν εὐνοίαν
τοῦ Τούρκου Διοικητοῦ. Ἄλλος τις εἶπεν ἀλαζονευόμενος: «Εἶπην ὁ
ἄᾶς, αἰ Παρασκευᾷ!» Τοῦτέστιν ἐθεώρουν οἱ ἄθλιοι τιμὴν ὑψίστην
καὶ μόνον ἂν ἐκάλει αὐτοὺς ὁ ἀγᾶς μετὰ τὸ ὄνομά των. Οἶα κατάπτω-
σις!
 23. Πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως ἐκαλοῦντο οἱ προεστῶτες τῶν Χριστιανῶν
Κοτζαβάσιδες (μεγαλοκέφαλοι Chef) καὶ *Κκεχαγιάδες* (Κκαχάδες) τιμη-
τικὸς δὲ τίτλος ἦτο τὸ *τσορπατζῆ*. Σήμερον τιλοφορούμεθα μετὰ τὸ
ἐφένδη, οἶον Γιάννη ἐφένδη, Δημητράκη ἐφένδη κτλ.
 24. **Ἵ ἄᾶς θέλει κιοστάκια.** Ὁ διοικητὴς διατάττει νὰ δώσουν οἱ Χριστι-
ανοὶ πέδικλα διὰ τοὺς ἵππους του· παρεξηγεῖται δὲ ὅτι ὁ Διοικητὴς
μαίνεται καὶ θέλει δεσμά! Τῷ ὄντι οἱ τυραννίσκοι οὗτοι ἀπήτουν παρὰ
τῶν χριστιανῶν ὅ,τι ἤθελον.
 25. **Καβαλλάρης.** Ἰππότης· οὕτως ἐλέγοντο συμβολικῶς οἱ εἰσπράκτορες
τῶν φόρων, ἢ οἱ πεμπόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων διοικητῶν πρὸς τοὺς
κατωτέρους ἀπεσταλμένοι, οἵτινες ἦσαν αὐθαίρετοι ὡς οἱ ἐντολεῖς αὐ-
τῶν.
 26. **Ἰσπρουν εἶδης; ἄσπρα θέλει. Μαύρουν εἶδης; κι' ἄλλα θέλει.** Ἐπειδὴ
οἱ Τούρκοι ἐφόρουν λευκὸν σαρίκιον καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ Ἰερωμένοι
μέλαν κάλυμμα, διὰ τοῦ ἄσπρου ἐννοοῦνται οἱ Τούρκοι εἰσπράκτορες
καὶ διὰ τοῦ μαύρου οἱ Ἰερωμένοι Ἀξιωματοῦχοι, οἵτινες ἦσαν κατα-
θλιπτικοὶ ἐπ' ἴσῃς εἰς τοὺς Χριστιανούς, διὸ καὶ ἐσχηματίσθη τὸ δί-
στιχον τοῦτο ἐννοοῦν τὴν χρηματολογίαν ἀμφοτέρων.

27. **Πεσιγίνι μι σαλλατήμ;** Μήπως έκούνησα την κούνιαν του; Μήπως τὸν ἀνέθρεψα; εἶνε τέκνον μου; ἢ ἀδελφός μου;
28. **Ἡ Ἁγία Κλήρα** ἦτο τὸ συνέδριον τὸ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἐπιτρόπου του. Κληρικοί δὲ ἦσαν οἱ Ἱερωμένοι, καὶ οἱ τιτλοφορούμενοι διὰ ὀφικίων ἐκκλησιαστικῶν χριστιανοὶ λαϊκοί, οἵτινες ἦσαν μέλη τῆς ἀγίας Κλήρας. Σήμερον τὸ συνέδριον τοῦτο συγκροτεῖ ἡ Δημογεροντία ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἐπιτροπεύοντος αὐτὸν Ἱερωμένου. Ἐσωτέρα ἐλέγετο ἡ κλήρα καὶ Ἐξωτέρα τὸ ὀθωμανικὸν δικαστήριον.
29. **Ἄρειου τὴν Πόρταν** λέγοντες ἐννόουν τὸ Ὀθωμανικὸν δικαστήριον ἀπὸ τοῦ αἰρεινάρχου Ἄρειου, ὃν ἐθεώρουν ἴσον τῷ Μωάμεθ, ὡς ἀρνούμενον τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
30. **Ὁ ἀμαθέστατος Χ. Διάκος** λέγει ὅτι δικάζει κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροῦς νόμους, ἐνῶ ἀγνοεῖ αὐτούς.
31. **Ἡ δίκη τοῦ Θουρουδῆ** εἶνε γεγονός, ὅπερ ἠρύσθη ἐκ παλαιότητου ἐγγράφου, καθ' ὃ ἐτιμήθη μία οἰκία ἀντὶ 30 γροσίων κατὰ τὸ 1720 ὅτε τὸ νόμισμα εἶχε μεγίστην ἀξίαν ἦτοι ἐν γρόσιον ἰσοῦτο μὲ 20-30 σημερινά.
31. **Δίου.** Ρῆμα· ἀόρ. *ἔδεκα* ἀντὶ *ἔδωκα* (δίδω-ἔδωκα), *δοσμένους* (δεδομένους). Συγγέεται μὲ τὸ *δένω*, *ἔδεσα*, *δομμένους* (δεδεμένους).
32. **Ἔσκι, ραγπέτ, κινοῦλ σουλτανίντηρ.** Ὁ ἔρωσ, ἡ τιμή, ἡ θέλησις εἶνε τοῦ αυτοκράτορος, εἶνε ἀπαραβίαστα.
33. **Παραγι βερβὲν τουτουγι τσαλάρ.** Ὁ πληρώσας τὰ χρήματα θὰ παίξει τὸν αὐλόν.
34. **Ἄταμὴν Ἱμανηὴ κηζτήρμα.** Μὴ διερεθίζης τὸν φανατισμὸν τοῦ ἀνθρώπου (τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα).
35. **Πιζιμ κουσουρουμουζά πακμάζσαν ὀλούρ.** Δὲν πρέπει νὰ παρατηρῆς τὰ ἰδικὰ μας σφάλματα.
36. **Ὀσμανλής.** Ἐκ τοῦ *Ὀσμάν* ἢ *Ὀθμάν*, ἐξ οὗ καὶ *ὀθωμανός*. Οὕτω καλοῦνται οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου Σουλτάνου. Ἡ λέξις αὕτη δίδεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ἐν ᾧ οἱ κοινοὶ Τοῦρκοι καλοῦνται περιφρονητικῶς *Turges*. *Ὀσμανλήκι* δὲ λέγεται ὁ ἵπποτικός, ὁ ἄγριος, ὁ δόλιος, ὁ τυραννικὸς χαρακτήρ ἦτοι κρᾶμμα στρατιωτικῶν ἀρετῶν καὶ τυραννικῶν κακιῶν οἷος ἦτο ὁ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου Λύσανδρος «ὅπου οὐκ ἐφικνεῖτο ὡς Λεοντῆ προσραπτέον τὴν ἄλωπεκῆν».
37. **Σὲν χότ πὲν χότ ἀτὰ κιμ ἀτόν ὄτ.** Σὺ αὐθέντης ἐγὼ αὐθέντης, τίς θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἵππον χόρτον;
38. **Κουραμᾶς** (δ) καὶ τὸ *Κουραμᾶ* εἶνε ἡ διανομὴ τοῦ φόρου εἰς τοὺς φορολογουμένους. Χαράτσι δὲ ἦτο ὁ κεφαλικὸς φόρος. Πρὸ τοῦ Τανζι-

ματίου οί φόροι ἦσαν αὐθαίρετοι κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς Τοπάρχαις ἐπιβαλλόμενοι. Μετὰ τὸ Τανζιμάτιον ὠρίσθησαν ὅσα ἐπληρόνοντο καθ' ὅλον τὸ ἔτος κουραμὰ εἰς πολλὰ κονδύλια νὰ πληρώνωνται εἰς ἓν κονδύλιον ὀνομαζόμενον *Βερκί* (δόσιμον, φόρον). Τὸ δὲ χαράτσι μετεβλήθη εἰς στρατιωτικὸν φόρον, εἰς ὃν ὑποβάλλεται πᾶς χριστιανὸς ἢ μὴ μουσουλμάνος ἀπὸ 15 ἐτῶν μέχρι ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν. Ὁ κατ' ἀποκοπὴν φόρος (*Βερκούϊ μακτουά*) μετεβλήθη σήμερον εἰς *ἐμλάκ βερκουσι* (κτηματικὸν φόρον) καὶ *τεμεττοῦ βερκουσι* (φόρον ἐπιτηδεύματος). Μένοντος παγίου τοῦ στρατιωτικοῦ φ. ὅστις ἀξομειοῦται ἀναλόγως τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, ἀναλογιζομένων 5.000 γροσιῶν εἰς 136 ἄρρενα.

39. Οἱ δυσχυρισμοὶ ὅτι ἡ **μεγάλῃ παιδεία** εἶνε περιττὴ εἰς τὸν τόπον μας ὑφίστανται καὶ σήμερον μὲ τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Χ. Σεβαστοῦ.

40. **Σὸς ἀγνάτ.** Δὸς νὰ ἐννοήση.

Ἐγριτζα (ζωῦφιον). Μύωψ.

Ἐγλεντζέδοι. Διασκεδάσεις.

Σοῖν. Συγγένεια, γένος.

Μαντινάδα. Κῶμος.

Ἀτζαλεγά καλμέζ. Δὲν ἔρχονται εἰς τὴν ἐπίσπευσιν· χρῆζουσι σκέψεως καὶ ὠρίμου σκέψεως.

Γιασαγιντζα κεσινετλεγινή γιарου, λούντζαγιά καταρ ἀραμαλή. Ὁ ἄνθρωπος τὴν σύζυγον μεθ' ἧς θὰ ζήση μέχρις οὐ ἀποθάνῃ πρέπει νὰ τὴν ζητῇ, ἕως ὅτου νὰ κουρασθῇ.

Χάλπετ. Βεβαίως, ὅπωςδῆποτε.

Ἀλλάχ ἰτζίν. Κατὰ θείου.

Μινασίπιν. Κατάλληλον.

Τεβεκκιννήδισης. Ἐχουν τὴν μνησικακίαν τῆς καμήλου.

Ἀγῆρ παστήκτζα γεγνί καλκάρ. Ὅταν πατὴρ τὸ βαρὺ, σηκώνεται τὸ ἔλαφρόν.

Καῖναγιάν γερινέ τεκερσάν ὀλοῦρ. Ἐὰν χύνῃς εἰς τὸ βράζον μέρος κατορθοῖς νὰ σβύσης τὴν πυράν. Δῆλα δὴ διὰ θυσιῶν ἀπαλλάττεται τις τῶν θλίψεων.

Σετζατέζ. Τάπης μαλλωτός.

Χαφταγιά κατάρ οὔλαστηρινή. Μέχρι τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος τὰ προφθάνω, τὰ πέμπω.

Στοῦμπους. Ἀγορὰ ἐν Λειβησίφ· φαίνεται ὅτι ἀρχαιότερον εἶχαν εἰς τὴν θέσιν ταύτην στοῦμπον (ἴγδην λιθίνην, ἐν ἣ ἔλειοτριβεῖτο τὸ βαλανίδιον).

Τζάνῆμ κουρπὰν ὀλοοῦν. Ἡ ζωὴ μου ἄς θυσιασθῇ.

Μαλιματλῆς. Εἰδήμων.

Τζουάπιν. Ἐπόκρισις.

Γιαγλᾶς. Θερινὸν ἐνδιαίτημα.

Ἄτσ κιοζουνοῦ ἀτσάρημ᾽ κιοζουνοῦ. Ἄνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς σου διότι τοὺς ἀνοίγω ἐγὼ ἢ ἄλλοι.

Κατσιντζεμές. Ἡ πέρασις, ἡ ζωάρκεια.

Χαῖριν. Ἄγαθόν.

Ἄσλαννιά. Γρόσια.

Ἄρίφης. Εἰδήμων.

Ἄλλαχὰ σουκκιούρ. Δόξα τῷ Θεῷ.

Ἄλάν σὲν μάλ ἄσηκῆ τεῖλσίν. Βρὲ σὺ δὲν ἀγαπᾶς πράγματα (περιουσία).

Γινενὶν τελιγιντὲν χιντιστανῆ σεῖρ ἐτέριζ. Ἐκ τῆς ὀπῆς τῆς βελόνης θεωροῦμεν τὰς Ἰνδίας (δηλ. εἴμεθα ὀξυδερκεῖς).

Μουλάχλαγιὰ ταλτηνήζ. Ἐβυθίσθητε εἰς σκέψεις.

Κετσιντζεμὲ ἱκκί παστάν ὀλούρ. Ἡ πέρασις (ὁ βίος) γίνεται ἐκ δύο κεφαλῶν (δύο συζύγων).

Κάτς πεῖτ ποῦ; Πόσοι στίχοι εἶναι τὸ ἄσμα τοῦτο; δηλαδή διατί πολυλογία;

Πῖρ παλτὰ ἰλὲν ἀγάτσ κεσιλμέζ. Τὸ δέντρον δὲν κόπτεται διὰ μιᾶς πληγῆς τοῦ πελέκεως.

Γιά τεβέ, γιά τεβεζῆ. Ἡ ἢ κάμηλος (ψοφᾶ) ἢ ὁ καμηλάτης ἀποθνήσκει.

Σερινὲ ναλέτ. Ἀνάθημα εἰς τὴν κακίαν των.

Κιοπέιλεν χαραρὰ κιριλμέζ. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμβωμεν εἰς τὸν σάκκον μὲ τὸν σκύλον.

Χέμ τογέρσιν, χέμ σεβέρσιν. Καὶ μὲ δέρεις καὶ μὲ ἀγαπᾶς.

Καπουλττοῦ. Εἶναι δεκτόν.

Ἄφερίμ. Εὐγε.

Ἐν εὔσιμι. Τὸ καλλίτερον εἶνε.

Ἄὐλὲ λακκηρτῆ ὀλμάζ. Τοιοῦτος λόγος δὲν γίνεται.

Γιοῦζ βερτίκεις ἀληγιὰ Σηστῆ κεττῆ χαληγέ. Ὅσον δίδεις πρόσωπον (θάρρος) εἰς τὸν Ἄλῆν (βάρβαρον) τόσον σχήζει τὸν τάπητα (παρεκτρέπεται).

Κλοῦπιν. Ἡ λαβὴ τῶν ἀγγείων.

Χαζῆριν. Ἐτοιμος.

Τσαλῆμιν. Κόψις, ὕφος, τρόπος.

Χαῖρλῆ ἰς γιλτὰ πιττέρ. Ἡ καλὴ ἐργασία εἰς ἓν ἔτος τελειώνει.

Ἄλιατὰ κιοζουμοῦζ βαρ ἄμμα κουτρὲτ γιόκ. Ἀγαπῶμεν τὰ ὄρατα ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα.

Καλαιτζῆς. Ὁ γανωτῆς κασιτερωτῆς.

- Ἄλισβερίσιν. Δοῦναι καὶ Λαβεῖν, ἐμπόριον, ληψοδοσία.
 Ἄττουμιὰ παροῦτιν. Πυρῖτις διὰ μίαν βολὴν πυροβόλου.
 Τζίλασηνήμ. Ἄγαπητόν.
 Ἰκκί πατζακληγιὰ εὐλικ γιαραμάζ. Εἰς τὰ δίποδα τὸ ἀγαθὸν δὲν χρησιμεύει· οἱ ἄνθρωποι φύσει εἶνε ἀχάριστοι.
 Πειρνᾶ χωρά. Πιάνει τόπον.
 Ἄχαλῆς. Λαός.
 Ζῶριν. Δύσκολον.
 Κεμισινὶ κουρταρὰν καπτάν τηρ. Ὁ σώζων τὸ πλοῖον του εἶνε πλοίαρχος.
 Ἄρσουζικουν μιλλέττιν. Ἔθνος αὐθαδές.
 Γένουμου ζάφτιν. Διοικοῦμαι.
 Ττοπποῦζα. Ἡ σκυτάλη.
 Ποῖντουρούκιν. Ὁ ζυγὸς τῶν βοῶν δι' ὧν ζεύγνυνται.
 Ὀλμαλή. (Τοιοῦτος πρέπει) νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος.
 Κιαπάλης. Ἄπ' ἀληθείας.
 Στιμάρου. Στιμῶ, λογαριάζω, νομίζω, ὑπολήπτομαι τινά.
 Πᾶζ πάζηλαν κάζ κάζηλαν. Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις πελάζουσι.
 Κετέλ τταβισή κκέλ χωραζουλαν. Ἐκαστος ἐκάστῳ, χὴν χηνὶ καὶ ἡ κασιδιάρα ὄρνιθα μὲ τὸν κονιδιάρην ἀλέκτορα.
 Ταβίν. Ἄγωγή. Ταβατζῆς. Ὁ ἐνάγων.
 Βερτιτζεγιν κιπὶ ἀλτητζαγὴν ὀλμασσα, βερτιτζεγιν χαράμ ὀλσούν. Ἐὰν ὄτι δώσης δὲν εἶνε καθὼς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ λάβῃς, ὄτι δώσης μὴ ἔστιν εὐλογημένον, ἦτοι ὄτι δώσης θὰ τὸ λάβῃς.
 Κουμέρκιν. Τὸ τελωνεῖον. -ιάρης. Ὁ τελώνης.
 Ταβᾶ μρασᾶ καλμάζ. Ἡ ἀγωγή δὲν κληρονομεῖται.
 Ζιλλέτ. Ζιλ γέτ, ὁ κάτοχος.
 Ἄμανάτιν. Παρακαταθήκη, ὑποθήκη καὶ τὸ ἐτοιμόρροπον.
 Κελμέκ σενίν ἔλιντε κιτμέκ σενίν ἔλιντε μισ. Τὸ ἐλθεῖν ἐξαρτᾶται ἀπὸ Σέ, ὄχι ὁμως καὶ τὸ ἀπελθεῖν.
 Πιτίννου. Τελειώνω. Ἡπίττησα. Ἐτελείωσα.
 Φέγλι-μαλαχτήρα, Φαῖλι-μουχτάρ. Αὐτεξούσιος, ἐνήλιξ.
 Καλεμά κελμάζ. Δὲν ἔρχονται εἰς τὸν κάλαμον, δὲν γράφονται, εἶναι ἀκατανόματα.
 Τταμασαλῆς. Θεατρικός, ἀναιδής.
 Οὔγιοῦρ. Ἄκκαλῆς, εὐήθης.
 Μίσσι-ππούφφου-ἀλαππούφφου. Ἐπὶ τῶν ὄσφραινομένων καὶ ἀηδισόντων ἐπὶ τῇ δυσωδίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἀρεσκομένων εἰς τίποτε.
 Κουμανταῖρου. Διοικῶ, ἐξουσιάζω.
 Ἄβουρτιν. Ἄπόρρητον. Ἄβουρτζῆς. Ραδιοῦργος.

- Μαϊ-ματτιά. Ὁ πρωταίτιος τινος πράξεως.
 Παζαρτὰ πουλούνημαγιαν κκιουλάχ ὄλσοῦν. Τὸ μὴ εὐρισκόμενον ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔστω τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς (λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ σπανίων ἀλλὰ κοινῶν καὶ εὐκόλως εὐρισκομένων πραγμάτων).
 Γιναττζής. Ἰσχυρογνώμων.
 Ἰστιλλάχουν. Ὑφος, στόμφος.
 Τρακμάνην. Κόπανον.
 Ἀϊκκηρητζής. Ὁ ἀποπλανῶν, ἀπατεῶν.
 Ταγαρτζίκιν. Μάρουπος.
 Κουβάνιν. Κυψέλη μελισσῶν (κουβέλι).
 Πιγεντοῦ. Ἀρέσκομαι.
 Τέγγιν. Ἀντίρροπον, ἰσοζύγιον.
 Ἀναάτιν. Εὐμένεια.
 Ἰπνι-φασάτιν, κιούλλουν μουτζιρίμιν. Κάκιστος ἀραβ. φράσις.
 Κέφιν. Ἡδονή, εὐθυμία.
 Ἰλλαλλάχ. Φυλάξι Κύριος!
 Τεφεκκελής. Εὐπιστος.
 Ἀρκᾶς. Ὁ προστάτης.
 Ζεμανὲ ἀβλατή. Τέκνα τοῦ αἰῶνος.
 Τουτοῦκιν. Αὐλὸς ποιμενικός.
 Σαμαριάτικουν. Δικαίωμα τοῦ μαϊστορος διὰ τὸν ἵππον ὅστις ὑπηρετεῖ τὴν ἑταιρίαν τῶν γανωτῶν.
 Τιγνατίννου. Ὑπακούω.
 Γιλτίννου. Ἀπαυδῶ.
 Κιουτσοῦς. Ρωμαλαῖος.
 Κάλφας. Ὑπομήστωρ καὶ ἀρχιτέκτων.
 Ἐϋλικτὰν μαμάζ κελίρ. Ἐκ τῆς ἀγαθοεργίας ἔρχεται νόσος.
 Μπούγιουν. Ἐνθουσιασμός.
 Ὁρταλίκην. Ἐδαφος ἢ κοινωνία.
 Κουρσάρικ. Καταδρομεύς.
 Σακκὶν τὸν ραγιάν μου. Προσέχετε τοὺς Ὑπηκόους μου.